

Utrikesdepartementet

Avd: P

Grupp: 2

Mål: Gu^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

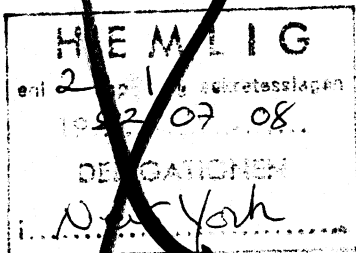
1982.09.01 ~ 1982.10.31

80.

SVERIGES
STÄNDIGA REPRESENTATION
VID
FORENTA NATIONERNA
NEW YORK

1982-07-08

Hbr Kiesow-Lundvik N Y
1982-09-01

Departementsrådet
Göran Berg

UTRIKESDEPARTEMENTET

142

INKOM UD		
2 SEP 1982		
Avd	Gr	Mst
D	2	En

Raoul Wallenberg

Broder,

1. Såsom redan meddelats i särskild ordning kontaktades delegationen i början av juni av en rysk emigrant, fru Asja Arkadevna Brodskaja, som sade sig ha uppgifter att lämna om Raoul Wallenberg. Hennes historia gick ut på att en farbroder till henne under lägervistelse i Sibirien i början på 1950-talet sammanträffat med Wallenberg och vid frigivningen 1953 medfört ett brev från denne, som Brodskaja sedan på farbroderns begäran försökt överlämna till svenska ambassaden i Moskva. Hon hade därvid gripits av polisen, som konfiskerat brevet. Efter förhör i Ljubjanka hade hon släppts med en sträng tillsägelse att aldrig tala om episoden med någon. Hon tilläts att jämte sin åldrige fader emigrera till USA år 1978 men hade först nu tagit mod till sig att kontakta svenska myndigheter. Till bilden hörde att fadern bland sina kvarvarande ägodelar sade sig ha ett foto från lägret med Wallenberg, och han bad nu om vår hjälp att ordna en resa tillbaka till Moskva för att hämta det.

Brodskajas historia verkade föga sannolik, bl a på grund av att hon felaktigt angav ambassadens adress som den nuvarande och inte visste var den låg 1953.

Att Wallenberg så pass fritt skulle fått umgås med en person som sedan frigavs och då kunde ta med både foto och brev föreföll också egendomligt, liksom också att KGB så pass lättvindigt släppte henne efter hennes försök att överlämna brevet till svenska ambassaden.

2. Den 28 juni hade jag ett nytt samtal med Brodskaja, också denna gång i faderns närvaro. Hennes historia var till sina huvuddrag densamma som förra gången men hade utstofferats en del, bl a med en förklaring till varför hon först efter 5 år i USA kontaktat svensk myndighet. Detta berodde på, hette det, att hon kort efter ankomsten till New York i tunnelbanan stött på en person som hon kom ihåg från förhören i Ljubjanka, och detta hade skrämt henne. Vidare förklarade hon att hon aldrig berättat för farbrodern att försöket att överlämna brevet till svenska ambassaden misslyckats och att hon i stället hamnat i Ljubjanka. Att de sovjetiska säkerhetsorganen skulle ha varit så slarviga att de underlåtit att förhöra den person som medfört brevet från lägret förefaller minst sagt otroligt.

En dispyt utbröt mellan de båda om vilket läger farbrodern befunnit sig i då han träffade Wallenberg. Fadern menade att det var Taisjet, något som bestreds av dottern som hävdade att det var ett isoleringsläger långt uppe i norr för specialfångar. Lägret hade inget namn, endast ett nummer. Utöver Taisjet och isoleringslägret hade farbrodern suttit i Butyrka-, Ljubjanka- och Vladimir-fängelserna.

3. Brodskaja är en talför person - i varje fall på ryska, engelskan är rudimentär - och mycket av det hon berättar bär det självupplevdas prägel. Vad hon har att säga om Wallenberg är dock inte annat än en trettioårig andrahandsutsago, som inte i nämnvärd grad låter sig bekräftas eller bestridas med hjälp av andra vittnesmål. Farbrodern kan tänkas ha berättat om de olycksbröder han träffat i lägren. Varför skulle han inte också ha kunnat träffa Wallenberg? Uppgifter om denne kan utan svårighet ha inhämtats i någon av de böcker om honom som på sistone utkommit här.

3. Om motiven bakom en sådan uppdiktad historia kan man endast spekulera. Gissningsvis har det något att göra med faderns upprepade gånger uttryckta önskemål att återvända till Moskva. I medvetande om att det är svårt för emigranter i allmänhet och för judiska sådana i synnerhet att få tillstånd att återvända till Sovjet har familjen Brodskij kanske

tänkt sig att Sverige skulle kunna hjälpa dem att få återresetillstånd om de dukade upp historien om ett foto av Wallenberg som lockbete. De var envisa på denna punkt och tycktes tro att en viseringsansökan via sovjetiska ambassaden i Stockholm skulle behandlas välvilligare än en via Washington. Alternativt kan naturligtvis syftet ha varit provokatoriskt.

./.

4. En redigerad version av Brodskajas ordrika framställning närslutes.

Hjärtliga hälsningar

Din hllg.

Jan Lundvik

Jan Lundvik

Sammanfattning av A.A. Brodskajas uppgifter om
Raoul Wallenberg

1. Asja Arkadevna Brodskaja, född 19 mars 1923 i Kirovograd, flyttade efter kriget till Moskva och bodde där hos farbrodern Ilja Efimovitj Brodskij. Både denne och Brodskaja var frisörer till yrket. Farbrodern arresterades 1948 på grund av sina kontakter med släktingar i USA och dömdes av en militärdomstol till långvarigt fängelsstraff för spioneri. Med början i Butyrka och Ljubjanka satt han en tid i Vladimir-fängelset och flyttades sedan till Taisjet och till ett specialläger i en isoleringszon långt i norr, där han placerades på grund av att han dömts som spion. Efter Stalins död frigavs han och återvände till Moskva.

2. Speciallägret hade inget namn utan endast ett nummer, och det samma gällde för fångarna, vilka alla var klassificerade som statsförbrytare. Brodskij fungerade som lägerfrisör och fick på detta sätt kontakt med de flesta övriga fångarna. I lägret fanns en särskild isoleringsavdelning för viktiga fångar, men även dessa fick då och då besöka frisören.

En av dessa isoleringsfångar, en mager man med sjukligt utseende, hade på något sätt noterat att Brodskij var jude och sade en dag: "Så du är jude. Ja, jag har gjort mycket för judarna, jag har räddat livet på många judar". Han hade berättat sin historia för Brodskij, som förstått att mannen var svensk diplomat och hette Wallenberg. Wallenberg talade dålig ryska men förstod en del jiddisgh, så att de med hjälp av dessa båda språk kunde kommunicera. Bland de andra fångarna var Wallenbergs bakgrund okänd.

Wallenberg talade mycket om sin verksamhet i Ungern och föreföll övertygad om att han fängslats på grund av något fruktansvärt misstag. Han kunde aldrig förstå varför han fängslats och väntade ständigt på att man skulle komma och be honom om ursäkt, förklara att det rört sig om ett missförstånd och släppa honom fri. Han var en mycket kultiverad person, och det fanns överhuvudtaget inget ont i honom.

Då det blev känt att Brodskij skulle frigges hade Wallenberg bett honom att ta med ett brev till den svenska ambassaden. Det var mycket viktigt att brevet kom fram. Brodskij hade sagt sig vara rädd att åta sig uppdraget.

Wallenberg hade svarat att han inte ville förorsaka Brodskij besvärigheter och att denne därför bara skulle kasta bort brevet om det inte gick att få fram det till svenska ambassaden. Det slutade med att Brodskij tog med sig brevet.

3. Brodskij återvände till Moskva som en svårt sjuk man. Han förmådde därför inte själv överlämna brevet utan bad brorsdottern göra det. Brevet var på två sidor och handskrivet på ett främmande språk.

"Så jag klädde upp mig riktigt fint, med hatt och allt så att jag kunde tas för en utländska, ty det hade man rätt mig till. Var snäll och kalla på någon från ambassaden, sade jag till polisen utanför. Jag måste tala med någon från ambassaden. Varför då, blev svaret. Det är ett personligt ärende, sade jag. Man kan inte gå till svenska ambassaden i personliga ärenden, sade han. Ja, men jag har ett brev jag skall lämna. Jaså, har ni ett brev! Ge mig det så jag får se! Då kom det ut en ung man, blond, som inte såg rysk ut och frågade vad det gällde. Jag förklarade och sade att brevet måste jag lämna till ambassadören personligen."

Denne livfulla scen slutade med att Brodskaja tvingades in i en bil som körde henne till Ljubjanka, där hon fick tillbringa natten och nästa dag togs i förhör i olika omgångar. Man förklarade för henne att hennes farbror nog var en hederlig karl, men han hade suttit inne med spioner. Var det så att hon ägnade sig åt att bära runt brev av det här slaget kunde hon själv lätt hamna bakom galler. Hon borde förstå att hon måste vända sig till någon sovjetisk myndighetsperson innan hon försökte överlämna brev till främmande ambassader. Hon var sovjetisk medborgare och borde därför uppträda som en sovjetisk patriot och inte som en svensk. Nu gällde det att inse sakernas allvar och lova att aldrig tala om vad som inträffat för någon. Brodskaja släpptes med denna allvarliga varning och sade till farbrodern endast att hon överlämnat brevet till ambassaden.

Farbrodern avled fem år senare, delvis förlamad.

4. Från lägret hade Brodskij förutom brevet även medfört några foton, däribland ett som föreställde honom själv med en man som han sade var Wallenberg. Dessa foton fanns i ett album som jämte diverse andra ägodelar nu fanns hos Brodskajas faders andra, från-skilda hustru.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Handläggare: I Kiesow/le

PROMEMORIA ✓

1982-09-01

P2 EU I

POL

Ex t besöksärm

Farafonov 1982-09-01/le

HEMLIG

Raoul Wallenberg-fallet inför Farafonovs besök

Bilateralt har Raoul Wallenberg-fallet senast 1979 blivit föremål för en framställning då man den 3 januari först överlämnade en aide-memoire med anledning av vissa nytillkomna vittnen och sedan i augusti överlämnade ett brev från statsministern till Kosygin. I maj 1980 tog utrikesminister Ullsten upp fallet Raoul Wallenberg under ett besök i Moskva (med Gromyko) och justitie-ministern gjorde detsamma med sin motpart under ett besök i Moskva i september 1980.

Den svenska regeringen tog upp saken första gången i ett internationellt forum vid ESK i Madrid den 13 november 1980 då utrikesministern behandlade fallet. Detta följdes upp med anföranden på lägre nivå vid två tillfällen vid samma möte. Den svenska delegationen tog åter upp fallet vid ESK den 4 november 1981. Slutligen höll den svenske delegaten den 25 februari i år ett anförande inför FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, vari ärendet påtalades.

För Farafonov bör framhållas att den svenska regeringen ännu inte anser sig ha fått full klarhet i vad som blivit Raoul Wallenbergs öde. Denna fråga har inte glömts bort, utan fortsätter att behandlas av den svenska opinionen. Det skulle vara synnerligen värdefullt för de svensk-sovjetiska förbindelserna om vi kunde ges full klarhet i denna fråga, som i annat fall kommer att fortsätta utgöra en belastning.

Pol I, I Kiesow/le

Ärende

Datum

1982-09-01

Dnr

Avd

A

Grupp

2

Mål

Eu-

Adress

SVENSK BONN

POL

Dnr. [redacted] ✓ för Möllander från Kiesow, pol I re Wallenberg.

Text

1/k Bekräftar vi önskar igångsättande av de åtgärder som anges sista sidan min PM 08-25 re Wallenberg avseende undersökning genom ambassaden och tyska myndigheter av Gerhard Schmidts person. Vid samtal hos UM bör framhållas familjen inte underrättad nya spåret utan vi föredrar först skaffa alla relevanta upplysningar samt utvärdera dessa innan familjen kontaktas.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

Politiska avdelningen

Enhet 1

Kiesow/AM

Dnr	49	Avd	Grupp	Mål
1982-09-01		P 2	Eu	I

un

POL

Minister Jan Lundvik

NEW YORK

Raoul Wallenberg

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev till Göran Berg 82-07-08 rörande Raoul Wallenberg - ett ärande som jag numera handlägger - vill jag bara tala om att vi helt delar Din uppfattning om Arkadevna Brodskajas historia. Vi bara beklagar det arbete hon förorsakat, men såm Du vet får ju "ingen sten lämnas ovänd" i detta sökande.

Tack för hjälpen!

Ingolf Kiesow

Ifyller av postexp

Avsänd med

☒ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändningsdatum

Sign

82

2

Dnr 130	Avd September 1, 1982	Grupp P 2 E	M&I
------------	--------------------------	----------------	-----

Raoul Wallenberg

Mrs Aguilar
56, Wyndham Street,
Porth,
Rhondda,
Mid Glamorgan
England

Dear Mrs Aguilar,

Referring to your letter of the 8th August, 1982,
I regret informing you that it arrived during
my absence abroad and that it is not until now
that I can send you an answer.

./.

Regarding literature concerning Raoul Wallenberg
I have chosen to send a list which has been pre-
pared by the Swedish Raoul Wallenberg Association.
It is rather complete, as to my knowledge, and
I can only add a few comments regarding the re-
cently published books.

Elenore Lester's "Wallenberg, the Man in the Iron
Web", was published by Prentice Hall, Inc.,
Englewood Cliffs, New Jersey 07632. Kati Marton's
"Wallenberg" was published by Random House, New
York, 1982.

Unfortunately, most of the documents which have
now been published by the Ministry, and which
cover the years up to 1970, were written in other
languages than English. I am afraid that you will
thus have to limit your research to the field
covered by the books listed by the Swedish Raoul
Wallenberg Association.

Yours sincerely,

Ingolf Kiesow
Counsellor

bg

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ uti kurir

☒ luftpost

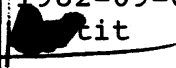
☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

1/9-82

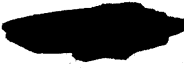
[Signature]

UTRIKESDEPARTEMENTET LE	Ärende:		
Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 AND Kiesow	Åtgärd: (se regler på blankettkopia) 1982-09-07 pol I, I Kiesow/le tit		
		P	2
		EU I	

SVENSK BONN 1982-09-03

POL

CABINET STOCKHOLM

  FOER KIESOW, POL 1
 (BANKHUSET) FRAAN MOELLAN-
 DER

RE RAOUL WALLENBERG - VITTNET GERHARD SCHMIDT.

P R I M O AIDE-MEMOIRE, SOM KURIRSAENDES I KOPIA NAESTA
 VECKA, IDAG OEVERLAEMNAD I AUSWAERTIGES AMT. FICK AVGJORT
 INTRYCKET MAN FOERSTAATT AERENDETS VIKT OCH ATT VI DAERFOER
 KAN VAENTA OSS ATT LOEFTE OM SNABBAST MOEJLIGA HANDLAEGGNING
 INFRIAS. AMBASSADEN FICK GROENT LJUS ATT KONTAKTA ROEDA
 KORSETS SUCHDIENST, VILKET NU AER VAART NAESTA STEG. AATER-
 KOMMER SAA SNART NAAGOT ERFARITS.

S E C U N D O NAER JAG VID SAMTALET SADE ATT WALLENBERG-
 AERENDET ''KUNDE BLI FOEREMAAL FOER SAMTAL PAA HOEG NIVAA''
 MED SOVJETISKA MYNDIGHETER OCH ATT AEVEN AMERIKANARNA ''SAAVITT
 VI VISSTE OEVERVAEGDE ATT GOERA NAAGOT'', SADE MIN SAGESMAN:
 ''VI OCKSAA''. JAG STAELLDE INGEN FOELJDFRAAGA, EFTERSOM DET
 NU AKTUELLA KONKRETA AERENDET FOEREFUELL VIKTIGARE. TACKSAM
 BESKED OM NI VILL AT VI SKALL FRAAGA VAD SOM AASYFTADES.

BACKLUND

SVENSK BONN

Avskrift.

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

Konung Gustaf V Forskningsinstitut, Febr.1, 1961

Ansvar? (28 4/2-61)

✓
Professor A. Myasnikov
Institute of Therapy
Academy of Sciences
Petroverigsky ~~pet~~ 10, Moskow

Dear Professor Myasnikov,

I don't know how to thank you enough for your extremely great kindness to me during my stay in Moscow. The evening at the Society of Internal Medicine was a most agreeable experience as was also the visit to your fascinating research institute. I was greatly impressed by your outstanding studies in arteriosclerosis as well as by the excellent modern equipment of the laboratories. I sincerely congratulate you to this new institute. - It was also an exquisite kindness of you and your wife to invite me to your very beautiful house and to give such a good dinner. And so the paintings and the old furniture - what a splendid collection!

I also want to thank you for the exceedingly interesting and important conversations, that we had. It seems probable, that I am going very soon to Moscow again for a special consultation. I very much hope that

I may have the opportunity of seeing you then. Can I call you by telephone, if or when I have arrived?

With many thanks and kindest regards.

Yours very sincerely

u/ Nanna Svartz

Avskrift.

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

Konung Gustaf V Forskningsinstitut, Febr.1,1961.

Professor G. Danischewsky
Institute of Therapy, Academy of Sciences
Petroverigsky per. 10
Moskow

Dear Professor Danischewsky,

I beg you to accept my sincere thanks for your great kindness to me during my stay in Moscow. It was a great pleasure seeing you again and I thank you very much for having kept me in mind.

I was extremely impressed by everything I saw at the Institute of Therapy and by the important research work going on there. - I was very pleased, too, to see you at the banquet, but I only regret that I had a quite unprepared speech at that occasion and that I did not thank my colleagues enough for the wonderful congress-week and for the great kindness, shown to me

It seems probable, that I am returning to Moscow very soon. I hope very much to have the opportunity of seeing you again. I will try to find you directly at the Institute or by aid of professor M-v.

With my very best regards

Very sincerely yours

u/-Nanna Svartz

Am 24. Januar 1961 hielt ich im Gebäude der Wissenschaft einen Vortrag, wo Herr Professor Myasnikov Präsident war. Ich wurde von ihm eingeladen, sein Forschungsinstitut am 27. Januar um 10 uhr vormittags zu besuchen. Nachdem wir die Laboratorien und auch gewisse Krankenabteilungen im Institut der Therapie, Petroverigsky per 10 besucht hatten, kehrten wir zum Empfangszimmer des Herrn Professor M. zurück, wo wir Kongresse, Forschungen u.s.w. diskutierten. Nach einer Weile bat ich Professor M. um Entschuldigung, dass ich eine Frage ansprechen möchte, die mir und anderen Schweden sehr am Herzen lag. Ich fragte ihn ob er den Fall Raoul Wallenberg kenne, wozu er bejahend nickte. Ich fragte ihn zunächst, ob er mir einen Rat geben könnte, wie ich vorgehen sollte, um Klarheit zu gewinnen, wo sich Raoul Wallenberg befindet. Ich erwähnte, dass wir in Schweden Auskünfte haben, dass er noch vor ein paar Jahren im Leben war, und dass seine Familie sich im Besitz von Informationen befindet, die ihrer Meinung nach darauf deuten, dass er noch lebendig ist. Ich fragte, ob Professor M. etwas in der Sache bekannt wäre. Er sagte dann plötzlich dass er gewiss den Fall kenne und dass der Patient "in sehr schlechtem Zustand" sei. "Wollen Sie ihn sehen?" Ich sagte dass dies vielleicht nicht so wichtig sei, sondern dass die Hauptsache sei, dass er nach Hause geführt werde, in welchen Zustände er auch sei. Professor M. sagte dann sehr leise: "Er ist im Mental-Krankenhaus. Ich werde Professor Danischewsky rufen und mit ihm beraten." Er verliess das Zimmer und kam nach ungefähr 4-5 Minuten mit Professor D. zurück. Professor M. entfernte sich dann wieder.

Professor D. setzte sich auf einen Stuhl mir gegenüber. Ich fragte, ob Professor M. erwähnt habe, worum es ging, und er bestätigte dies. Er fragte mich genau, wo Wallenberg Dienst geleistet habe, und bat mich, seinen Namen auf ein Stück Papier zu schreiben. Ich schrieb dann Attaché Raoul Wallenberg. Ich erzählte, dass seine Mutter, die meine Patientin sei, schlaflos, sehr nervös und abgemagert sei und dass sie mit beinahe allen, die sie treffe, von ihrem Sohn Raoul spreche. Sie bedürfe Ruhe und voller

Klarheit. Wie krank der Sohn auch sei, wäre es ihr gegenüber eine Wohltat, und übrigens ganz Schweden gegenüber, wenn er in der Heimat gepflegt werden könne. Ich fragte Professor D., ob er uns helfen könne, und er antwortete, dass er alles tun würde, was er könne. Ich sagte ihm, dass das ganze Schwedische Volk der Sowjetunion ungeheuer dankbar wäre, wenn Wallenberg nach Hause geführt werden könnte, auch wenn er sowohl physisch wie psychisch schwer krank wäre. Diese Sache liege auch, sagte ich, unserer Regierung sehr am Herzen und ich gab meiner Überzeugung Ausdruck, dass die Regierung ihr Äusserstes tun würde, damit die Rückkehr in Ruhe und ohne zu grosses Aufsehen in der Presse vor sich gehen könne. Ich sagte auch, dass ich glaubte Wallenbergs Mutter beeinflussen zu können, damit sie sich ruhig verhalte und dem Sowjet-Präsidium dankbar wäre, dass es nunmehr gelungen sei, vielleicht durch neue Nachforschungen, Wallenberg zu identifizieren. Ich sprach davon, dass ich Minister Semenov seit lange kenne, und erhielt dann gleich den Rat, mich direkt an ihm ^{zu} wenden.

Ich fragte Professor D., ob er es für möglich halte, dass ich als Arzt Wallenberg nach Hause führen könne. Er war der Ansicht, dass , "wenn er noch lebendig ist", ein solches Verfahren nicht unmöglich sei, darüber solle ich aber mit Semenov sprechen.

Ich kehrte ins Hotel zurück. Erhielt die Nummer Minister Semenows durch telephonische Anfrage bei der schwedischen Botschaft. Rief an aber erhielt die Antwort, dass Semenov nach Kairo verreist sei.

Am Abend fand ein Bankett statt. Nach der Mahlzeit sah ich plötzlich D., der mir entgegenkam und fragte ob ich Semenov getroffen habe. Ich antwortete, dass er nach Kairo verreist sei, und fragte D., ob er der Ansicht sei, dass ich an Semenov schreiben könne. Er bejahte dies. Nach langem Gespräche versprach er, dass ich im Briefe sagen könne, dass ich mit ihm und Professor M. beraten habe, aber dass sie mir nur den Rat gegeben haben, mich an Semenov zu wenden. Ich solle sonst nicht von meinem Gespräche mit ihnen sagen. D. erzählte, dass Professor M.

und er die Sache, auf die sich unser Gespräch bezogen
be, mit einander besprochen hätten, nachdem ich das
Institut am selben Morgen verlassen hätte. Sie wären
beide der Meinung, dass ein eventueller Transport des
Patienten nach Schweden, wenn er noch lebendig sei,
natürlich auf diplomatischem Wege organisiert werden
müsse. Ich sagte, dass ich dies ganz verstehe

1. Februar 1961.

NANHA SVARTZ

V

Dnr	Avd	Grupp	Mål
		P 2	Gu I
September 3, 1982			

Pol

Mr D. Harel
 Rubicon
 22, Elkhorn Drive,
 Suite 303,
 Willowdale,
 ONTARIO M2K1J4,
 C a n a d a

Dear Mr. Harel,

Thank you for your letter of the 20th August. I was glad to hear that the photographs had been useful.

Regarding your question about the testimonies of Professor Nanna Svartz, Ian Kaplan and Abraham Kalinski I have the pleasure to send you the enclosed documents regarding Nanna Svartz' testimony. You will find her first written testimony, made in German on the 1st February, 1961. German was the language she and Professor Myasnikov used during the conversation about Raoul Wallenberg. You will also find a couple of letters to Professor Myasnikov, one letter to Deputy Minister Semenov, and a memorandum made by the then Under Secretary of State in the Ministry for Foreign Affairs, Mr. Leif Belgrave, on the 7th February, 1961, regarding the events following Professor Svartz' meeting with the Prime Minister and the Minister for Foreign Affairs on the 30th January, 1961, immediately after her return to Stockholm from the meeting with Professor Myasnikov. I personally regard these as the most important documents in the Nanna Svartz file, and I hope that this is what you wished.

Regarding the Ian Kaplan and Abraham Kalinsky testimonies I have to inform you that the Raoul Wallenberg files regarding later years than 1969 have not yet been released. Consequently I am not in a position to help you with these two testimonies.

May I add that I am, of course, interested in your project. Can you tell me when the film will be shown,

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐ sv kurir

☐ uti kurir

☒ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

3/9-82

Sign

Pbj

Der	Avd	Grupp	Mål
-----	-----	-------	-----

and whether any copy might be available for
borrowing?

Yours sincerely,

Ingolf Kiesow
Counsellor

Bg

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☒ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

3/9-82

Sign

Bg

Avskrift.

*Beur- an dem
Lydebre nach in-larabefarben
für farnas in
berh.: Moskau 30/2-61*

d. 30 Januar 1961

H. Deput. Minister Semenov
Auswärtiges Amt
Moskva

Sehr verehrter Herr Minister,

Sie erinnern sich vielleicht, dass ich die letzten drei Jahren des Dienstes Ambassadeur Alexandra Kollontays als Ambassaden-Chief in Schweden ihr Arzt war. Ich hatte während dieser Zeit das grosse Vorrecht viele Diskussionen über die Krankheit Ambassadeur Kollontays mit Ihnen zu haben.

Ich bin in der vorigen Woche in Moskva gewesen um in einem Kongresse der Rheumatologie teilzunehmen. Der Kongress, welcher von Professor Nesterov arrangiert war, ist äusserst interessant gewesen und hat einen Riesenerfolg gehabt. Während dieser Tagen habe ich mir sehr oft überlegen, ob es mir möglich sein könne, etwas mehr Klarheit in eine spezielle Frage zu bringen. Ich bitte Sie um gefällige Entschuldigung, dass ich mich jetzt in dieser Frage an Sie wende. Ich habe versucht Ihnen zu telephonieren, aber Sie sind dann leider nicht in dem Auswärtigen Amte gewesen. - Es gilt Raoul Wallenberg.

In Moskva habe ich zu meiner Freude viele Freunde, unter anderen die Herren Professoren Myasnikov und Danischevsky. Letzten Freitag, den 27sten Januar, habe ich ihr Therapeutische Forschungs-Institut besucht und die ganz ausgezeichneten Laboratorien gesehen. Nach der Demonstration der Arteriosclerose-Versuchen u.a., habe ich die Herren Kollegen zu fragen gewagt, ob sie glaubten, dass ich etwas tun könne um grössere Klarheit betreffs des Schicksals Attaché Raoul Wallenbergs zu gewinnen. Ich habe auch erzählt, dass ich Sie, Herr Minister, seit 1942 kenne. - Die Kollegen haben mir geraten, mich an Sie zu wenden.

Zuerst muss ich folgendes erzählen. Die Mutter Wallenbergs, die nunmehr mit dem Oberdirektor Fredrik von Dardel, der etwa 12 Jahren administrativer Chef des Karolinischen Krankenhauses

verheiratet ist/
gewesen ist, ist meine Patientin seit mehreren Jahren. Sie ist 70 Jahre alt und ist in schlechtem Zustand. Sie ist schlaflos, sehr nervös und ist äusserst mager geworden. Sie redet mit allen Menschen sie trifft, über ihren Sohn Raoul und fragt ob sie ihr nicht helfen können ihn nach Schweden zurückzuführen. In dieser Weise hat sie viel Unruhe verursacht. Sehr oft besucht sie auch unseres Auswärtiges Amt. Sie hat sich allmählich viele ausländischen Kontakten geschaffen. Frau von Dardel ist aus verschiedenen Gründen überzeugt, dass ihr Sohn noch lebt. - Minister Semenov, wollen Sie nicht der unglückliche Mutter und uns allen helfen, vor allem aus humanitären Ursachen? Ich kann Ihnen mit vollständiger Sicherheit sagen, dass nicht nur die Familie sondern sämtliche Schweden würden dies ausserordentlich hoch schätzen. Wir würden alle eine tiefe Dankbarkeit an das Präsidium der Sovjet-Union fühlen, wenn es uns informieren wolle, wie weit die neuesten Untersuchungen geführt haben. Wenn er auch körperlich oder psychisch schwer krank ist, würden wir äusserst dankbar sein, die Möglichkeit zu bekommen ihn in Schweden zu pflegen.

Ich habe heute Audienz bei den Herren Excellenzen Erlander und Undén erhalten. Sie haben die grosse Befriedigung, die sie selbst und sicherlich das ganze schwedische Folk empfinden werden, wenn Wallenberg nach Schweden zurückgeführt werden könne, stark hervorgehoben. Sie waren der Meinung, dass es das Beste wäre, wenn Wallenberg hierher kommen könnte, ohne dass es am Anfang an, offiziell angekündigt sei. Er könnte mit Ambulanz zu seinem Pflegezimmer unmittelbar geführt werden. Erst wenn er dort isoliert wäre und die Umstände sich stabilisiert hätten, würde man Bericht geben.

Ich habe mir erlaubt, die Excellenzen den Vorschlag zu tun, dass ich mit dem Erlaubnis des Sovjet-Präsidiums wiederum nach Moskva reisen könnte um Wallenberg als Arzt abzuholen. Wenn er schwer krank sei, wäre es vielleicht vorteilhaft ihn schlafend zu transportieren.

Minister Semenov, lassen Sie mich betonen, dass die unglückliche Mutter Wallenbergs in hohem Grade Ruhe erfördert. Wenn der Sohn auch in schlechtem Zustand ist, würde es für sie von ungeheurer Bedeutung sein ihn wieder

zu sehen und Wahrheit zu bekommen. Ich weiss auch, dass unsere Regierung ihr Ausserste tun würde, um zu verhüten, dass Missverständnisse aufstehen wurden, sondern überwachen würde, dass alles sich so ruhig wie möglich entwickelte. Die Dankbarkeit an die Sovjet-Union für alle Bemuhungen wird sehr tief sein.

Ich bitte Sie, Herr Minister, meine ehrerbietigen Grüssen und meine Dankbarkeit für Ihre grosse Freundlichkeit während der Jahren 1942 - 1945 zu empfangen.

Ihre ergebene

Nanna Svartz

30/1 1961.

Exc.
högst del
/Ac

Professor Nanna Svartz uppsöker Erlander och Undén. Hon ger dem en första skildring av sitt sammanträffande i Moskva med professorerna Miasnikov och Danischevsky och om de sensationella uttalanden om Raoul Wallenberg som M. därvid gjort till henne.

Undén inviger mig och Göran Ryding i vad som förekommit. N.S. vill skriva ett brev till Semenov och hon har lovat Undén att påföljande dag visa honom ett utkast. Vi beslutar avvakta hennes utlovade besök hos Undén påföljande dag.

31/1

N.S. besöker Undén, som har ett nytt samtal med henne i närvaro av Ryding och mig. Hon visar oss utkastet till brev till Semenov. Vi kommer överens om att be Sohlman i Moskva efterhöra, om Semenov finns där, eller, om han är bortrest, när han kan väntas åter.

N.S. understryker, att hon måste fullfölja sitt löfte att icke göra något annat än att tillskriva Semenov samt att hon känner sig absolut bunden av tysthetslöfte till Danischevsky, enligt vilket hon inte får åberopa vad som förekommit ~~vid~~ samtalen med M. och D. utan endast att hon rådfrågat dem om R.W. och av dem tillrätts kontakta Semenov.

Vi kommer överens om att brevet skall medföras till Moskva av Ryding, som ämnar avresa dit på morgonen den 2 februari. Därest Semenov är i Moskva skall ambassaden ombesörja dess överlämnande.

Slutligen uppmanar vi N.S. att i promemoria nedteckna sin skildring av vad hon erfarit.

1/2

N.S. besöker på nytt Undén. Ryding och jag äro närvarande.

Telegram från Sohlman, att Semenov är på konferens i Etiopien. Tanken att först tillskriva denne förfaller därmed. I detta läge diskuteras med N.S. möjligheten att nu omgående göra en démarche på högsta ort i Moskva, d.v.s. hos Krustjev eller Mikojan. Vi föreslår, att Sohlman instrueras begära företräde hos någon av dem, så snart Ryding återkommit till Moskva och hunnit informera Sohlman. ~~Sedan~~ Statsministern i telefon till Undén framhållit vikten av att vi genom att omedelbart begära företräde för Sohlman visar ryssarna, att vi börjat agera. Om det hela är en planlagd aktion från de ryska myndigheternas sida, vilket statsministern inte tycks hålla för uteslutet, är det nödvändigt att vi omedelbart reagerar. Även om så inte är fallet, kan det vara fara i

dröjsmål. De ryska myndigheterna måste under alla förhållanden nu känna till att N.S. talat med M. och D. om R.W. Antagligen har de pressat M. på vad som därvid förekommit och måste nu vänta sig att vi låter höra av oss.

N.S. motsätter sig med bestämdhet förslaget att/ redan nu begära företräde för Krustjev. Hon memar, att detta skulle kompromettera professor M. Först måste hon försöka få kontakt på nytt med M. och D. Hon vill skriva ett brev till var och en av dem, vari hon ~~skriver~~ säger, att hon ~~håller~~ ^{håller} ännu reser ut till Moskva igen och då hoppas ånyo få träffa dem. Sohlman

Då vi inte kan rubba henne från denna ståndpunkt, kommer vi överens om att hon skall skriva de två breven, som Ryding skall medföra till Moskva ~~järnvägsstationen~~ ^{får i telegram}.

Sohlman ~~skickar~~ ^{skickar} chiffer/ ~~med~~ ^{med} en kort antydning om vad som förekommit samt anmodas avvakta Rydings återkomst till Moskva. Det tillägges, att N.S. beredd att med kort varsel utresa till Moskva.

2/2

Ryding avreser till Moskva medförande de två breven från N.S. till M. och D. jämte ett av N.S. författat PM om vad som förekommit. Han instrueras rådgöra med Sohlman, innan någon som helst åtgärd vidtas, samt anmoda Sohlman omedelbart inberätta sina synpunkter.

3/2

Vi mottar flera chiffertelegram från Sohlman med olika synpunkter och förslag. Hans meddelanden utmynnar i förslaget, att han själv omedelbart får hemresa för konsultation och att ingen åtgärd vidtages dessförrinnan. Detta beviljas omedelbart.

N.S. underrättas av mig om att Sohlman påföljande dag hemreser och att hennes brev tills vidare ~~icke vidare~~ ^{if} befordras till adressaterna. Hon förklarar sig vara helt t/fredsställd härmed. Hon förefaller mycket lättad över att Sohlman kommer hit, innan något ytterligare göres.

Enligt bemyndigande informerar jag Arne Lundberg om vad som förekommit. Han läser N.S:s promemoria och säger sig helt övertygad om att sanningen nu kommit fram genom en oöverlagd indiskretion från prof. M:s sida. Han är också ~~helt~~ alldeles överens om att vi måste rådgöra med Sohlman, innan nästa steg tas. Den av Sohlman framkastade tanken på en sondering genom Sohlmans akademiske bekant anser Lundberg vara ett ytterst intressant uppslag, som nog bör övervägas.

Sohlman kommer till Stockholm vid sju-tiden på kvällen. Undén, Åström och jag sammanträffar med Sohlman vid en middag hemma i Åströms bostad. Vi har en flera timmars diskussion om hela saken. Sohlman helt övertygad, att sanningen nu avslöjats och att prof. M. talat bredvid mun. Han anser att vi nu snarast måste göra démarche hos Krustjev, varvid han själv måste ha möjlighet att, i varje fall i sista hand, ~~namnge~~ namnge sagesmannen. Precisa uppgifter måste kunna lämnas om vittnen, vittnesmål och tidpunkt. Prof. M. är ändock så komprometterad, att diskretion för hans skull är meningslös. Det gäller att få N.S. att inse detta.

Sohlman utvecklar närmare tanken att sondera ryssarnas samarbetsvilja via kontakt med den akademiske vännen. Det gäller också att visa att vi beredda hjälpa ryssarna finna en väg att rädda ansiktet. Om de beslutat att under alla förhållanden bond neka, skulle vi knappast ~~be~~ förlora något genom en sådan sondering. ~~Den direkta demarchen kan ju ändå gå genom för att~~ Vägen att göra en direkt demarche hos Krustjev står ju ändock öppen. Akademikern har enligt Sohlman nära nog omedelbar kontaktmöjlighet med Krustjev och en reaktion bör kunna erhållas mycket snabbt.

Vi resonerar om hur en demarche bör utformas. Det bör vara ett brev från statsministern till Krustjev. Däri bör sägas, som ett minimum, att vi från absolut tillförlitligt håll fått vetskap om att R.W. i slutet av januari 1961 ~~befann sig~~ var i livet och att han då fanns på sinnessjukhus i Moskva. Demarchen bör utmynna i ~~en~~ begäran att svensk läkare omedelbart får utresa för att ordna med R.W:s hemtransport.

Sohlman måste emellertid få tillfälle tala med N.S. och vi måste försöka få henne med på linjen med direktdemarche, utan hinder av hennes "tysthetslöfte". Vi beslutar därför be henne komma ~~mycket~~ till Undén påföljande ~~dag~~ morgon, söndag.

5/2

Söndag förmiddag har vi ett två timmars samtal med N.S. i Undéns bostad. Närvarande, förutom Undén, Sohlman, Åström och jag.

N.S. skildrar på nytt vad som förekommit vid hennes samtal med M. och D. i Moskva. På en punkt är hon en aning osäker. Hon kan inte med bestämdhet säga, om prof. M. sa, att R.W. var i "Mental-Krankenhaus" eller blott att han var "mentalkrank". Han talade nämligen då mycket lågt.

Hon är alltfjänt övertygad om att prof. M:s uttalande om

R.W. kom spontant. Han bleknade, så snart han sagt det , och tycktes förstå, att han nog sagt för mycket. Men han begärde själv aldrig tysthetslöfte av N.S., trots att han hade tillfälle därtill vid ett senare sammanträffande. Tysthetslöftet begärdes av D., men N.S. anser att hon därigenom bundits även ~~ixförrätt~~ och framförallt i förhållande till prof. M., som ju är den ~~xxxx~~ ende som sagt att R.W. lever. Av hennes samtal med D. framgick inte, hur mycket prof. M. för denne avslöjat om sitt uttalande till N.S. Det är alltså - enligt N.S. - fullt möjligt, att ryssarna inte vet ~~xxxxxxx~~ hur mycket prof. M. ~~xxxxxxx~~ sagt henne.

Vi försöker få N.S. att inse, att det nu är nödvändigt att göra en demarche hos Krustjev. De ryska myndigheterna måste vid det här laget känna till N.S:s kontakter och samtal med prof. M. Han är under alla förhållanden komprometterad. En demarche kan därför knappast skada honom mera, även om han x uppges som sagesman. En framställning på högsta ort måste ju ändå förr eller senare göras - varvid informationskällan måste kunna uppges. Utsikten att han skulle vara beredd till ny kontakt med N.S. inom den närmaste tiden synes ringa. Skulle han mot förmodan gå med på att träffa N.S. på nytt, är risken att han då slår bort sin tidigare utsaga som ett rent misstag. Det kan i så fall bli svårt att åberopa hans vittnesmål. Undén understryker starkt, att regeringen ju under inga förhållanden kan låta bli att agera.

Våra övertalningsförsök studsar hela tiden tillbaka på N.S:s envisa fasthållande vid att hon absolut måste försöka få en förnyad kontakt med prof. M., innan en demarche göres. Hon ~~kah~~ omöjligen vara med om att svika ett förtroende, som lämnats henne i hennes egenskap av läkarkollega. Hon föreslår, att hon skall skriva ett nytt brev till prof. M., vari hon skulle be att få träffa honom igen för att fortsätta sitt samtal med honom. Han måste då förstå vad det är fråga om och får möjlighet att visa, om han är beredd att stå för vad han sagt. Avböjer han att träffa henne, skyller på att han skall resa bort eller underlåter att svara omgående, skulle hon finna det lättare att känna sig fri från sitt tysthetslöfte. Hon skulle då inte motsätta sig en demarche, varvid prof. M:s vittnesmål åberopas.

Då vi inte kommer längre med N.S. förklarar vi oss överens med att hon skriver brevet till prof. M., som hon avser sända samma dag med flygpost till Moskva. Jag ber henne begära telegrafiskt svar, men hon begränsar sig till att begära svar omgående. Hon anmodas också att lämna oss en kopia.

Brevet postas på eftermiddagen.

6/2

Sammanträde hos Statsministern, som varit på Harpsund över lördag-söndag och därför inte då kunnat delta i överläggningarna.

Närvarande Undén, Sohlman, Åström och jag.

Statsministern får en redogörelse för de senaste samtalen med N.S. och får höra Sohlmans synpunkter.

Erlander är överraskad höra, att vi alla utesluter möjligheten av att det rör sig om en planlagd aktion från rysk sida. Han hade uppfattat N.S:s berättelse så, att denna eventualitet inte finge betraktas som/osannolik.

Stats- och utrikesministrarna är ense om att vi nu måste förbereda en demarche till Krustjev inom de allra närmaste dagarna. Sohlman, som reser tillbaka till Moskva i morgon bittida, bör då medföra ett brev från Erlander till Krustjev, som dock inte får överlämnas förrän efter instruktion från Stockholm.

Sohlmans uppslag att sondera den akademiske vännen diskuteras. Allmän enighet om att denna väg ^{är} värd att försöka. Kontakten bör tas snarast möjligt efter Sohlmans återkomst till Moskva. Alltså på onsdag den 8/2 och oavsett om något avar då kommit ~~kika~~ på N.S:s brev till prof. M. Vid denna kontakt bör Sohlman klargöra, att han redan fått instruktion att göra demarche hos Krustjev.

Risken för läckage diskuteras och Erlander understryker faran i dröjsmål.

Brevet från Erlander utarbetas omedelbart efter sammanträdet och undertecknas av denne före avresa till Malmö kl. 13.30.

7/2

Sohlman medför brevet från Erlander vid sin avresa till Moskva kl. 10. Han får även med en kopia av N.S:s brev till prof. M.

7.2.41.
Leif Rypre

Politiska avdelningen
Enhet I

Pol

1987-09-06

Dnr	Avd	Grupp	Mål
1327	P	2	Enu I

Fru M. V. Bühlbach
Åkaregatan 8
281 00 HÄSSLEHOLM

R 29 Q 17/4

H
a

Rek

Raoul Wallenberg

Bästa fru Bühlbach,

./.

Med tack för lånet får jag återsända originalet till det brev från Estland vari Raoul Wallenberg nämnes. Det är nu under översättning och kommer att studeras här.

Beträffande frågan om gravsättning i Estland av Er makes urna har jag varit i kontakt med departementssekreterare Abrahamsson, som försöker att hjälpa med att förmedla de erforderliga kontakterna. (Det är två helt olika avdelningar på departementet som handlägger dessa två frågor).

De två namn som anges i brevet från Estland, Engman och Friberg är inte namn på några av medlemmarna av besättningarna på de flygplan som sköts ned eller fartyg som förliste nära Sovjetunionens sjögränser i slutet av 1940-talet eller början av 1950-talet, åtminstone inte såvitt kunnat utrönas av hit inlämnade besättningslistor.

Givetvis skulle det vara mycket intressant om något nytt kan framkomma i Er fortsatta brevväxling med Er avlidne makes släktingar, och i så fall hoppas jag att få ett nytt brev i ämnet. Samtidigt är det uppenbart att släktingarna löper risker om ämnet behandlas igen i öppna oredalag - vilket ju måste vara angeläget att undvika.

Med vänlig hälsning

Ingolf Kiesow
Ambassadråd

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ Vanlig post

Avsändn datum

Sign

820907 Le

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Kr Kiesow, abj

P 2 Ea
PROMEMORIA *orig HP 21 J*
P 2 Sen²

1982-09-07

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol I

7 SEP. 1982

Besök av Rabbi Juda Glasner

Igår besöktes jag av Rabbi Juda Glasner från Los Angeles. Han presenterade sig som "President of the United Orthodox Rabbinate of Los Angeles" och "Member of the Holocaust Committee of the U.S." Han uppgav vidare att han efter kriget hade arbetat med judiska flyktingproblem i Stockholm och då i kontakt med greve Folke Bernadotte. Han hade nu kommit till Sverige enkom för att betyga sin vördnad för de två stora svenskar som han då kommit i kontakt med, greve Bernadotte och Raoul Wallenberg.

Rörande anknytningen till Wallenberg var Rabbi Glasner relativt fåordig, men talade mycket om behovet att hålla dessa båda mäns minnen levande. Han hade kallat till en presskonferens samma morgon, men denna hade inte blivit besökt, troligen, menade Rabbi Glasner, emedan "vissa kretsar" hade motarbetat detta. Han överlämnade nu till mig två exemplar av "statement" från denna presskonferens, varav det ena var avsett för vidare befordran till det Kungl. Hovet. Kopia bifogas.

Rabbinen syntes inte representera någon särskild organisation, utan han kom i sin personliga egenskap. Han överlämnade också ett exemplar av sin bok "Faith in Spite of All", vilken är hans memoarer från fångenskap i läger och arbetsbatalioner i Ungern och hans flykt till väst samt hans senare gärning som rabbin. Den innehåller många uppgifter om Raoul Wallenbergs arbete i Budapest. Boken har överlämnats till departementets bibliotek.

Ingolf Kiesow

Ingolf Kiesow

Pol I, I Kiesow/le

Ärende

Datum

1982-09-07

Dnr

Avd

P

Grupp

2

Mål

EWI

Adress

SVENSK BONN

POL

Text

Dnr..... För Möllander från Kiesow, pol I. Re Raoul Wallenberg.

14 Såväl samtal på UM med Roland Nilsson som samtalet UM [redacted] secundo kan ha åsyftat vädjanden från familjen om tysk uppvaktning för Raoul Wallenberg i Moskva. Visar sig detta vara fallet bör ingenting sägas som kan verka annat än gillande från vår sida, även om vi samtidigt inte eftersträvar någon koordinering av tyskarnas och våra uppvaktningar. Endast ifråga om ev framställning från familjen som inte kanaliserats genom oss avseende undersökningar att utföras av tyska myndigheter bör markeras vi inte ställer oss bakom sådant vi inte först fått ta ställning till. Även detta bör bara sägas i den mån sådan av oss oauktoriserad framställning verkligen skulle visa sig ha förekommit.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

UTRIKESDEPARTEMENTET

Ärende:

Kopia till:

Kabs

Bitr Kabs

Polch

Pol 1

~~Kabs~~ Kiesow

Åtgärd: (se regler på blankettkopier)

*Pol I 820909 Kiesow
om tit.*

P

2

Eu-

SVENSK BONN 1982-09-08

POL

CABINET STOCKHOLM

FOER KIESOW,
POL 1 (BANKHUSET) FRAAN
MOELLANDER

RE: WALLENBERG

P R I M O (SCHMIDT) MOELLANDER KONTAKTAR I MORGON TORS DAG
SUCHDIENST I MUENCHEN SAMT INFORMERAR KONSULATET I AERENDET.
(JFR AEVEN [REDACTED]).

S E C U N D O ✓ WALLENSTEIN STAAR EJ LAENGRE I FRANKFURTS
TELEFONKATALOG. SKALL VI FORTSAETTA LETA ?

BACKLUND

SVENSK BONN [REDACTED]

----- / LC

Pol I Kiesow, abj
hbr, tit. 82-09-21

✓ Reg: as 2 bil. ✓
S) Aker Kiesow

Hälsöholm, 6. 9. - 82

Pol

IN. K. UTRIKES DEP.	
225/939	
1952-09-1808	
P 2	Eu

Embassadråd J. Kiesow.

För 3-4 dagar sedan fick jag brev från min svägerska "Leho" i Stockholm, som nu det vi nu har träffade R. Wallenberg och arbetade tillsammans med honom. Det var i staden Juda, som ligger nära polenheten, vid platsen Uda, lite sydost om Vackunda. Dessa trakter kom efter mycket att bli händer för sina arbetslägen. Min svägerska "Leho" och R. Wallenberg arbetade tillsammans där även 1948-1949-1950 och lite in på 1951 med att bygga en läkarestation (som var väldigt bra). På lite äldre kartor finns inte staden Juda, men i min nya atlas från jag står den platsen. "Leho" har ju i tidigare brev skrivit att han varit Raoul där, och nu, i detta brev skriver "Leho" att han varit sam en "legad" arkitekt." Men det vi nu det berättar ju att Raoul dog inte 1947, som man ofta säger.

Med vänlig hälsning
Maja Viktoria Björnstam

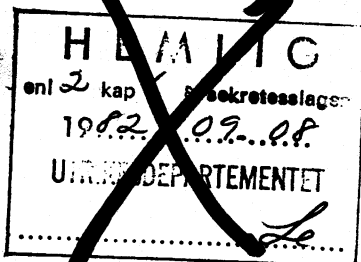
Politiska avdelningen
Enhet I

1982-09-08

Dnr	Avd	Grupp	Mål
16	P	2	3en I

Pol

Ambassadrådet Kerstin Bothén
TEL AVIV

U.n.

HEMLIGT

Raoul Wallenberg
(1 bil)

Bästa Kerstin,

✓
Från Yosef Kuperman har vi åter igen fått ett brev - denna gång direkt till oss. Med i kopia bifogade råder vill han fästa vår uppmärksamhet på sin existens.

Det är tyvärr inte så mycket som stämmer rörande hans uppgifter om Raoul Wallenberg och som man kan göra något åt - det framgick ju redan av Stellan Ottossons PM 82-01-21, och något väsentligen nytt har Kuperman inte kommit med i sitt brev häromdagen. Därför skulle det bästa vara att någon från ambassaden kontakter honom igen och lät honom förstå att vi fått del av en detaljerad nedteckning av hans tidigare berättelser inför ambassaden och att vi i Stockholm studerat dess innehåll. Några vidare åtgärder är inte för närvarande aktuella.

Ingolf Kiesow

Ifylles av postexp

Avsänt med

☒ av kurir

☐ uti kurir

☐ luftpost

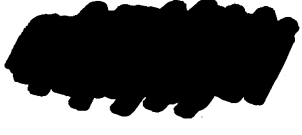
☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

8/9-82

CH

UTRIKESDEPARTEMENTET AD	Ärende:	
Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 XUNDO Kiesow	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	 P Z EW

SVENSK BONN 1982-09-09

CABINET STOCKHOLM

  FOER KIESOW,
 POL 1 (BANKHUSET)

RE: EVENTUELL VAESTTYSK AKTION I MOSKVA FOER RAOUL WALLENBERG

P R I M O MED ANLEDNING AV ERT OVANCITERADE VILL JAG
 SOM MIN PERSONLIGA MENING FRAMFOERA ATT DET KAN ANSES TVEKSAMT
 OM TYSK UPPVAKTNING FOER WALLENBERG SKULLE KUNNA GE POSITIVT
 RESULTAT. ANLEDNINGEN AER ATT FOERBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND
 HAR EN RAD EGNA BILATERALA FALL, VILKA AV MOTPARTEN SKULLE
 KUNA KUPPLAS SAMMAN MED WALLENBERG-FALLET. FOERBUNDSREPUBLIKEN
 SKULLE DAERIGENOM TVINGAS VAELJA OCH DAA VARA TVUNGEN
 PRIORITERA EGNA FALL.

S E C U N D O VI AVSER GENOM MOELLANDERS FORTSATT A LOEPANDE
 KONTROLLER I AERENDET MED UTRIKESMINISTERIET FOER SOEKA UTROENA
 OM TYSK UPPVAKTNING VERKLIGEN OEVERVAEGES OCH/ELLER OM FAMILJEN
 BEGAERT NAAGON UNDERSOEKNING.

BACKLUND

SVENSK BONN

-----/ LC

SVERIGES AMBASSAD

BONN

1982-09-06 Nr 347

Handläggare: A Möllander

Överlämnas för kännedom
Utrikesdepartementet Pol I

10 SEP 1982

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

HEMLIG	
enl 2 kap. 1 § sekretesslagen	19.02.1982
AMBASSADEN	
i Bonn	
HEMLIG	

Utrikesdepartementet

INK UTRIKESDEP		
Dnr...16...1347...		
1982-09- - 9		
Ans	Gr	Mal
p	2	En I

pal

Raoul Wallenberg: Vittnet Gerhard Schmidt
Hbr Björnsson-Kiesow 1982-08-06
(2 bil.) ✓

./.

Med hänvisning till ovan citerade handbrev och Ert meddelande i särskild ordning 1982-09-01 insändes bifogat dels en utskrift av den bandade intervjun med Wallenberg-vittnet Gerhard Schmidt, dels en sammanfattande PM som förste ambassadsekreterare Möllander skrev omedelbart efter intervjun och som i konceptform skickades in med ambassadrådet Kiesow 1982-08-25.

Sven Backlund

Sven Backlund

LC

Postadress
53 Bonn

Gatuadress
Allianzplatz, Haus 1
An der Heussallee 2-10

Telefon
21 00 61 - 8

Telegram
Svensk Bonn

Telexnr.
886667

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

Pol 1 82-04-10 Kriesow

☒ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

1K

Bina 347 A 82-09-06

Angående

Keroll Wallenberg: vittnet Gerhard Schmidt

Överlämnas för kännedom

☐ utan bil *☒ lämta bil☐ lämta bil där så angivits☐ bil kan lånas på UD☒ HEMLIGSTÄMPAS

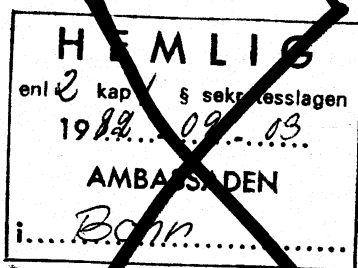
☐ Konungen	☐ Utrnämnd/Utrusk/Eurrådsd 56 ex	☐ SSLP, Fö, Linder	☐ Sekr f framtidsstudier
☐ Statsministern	☐ Utrikesutskottet 33 ex	☐ KMI	☐ Nordiska Rådets svenska del
☐ Chef Arbetsmarkn.dep	☐ Europarådsdeleg 13 ex	☐ Försvarsstaben	☐ Nord Afrikainstitutet
☐ Chef Bostadsdep	☐ Utrikesutskottets kanslichef	☐ Chefen, Fst/Und	☐ Svenska FN-förbundet
☐ Chef Budgetdep	☐ Försvarsutskottets kanslichef	☐ Arméstabens FN-avdelning	☐ Utrikespol. Institutet
☐ Chef Ekonomidep	☐ UD-kontaktman Statsrådsberedn	☐ FOA	☐ SIPRI
☐ Chef Försvarsdep	☐ Regeringens samordn.kanslier 3 ex	☐ Exportkreditnämnden	☐ Östek byrån
☐ Chef Handelsdep	☐ Statssekr Försvarsdep	☐ Riksbanken	☐ Bankföreningen
☐ Chef Industridep	☐ Statssekr Handelsdep	☐ Rikspolisstyrelsen	☐ Exportrådet
☐ Chef Jordbruksdep	☐ Statssekr Industridep	☐ SIDA	☐ Grossistförb.
☐ Chef Justitiedep	☐ Statssekr	☐ AMS	☐ Industriförbundet
☐ Chef Kommundep	☐ Statssekr	☐ Statens rymddeg	☐ LO
☐ Chef Kommunik.dep	☐ IM-enh, Arbetsmarkn.dep	☐ IVA	☐ TCO
☐ Chef Socialdep	☐ I-sekr, Arbetsmarkn.dep	☐ Svensk Kärnbränsle AB	☐ SAF
☐ Chef Utbild.dep	☐ I-sekr, Bostadsdep	☐ Statens Kärnkraftsinsp	
☐ Statsr Mogård, U	☐ I-sekr, Industridep	☐ Statens Strålskyddsinst	
☐ Statsr Johansson, B	☐ I-sekr, Jordbruksdep	☐ Televerket	
☐ Statsr Holm, S	☐ I-sekr, Kommunik.dep	☐ Naturvårdsverkets I-sekr	
☐ Statsr Andersson, A	☐ I-sekr, Socialdep	☐ Invandrarverket	
☐ Statsr Danell, Bo	☐ I-sekr, Utbildn.dep	☐ Svenska Institutet	
☐ Statsr Petri, Ju	☐ Intern enheten, Ekonomidep	☐ Forskningsberedningen	
☐ Riksdagens talman	☐ Intern enheten, Försvarsdep	☐ Miljövårdsberedningen	

☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☐ Bonn	☐ Moskva	☐ Peking	☐ Washington 2 ex
	☐ London	☐ Paris	☐ Tokio	☐ FN-repr
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
☐ Övriga Östeuropa 7 ex	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
☐ Övriga Västeuropa och Canada 16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
	☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
			☐ Tripoli	
☐ Mellanöstern 6 ex	☐ Bagdad	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait
	☐ Bangkok	☐ Hanoi	☐ Jakarta	☐ New Delhi
☐ Övriga Asien och Australien 18 ex	☐ Canberra	☐ Hongkong Gk	☐ Kuala Lumpur	☐ Teheran
	☐ Dacca	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Wellington
☐ Övriga Afrika 12 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Kinshasa	☐ Lusaka
	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Lagos	☐ Monrovia
☐ Latinamerika 11 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
	☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Mexico
☐ Vissa lönade konsulat 16 ex	☐ Antwerpen	☐ Frankfurt	☐ Leningrad	☐ Montreal
	☐ Berlin GK	☐ Hamburg	☐ Mariehamn	☐ München
	☐ Chicago	☐ Istanbul	☐ Minneapolis	☐ New York
			☐ Rio de Janeiro	☐ Houston
			☐ San Francisco	☐ Sao Paulo

☐ Utrikesministern	☐ ESK-gruppen 6 ex	☐ Chef bilaterala enh	☐ Tham	<i>Kriesow Pol 1</i>
☒ Kabinetssekr	☐ Chef H-enhet I	☐ Chef multilaterala enh	☐ Gullers	
☐ Bitr Kabinetssekr	☐ Chef H-enhet II	☐ Chef Protokollet	☐ Thorsson	
☐ Chef Pol avd	☐ Chef H-enhet III	☐ Chef Press o. Inf.enhet	☐ Edeen	
☐ Chef Pol I	☐ Chef H-förh grupp	☐ Chef Pressbyrån	☐ Dahlén	
☐ Chef Pol II	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef Inform.byrå	☐ Kob.sekr kansli	
☐ Chef Pol III	☐ Rättsavd	☐ Folkkrättsakkunnige	☐ Wahlbäck	
☐ Chef Pol IV	☐ Exp.chefen	☐ Chef Säkerhetsärenden	☐ Marling	
☐ Chef Pol V	☐ Statssekr int. u-samarb	☐ Utr.min sekreterare	☐	

Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	Distribuerad den	Ätg postexp	datum	sign
2	2	24/10/82	10/9-82	☐ kurir ☐ luft-post		

1982-09-03

HEMLIG

Wallenberg-vittnet Gerard Schmidt
Hbr Björnsson-Kiesow 1982-08-06

Västtysk TV visade 1982-08-05 en film om Raoul Wallenberg (nedan kallad RW). Dagen efter ringde en Gerhard Schmidt till ambassaden och berättade att han 1949 delat cell med RW i Ljublanka-fängelset i Moskva. Med ovan citerade handbrev inberättades vad Schmidt sade per telefon.

1982-08-24 intervjuade ambassadrådet Ingolf Kiesow och undertecknad Schmidt i hans bostad. Huvuddelen av intervjun spelades in på band och är under utskrift. I det följande skall en kort sammanfattning ges av Schmidts berättelse.

Schmidt hade 1941 som sextonåring frivilligt - "och entusiastiskt" - anmält sig till armén. Han sändes först till Italien, blev som sjuttonåring löjtnant och deltog sedan i besättningen av Sydfrankrike, försvaret i Frankrike och vid Rhen efter de allierades landsättning. Han tillfångatogs vid krigsslutet svårt sårad av amerikanarna i Tjeckoslovakien. (Czeckai"?)

Efter att ha behandlats för sina skador överlämnades Schmidt i brittisk fångenskap. Därifrån släpptes han 1946/47 i sin hemstad Berlin. Han hade anmälningsplikt i den franska zonen. En dag kidnappades han där på öppen gata av sovjetiska civila och fördes till den sovjetiska zonen. Han anklagades under långa förhör för bl a spioneri och krigsförbrytelser (som han uppgavs ha begått i Sovjetunionen, där han dock enligt egen uppgift aldrig varit), dömdes efter nära två år till döden och sändes sedan via Moskva till lägret "Intar" i Vorkuta-området. Hans straff hade då omvandlats till 3 x 25 år (+ 5 år enligt något som fångarna kallade "lögnparagrafen").

Vid ankomsten till Moskva fördes Schmidt på en lastbil maskerad som varutransport till Ljublanka-fängelset. Där sattes han i en cell, i vilken det redan fanns en fånge. När de två efter ett tag börjat tala med varandra presenterade sig den andre som Raoul Wallenberg från Sverige. Detaljer om mötet, samtalen och förhållandena i fängelset kommer att framgå av bandutskriften. Några viktiga punkter: Schmidt var helt säker på namnet - det var enda gången han hört namnet Raoul. Efternamnet hade han funnit svårt att uttala och då han inte heller utslöt - i varje fall i början - att den svenska nationaliteten var påhittad, hade han kallat sin medfånge

1982-09-03

"Wallenstein". Denne hade inte tagit illa upp. RW hade varit mycket medtagen, såväl fysiskt som psykiskt. Han hade hämtats till nattliga förhör, inför vilka han varit mycket rädd. Efteråt hade han ibland frågat om han redan varit på förhör eller ej. Han hade inte berättat om sin bakgrund, bara ofta pratat om att han var orolig för den svenske kungen "som inte hade någon bevakning". RW hade berättat för den yngre tysken om Karl XII, "mycket kunnigt". De hade talat om Berlin, som RW uppenbarligen känt väl till (bl a "automatkaféer och varité-lokalerna"). RW hade talat god tyska med svag brytning ("ungefär som Herr Möllanders"). Schmidts vistelse med RW hade varat cirka tre veckor, de hade nämligen varit tre gånger tillsammans i fängelsebadet, en procedur som företogs en gång per vecka. Schmidt hade inte kommit i kontakt med någon annan fånge, förutom en storväxt baderska, som uppgivit sig vara österrikiska och som, liksom vakterna, kände RW väl och behandlade denne bättre än övriga fångar. Schmidt hade hämtats ur cellen och transporterats direkt vidare mot lägret Intar. Schmidt kunde inte säkert identifiera RW på foto. Han uppgav RW:s längd till ca 170 cm. (Se PM av Kiesow om dessa punkter).

Schmidt hade släppts fri 1956, varefter han bosatt sig i Karlsruhe. Han hade först arbetat för Siemens och sedan för ett sprängämnesföretag, från vilket han nu sjukpensionerats. Han uppgav sig hela tiden efter frigivningen haft psykiska besvär, bl a sömnlöshet och "mar-
drömmar".

Några egna anmärkningar: Schmidts berättelse gav intryck av självupplevelse. Han kunde fortfarande ange en mängd detaljer om förhållandena i de fängelser och läger där han vistats, inklusive ryska benämningar på olika företeelser. Hustrun var med under praktiskt taget hela samtalet. Schmidt hade svårigheter att berätta om en del av sina upplevelser, - han föll ett par gånger i gråt. Han sade, att han undvikit kontakt med andra f d krigsfångar, "för att glömma". Han hade inte stött på namnet Raoul Wallenberg efter sin korta vistelse i Moskva förrän han sett TV-programmet. Hans berättelse, och det sätt han framförde den på, styrkte enligt min mening denna del av hans berättelse. Det kan dock givetvis finnas mycket som Schmidt ej berättade. Hans självpåtagna isolering efter frigivningen kan naturligtvis ha samband med skuldkänslor. Genom kontakt med medfångar och kontroll av dessas ut-sagor torde Schmidts berättelse kunna kontrolleras på denna och andra viktiga punkter. Det förtjänar därvid påpekas att Schmidt inte själv kunde ange någon referens med relevans för mötet med RW 1949. Tillfrågad om inte någon kunde verifiera tidpunkten för hans Moskva-vistelse, sade han spontant: "Litar Ni inte på vad jag säger?". Schmidt sade sig inte ha något emot att hans vittnesmål publicerades, men han bad oss vid vår avfärd inte berätta för taxichauffören varför vi varit där.

1982-09-03

Sammanfattningsvis anser jag, liksom Ingolf Kiesow, att detta är ett vittnesmål som man ej direkt kan avfärda och som därför borde kontrolleras så långt möjligt med andras uppgifter.

Anders Möllander

SVENSKA AMBASSADEN
Bonn

PROMEMORIA

1982-09-06

Öil. 1 till Besk:s i Bonn
skr. nr. 347 den 6/9-82

(Pal)

P 2 Eu I

Bandupptagning av förhör 1982-08-24 med Wallenberg-
vittnet Gerhard Schmidt

- Wo haben Sie also zuerst RW(gesehen)?
- In Moskau, Gefängnis Lublanka, in einer Zelle in der RW als einziger Insasse da(war).
- Wann war das?
- Im Winter 1949, vor meinem Transport ... (Avbrott)
- Wie sind Sie ... (avbrott)
- Da bin ich ganz sicher, weil mir in meinem ganzen Leben der Vorname Raoul nicht begegnet ist. - nur einmal in meinem Leben - und weil ich Herrn Wallenberg scherzhafterweise Wallenstein nannte.
- Wie sah er damals aus?
- Er war sehr abgemagert, wesentlich älter als ich. Ich schätze so um 20 Jahre älter. Hatte nicht meine Grösse, ich möchte sagen schwächling, sprach deutsch, vielleicht mit einem kleinen Accent wie ich mich jetzt im Nachherein erinnere.
- Ja, welche Sprache, er hat Deutsch gesprochen?
- Mit mir Deutsch und er hat auch Russisch gesprochen. Er sprach zumindest so gut Russisch wie ich Russisch sprechen konnte, also dieses Gefangene-russisch.
- Nichts anderes, nicht so ... es war Gefangenen-russisch, oder konnte Sie das beurteilen?
- Ja ich konnte mich zu der Zeit russisch unterhalten und zwar was man eben mit den Posten zu sprechen hatte, was man Fluchen und Schimpfen hörte, dass konnte ich verstehen, aber sagen wir mal Probleme oder tiefgehende Gespräche konnte ich russisch nicht führen, und den Eindruck hatte ich auch von Herrn Wallenberg.
- Wovon hat er gesprochen?
- Wir haben uns über - woran ich mich heute erinnere - über die allgemeine ... Sprache die man als Häftlinge in der Situation in der Zelle spricht. Hat er mir aus der schwedischen Geschichte erzählt und zwar vom König Karl, und das sehr ausführlich und mit grossem Wissen.

Ich habe mir das damals auch sehr gern angehört. Dann haben wir über Berlin gesprochen. Er kannte Berlin oder musste Berlin kennen. Und zwar, wie ich mich erinnere, haben wir - was mir heute noch in Erinnerung ist das sind über die Schnellgaststätten in Berlin. Das waren frühere Automatenrestaurants, das wir darüber gesprochen haben. Und allgemein über die Stadt Berlin, Varitées und so weiter ... Und dann - das was ich jetzt schon immer erwähnte und was mir genau in Erinnerung geblieben ist, dass er immer vom schwedischen König sprach, dass er immer betonte - ich weiss aber heute nicht in welchem Zusammenhang oder ich bringe das in keinem Zusammenhang - dass er mir immer sagte, er weiss wo der König wohnt, wo die Familie wohnt, wie man dort hinkommt, dass der König schon sehr alt wäre, und dass wiederholte sich also sehr, sehr heufig, dass er immer wieder sagte, er weiss wo der König wohnt. Aber ich bringe das heute in keinem Zusammenhang mehr.

- Was hat er über seine Haft und die Ursachen dazu erzählt?

- Er hat erzählt, dass er noch nicht verurteilt ist und zu diesem Zeitpunkt befand er sich, - man würde das ... westlich zivil würde man sagen Untersuchungshaft. Er war in Untersuchungshaft. Diese Untersuchungshaft ist natürlich eine andere als es hier bei uns nach westlichen Begriffen ist. Er war noch nicht verurteilt und hatte laufend die Last der Vernehmungen zu ertragen. Vernehmungen fanden Nachts statt, und wie es unter Gefangenen üblich ist, oder üblich war, hat man zwar über die Vernehmungen, ob schlechte Vernehmungen war, ob Schläge gab, oder ... hat man so gesprochen, aber über den Grund der Vernehmung hat man an und für sich nicht gesprochen, weil viele, viele Gefangene überhaupt selber nicht wussten worum es ging wenn ich z.B. an meinen Schicksal - an mein Fall denke - ich wusste ja gar nicht worum es ging bei mir, weil ... oder wie viele völlig unschuldig waren, oder sollten etwas eingeredet werden.

- Hat er nichts über die Ursachen erzählt, warum er verhaftet wurde?

- Es ist unwahrscheinlich, weil die Gefangenen ... darüber hatte die Gefangene nie gesprochen, weil es am meistens ein Teil oder ein Bestand der Vernehmungen oder der Vernehmungen war, aber es ist möglich, dass er darüber gesprochen hat, aber das war nicht so interessant wie z.B. der tägliche Ablauf in einer Gefängniszelle. Vielleicht hat man, oder vielleicht hat er darüber gesprochen. Mir ist es aber erst hier nach dieser Fernsehensendung ... ich habe das erst nach dieser Fernsehensendung erfahren, was sich doch hinter den Häftling Wallenberg für eine Persönlichkeit verbarg.

- Sie haben nach dieser Fernsehsendung einmal zu einem Beamten in der schwedischen Botschaft erwähnt, dass er einmal über Geld gesprochen hat. Können Sie das sagen, was das war?

- Ja, das habe ich mir auch sehr lange überlegt, ob das der Wallenberg war, der über Geld gesprochen hat. Ich habe nachher noch andere Häftlinge kennengelernt, oder mich an andere Häftlinge erinnert. Und hier könnte durchaus eine Verwechslung vorliegen, denn in der ersten Erinnerung war es mir als ihm einen grösseren Betrag in französischer Währung abgenommen wurde, oder konfisziert wurde, aber im Nachhinein habe ich mir, oder habe ich mir versucht, klar zu machen, dass es vielleicht hier um einen französischen Mitgefangenen gehandelt haben könnte, mit dem ich auch, aber erst im Lager, bekannt war, also ich kann hier nur vermuten aber nichts Konkretes sagen.

- Warum haben Sie ihn gerade Wallenstein genannt?

- Ja, vielleicht aus einer Laune heraus, weil mir der Name besser über die Zunge ging, und es hat vielleicht auch noch einen anderen Grund, weshalb ich mich heute im Nachhinein vielleicht etwas schäme, was er mir aber nicht übel genommen hat. Das war also ein bisschen dass ich ihn hoch genommen habe. Ja, also nicht in dem Sinne, dass ich mich über ihn lustig gemacht habe. Ja, das war mehr ein Spass, aber durchaus nicht übel genommen hat, im Gegenteil, ich habe sogar das Gefühl gehabt, dass er das sehr gerne hatte, in der Ton, wie man da mit ihm sprach.

- Wussten Sie dann, dass sein Name gar nicht Wallenstein war?

- Das wusste ich, selbstverständlich, das war nur - ich möchte fast sagen ein Zwischending zwischen Spott- und Kosenamen. Das sein Name Wallenberg war, das habe ich täglich erfahren, weil wenn die Zelle geöffnet wurde, wurde immer der Häftling nach seinem Namen gefragt.

- Hat er etwas über seine Kindheit, Jugend oder Studien erzählt?

-Nein, da kann ich mich nicht daran erinnern. Ich kann mich nur daran erinnern, dass wir über Berlin sprachen.

- Ueber seine Länge, Haarfarbe und Augenfarbe, könnten Sie uns etwas sagen?

- Die Haare waren grundsätzlich, also alle Körperhaare waren rasiert, und zwar absolut rasiert, also es gab da keine Länge auf nicht mal ein Zentimeter, und über die Augenfarbe, das ist natürlich jetzt sehr schwer zu sagen, wenn nach dieser Zeit. Ich weiss nur dass die Figur sehr schwächlich war und dass er sehr abgemagert war.

-Gesichtsform?

- Da möchte ich folgendes dazu sagen? Viele in der

Gefangenschaft hatten einen so genannten Wasserkopf, der Kopf wurde dick und wurde rund, bei Herrn Wallenberg war das, ebenso wie bei mir, nicht der Fall. Die Backenknochen kamen hervor und somit wirkte das Gesicht eher länglich als dick. Das ist übrigens etwas woran die russischen Posten und die russische Offiziere auf Anhieb immer den Deutschen oder den Franzosen, oder den westlichen Gefangenen erkannten. Ihren eigenen Leuten hatten in meisten Fällen diese so genannten runden Wasserköpfe.

- Könnten Sie RW jetzt identifizieren, wenn wir ein Paar Fotografien von ihm zeigen, glauben Sie?

- Das glaube ich, mit einiger Mühe, glaube ich dass ich das könnte. (Paus) ...

... - Ich war ein Meter und 75, oder 76 etwa, und er, schätze ich, auf 1,70 - um diese Differenz war er kleiner.

- Wie war er angekleidet?

- Er hatte die Gefangenekleidung, das war abgelegte Militärkleidung. Auch abgelegte Militärunterwäsche, abgelegte Militärkleidung wie alle Gefangenen.

- Hat er gesagt worüber man ihn ausgefragt haben?

- Nein, das hat er nie gesagt. Er hat aber mächtige Angst vor den Vernehmungen gehabt. Angst, richtige Angst, wie die meisten, also es gab ganz wenige die keine Angst hatten, und die hatten dann auch irgend einen Grund warum sie keine Angst hatten, aber regelrechte Angst vor den Vernehmungen.

- Wie war die Bewachung?

- Die Bewachung in der Lublanka war zum Teil, überraschend zu allen anderen Bewachern, die bei dem Transport u s w, beim Transport eingesetzt waren, waren hier sehr viele ältere Bewacher, zu finden, und unter den älteren, das möchte ich erwähnen, waren einige sogar menschlich. Das äusserte sich an Ausdrücken, dass Sie nicht Hund zu einem, Schwein oder Fritz sagten, sondern Sie sagten manchmal "Söhnchen".

- Können Sie uns über die Routine, die tägliche Routine erzählen.?

- Ja, in der Lublanka, ich will am Anfang erstmal mit der wöchentliche Routine, so ungefähr einmal in der Woche wurde man einmal völlig rasiert am ganzen Körper und wurde einmal ins Bad geführt. Damit wurde die gesamte Kleidung gewechselt und auch die Zelle untersucht, und zwar sehr gründlich. Nach dem Bad bekam man neue

Kleidung, einschliesslich Unterwäsche und kam wieder in die alte Zelle. Die Verpflegung, es gab einmal am Tag Brot, eine Suppe, das war meist Sauerkraut mit Trockenfisch, oder ~~fast~~ nur, ich kann mich nicht erinnern, dass es einmal etwas anderes gab. Es gab immer Sauerkrautsuppe und Abends gab es ein so genannten Kascha(?) das war ein Brei, Buchweize oder Gerste oder irgendetwas, das war etwa eine Portion die war in der Grösse einer Expressotasse. Das Brot musste man sich selber über den ganzen Tag einteilen. Dann gab es ein Spaziergang, der fand während der Deuer, während der Zeit in der ich mit Herrn Wallenberg zusammen war, immer in den Abenstunden oder in der Nacht statt. Es war in dem Spazierhof der in dem vierten oder fünften Stock lag, dunkel und die Scheinwärfer vom Wachturm leuchteten. Es war kalt, Schnee und der Weg auf diesen Spazierhof war unheimlich beschwerlich, Eisentreppen und die Hände mussten auf dem Rücken gehalten werden, und man war nach dem Spaziergang immer froh, wenn man wieder in die stickige, dicke Luft und die warme Luft der Zelle zurück konnte. Während der Spaziergang durfte man sich nicht unterhalten, man musste im Kreis, zu zweit musste man herumlaufen. Und die Posten die schrieten immer abwechselnd Tischa(?) oder "Ruhe", so bald man irgend etwas sprechen wollte.

- Wie sah das Gefängnis aus?

- Das Gefängnis war - den ersten Eindruck kann ich nicht schildern. Ich kann mein Eindruck schildern vom Hof. Im Hof wurde ich wie aus dem LKW ausgeladen bei Dunkelheit. Es war ein altes Gefängnis, der Tracht untergebracht waren wir - das könnte ich Ihnen eine Skizze mal aufzeichnen - im Untergeschoss, wobei ich jetzt nicht sagen kann ob das im Kellergeschoss war, vielleicht ging es ein Paar Stufen herunter, das könnte nur wenige, zwei oder drei Stufen herunter gewesen sein, dann öffnete sich ein grosser Gang und es war in diesem Geschoss nur auf der rechten Seite Zellen. Die Zellen waren - wir waren ja nur in einer Zelle und so, mir in Erinnerung, es war auch Herr Wallenberg nur in dieser einen Zelle, während der Zeit in der er schon in der Gublanka war, aber er muss längere Zeit dort gewesen sein, denn er kannte sich dort aus, kannte auch die einzelnen Posten die auf dem Gang die Zellen bewachten und, vielleicht kann ich das jetzt erwähnen, er kannte sich auch in dem Bad kannte er sich aus und kannte - und das ist für mich ganz wichtig zu sagen - die damaligen Chefin dieses Bades, das war eine grosse, starke Frau, die mit Herrn Wallenberg und mit mir deutsch sprach und sagte dass sie, oder mir erklärte, dass sie Österreicherin wäre. Die Frau hatte etwa das Alter von 50 - 55 Jahre. Mit dieser Frau unterhielt sich Herrn Wallenberg während jeder dieser Bäder. Wir waren insgesamt dreimal. Das erste Bad war am ersten Tag als ich ins Gefängnis kam und dreimal waren wir zusammen im Bad, also muss ich mit Herrn Wallenberg mindestens drei Wochen in der gleichen Zelle gewesen sein, wobei es mir sehr schwer fällt jetzt die genaue Zeit zu rekonstruieren, da wir weder einen Kalender noch eine Zeit hatten.

Banja, in dem

- Wie sah die Zelle aus?

- Die Zelle war etwa 15 M lang, 4 M breit, eine durchgehende doppelte Holzpritsche. Von der Zellentür gesehen auf der rechten Seite, diese war in der Mitte, ab der Mitte der Zelle, hing diese Holzpritsche, die obene - wie auch die untere - wahrscheinlich weil sie verfault war, nach unten herunter bis fast zum Boden, und im hinteren Ende der Zelle stand Wasser. Und wenn sich das Wasser bewegte, oder wenn man durch die Pritsche das Wasser bewegte, hat es gestunken. Wir haben uns nur im vorderen Teil der Zelle aufgehalten, also in unmittelbarer Nähe der Tür, was dem Posten aber nicht recht war, weil wenn wir direkt am Beginn der Zelle an der Wand sassen konnte er durch seine Spion schlecht einsehen. Wir mussten also weiterrücken, zur Mitte rücken. Die Zelle war beleuchtet mit einer - ich würde heute sagen maximal 15 W Glühbirne im Mauerwerk auf der ... über der Tür. Die Tür hatte zu anderen Gefängnissen eine aussergewöhnlich grosse und stabile Klappe unter dem Spion. Und die Zellenwände waren mit roter, leicht abfärbenden Wasserfarbe oder so etwas, aber dunkelrote Farbe gestrichen.

- Warum kamen sie und er zusammen, war das eine Einzelzelle?

- Das war, der Grösse nach, absolut keine Einzelzelle, nach meinen Erfahrungen war das der Grösse nach eine Zelle für mindestens 30 Personen. Aber im unteren Fluhr ist mir nach der Erfahrung bekannt geworden, dass sich hier nur Gefangene aufhielten die noch in der Untersuchung waren, beziehungsweise wie ich einer war, ein Transitgefangene, weil ich hier auf den Transport nach Wologda und dann weiter ins Straflager wartete, oder warten musste. Vielleicht war meine Unterbringung in der Zelle auch durch die Überbelegung des Gefängnisses zu erklären. Vielleicht gibt es überhaupt keine Erklärung dafür.

- Welche Gefangene sahen sie zu dieser Zeit?

- Ja das ist schwer zu sagen also Gefangene haben uns sehr viele gesehen, zu mindestens mit denen wir im Spazierhof, das waren etwa - 30 bis 50 Gefangene die zur gleichen Zeit den Spaziergang auf dem Dach machen mussten. Aber Namentlich ist mir niemand aufgefallen oder bekannt gewesen.

- Können Sie einen Namen von irgend einen von den Wächtern geben? Haben Sie die Namen gekannt?

- Nein, das kann ich nicht. Im Zusammenhang mit Herrn Wallenberg kann ich das nicht, ich kann nur einen Namen aus meiner Zeit sagen und zwar ein Vernehmungsoffizier mit dem Namen Weibats. Ein Vernehmungsoffizier, Major Weibats. Ich kann den Namen nur so sagen wie ich ihn

hörte von Mitgefangenen, weiss nicht wie es geschrieben wird. Es war ein besonders scharfer unangenehmer, brutaler Vernehmungsoffizier.

- War das in Lublanka?

- Nein, nicht in Zusammenhang mit Herrn Wallenberg, sondern ...

- Können Sie uns Stunde für Stunde etwas über den Tag erzählen?

- Ja, morgens hörte man, dass die Leute zum "Barascha" rausgerufen wurden. Das war in unserer Zelle nicht der Fall. Wir hatten in unserer Zelle einen Kübel, ein Holzkübel mit einem Holzdeckel auf den wir unsere Notdurft verrichten mussten. Wir durften auch diesen Kübel nicht selber in eine Abortanlage oder Abfallgrube tragen, sondern das wurde von Kalfaktoren gemacht. Wir konnten diese Kübel lediglich heraussetzen, nahmen den einige Zeit später im Empfang. Dieses Ereignisse sind, jedesmal Tür öffnen oder Tür schliessen, für Gefangene, oder die werden erst für die Gefangene zu Ereignissen, solche Sachen. Dann gab es, im Laufe des Vormittags, wurde Brot verteilen. Das waren wieder Kalfaktoren und durch das Fenster wurden zwei Stück Brot hereingereicht. Es gab zwischen uns nie was sonst bei den Gefangenen in ihrem Hunger üblich war, dass man sich um das Brot vielleicht streitet oder wer das oder das bekommt oder so, es gab nie Schwierigkeiten. Herr Wallenberg war, trotz des Hungers und der Verpflegung, machte nie den Eindruck oder, ja, machte nie den Eindruck dass er, im Gegenteil, er war fast noch ein schlechter Esser. Ich begründete es aber damit, dass Herrn Wallenberg zu dieser Zeit in einer - überhaupt in der schwersten Phase seiner Gefangenschaft war, weil das die Phase der Vernehmungen war. Diese Vernehmungen fanden in fast allen Fällen nachts statt. Dann möchte ich vielleicht gleich erwähnen, dass - zu der Gesundheitszustand von Herrn Wallenberg - er war heufig nicht in der Lage zu beurteilen ob er in dieser Nacht schon zu Vernehmung war, oder nicht war. Das soll etwas den Gesundheitszustand beleuchten.

- Wie ging der Tag dann weiter? Das Brot ... Sie ehrwähnten ...

- Dann kam das Mittagessen ... Das war "Kapustersuppe", also eine Sauerkrautsuppe, eine Wassersuppe mit Sauerkraut und mit Trockenfisch - heufig Fischköpfe als Einlage, und zwischendrin - ich weiss aber nicht zu welcher Tageszeit - gab es 'Chai' das heisst Tee, und dieser Tee war aber kein Tee, das war warmes Wasser. Das wurde Chai genannt. Wenn es dieser Tee gab, dann bekam man,

aber das weiss ich heute nicht mehr ob das jeden dritten Tag oder jeden vierten Tag war, ein Stück Zucker, dieser Zucker war braun, ähnlich unseren bekannten Kandiszucker in grossen Stücken und Chai nannte man das, weil man diesen Zucker, nach der Art der Russen, im Mund nahm und das warme Wasser darüber trank. Am Abend gab es dann, wie erwähnt, diese kleine Portion "Kascha". Das Brot konnte man sich einteilen wie man wollte. Dazu muss ich etwas noch sagen. Nun war es aber nicht etwa so, dass man jetzt den Tag über in der Zelle Ruhe hatte. Immer wieder, und zwar unregelmässig, wurde von Posten durch den Spion kontrolliert was die Gefangenen, oder wie die Gefangenen sich verhalten. Dann wurde mit den Schlüsseln gegen die Tür geklopft oder mit den Füßen, und dann wurden Sprüche gerufen wie "Tiche (?)", also Ruhe, und Aufstehen! denn man durfte am Tage nicht liegen oder schlafen. Wenn der Posten die Tür öffnete, musste man aufstehen, aber nicht in der Nähe der Tür. Man musste praktisch in der Zelle zurückspringen und aufstehen. Man musste dann den Anweisung der Bewachung folgen. Meistens war die Fragen nach dem Familiennamen zwei- und dreimal hin und her kontrolliert.

- Wann sind Sie in der sowjetischen Haft geraten?
- Nach dem Krieg als ich aus der englischen Gefangenschaft entlassen wurde, wurde ich verschleppt in Berlin ..
- Wie kam das ... ?
- Das war eine ganz willkürliche, für mich unverständliche Sache. Vielleicht auch auf Grund eines Verräters, oder Verrat, oder Denunzierung, weil ich ja im Krieg eben Leutnant war.
- Wo war das?
- In Berlin.
- Wo in Berlin?
- Im französischen Teil Berlin nach dem so genannten französischen Teil, Sektor oder wie man das nannte.
- Und das war von sowjetischen Soldaten?
- Von sowjetischen Zivilisten mit Schlägen und Schlägerei und der Mund wurde mir zugehalten wurde in ein Auto gebracht, dort eingepfercht, , Kopf nach unten, im Laufe der Fahrt haben sie mir ein Sack über den Kopf gezogen und dann bin ich in ein Keller gebracht worden.
- Wofür wurde Sie dann angeklagt?

- Ja, dann wurde ich noch gar nicht angeklagt, dann hat man mir erst dort sitzen lassen ohne überhaupt mit mir zu reden oder mit mir zu sprechen. Dann hat man mich weiter transportiert in einen anderen Keller, der war in Berlin Hohenschönhausen das war total perfekter Keller für Gefangene. Die Zellen waren gegeneinander abisoliert. In der obener Etage fanden Vernehmungen statt und es machte den Eindruck als wäre es eine ehemalige Molkerei oder Milchbetrieb oder so etwas.

- Wofür wurden Sie dann angeklagt?

- Ja, wofür das weiss ich ... da bin ich bis heute noch nicht dahinter hergekommen. Vorgeworfen hat man mir antisowjetische Propaganda, Kontrarevolution, Spionage, Bandenbildung u s w. Diese Urteile, die waren bei fast allen Mitgefangenen, wie ich später im Lager feststellen konnte, ob das 16- oder 17-Jährige waren, immer die gleichen Punkte. Verurteilt wurde ich dann vom sowjetische Militärtribunal, so hiess das, ... zum Tode und nach einiger Zeit begnadigt zu 3 mal 25 plus 5 Jahre. Ich erklärte Ihnen schon warum diese 5 Jahre, es war die so genannte Lügenparagraph.

- Sie haben uns mal erwähnt, dass Sie vorher in amerikanischen und englischen Gefängnissen gewesen waren?

- Ja.

- Haben Sie nicht darüber mit den sowjetischen Vernehmungsleiter gesprochen?

- Ja selbstverständlich habe ich darüber gesprochen, weil ich nämlich behauptet habe und immer darauf bestand, dass ich nie während meiner Militärzeit in der Sowjetunion, im Kriegsdienst oder Zivildienst, oder sonst irgendwie, eingesetzt war. Ich war lediglich in den Feldzügen schon von meinem Alter her und von meiner Dienstzeit her, war ich, und von meinem Truppenteil her, war ich in Italien - den ganzen Feldzug in Italien - und dann die Besetzung oder Besatzung Süd-Frankreichs und später, was ein relativ friedlicher Akt war, und später natürlich nach der Invasion die Kämpfe in Frankreich, am Rhein und in Deutschland. Und zwar bis zum Ende als der Krieg praktisch schon aus war noch in der Tscheckai, aber nur eingesetzt gegen die Amerikaner - was auch mit meinem Namen bekannt ist bei den amerikanischen Streitkräften, weil meine Einheit, das ist vielleicht ganz interessant, meine Einheit war in Italien und in Frankreich, ich war bei der Dritten Division, sie war immer gegen die Schwarze Kater Division der Amerikaner eingesetzt. Und wir haben es sogar fertig gebracht an der Mosel bei Ponta Monson (?), weil wir faire Gegner waren, mitten im Kriege eine Waffenstillstand zu arrangieren, um Verwundete und Tode zu bergen, das sind alles Tatsachen und noch viele weitere aus dem Kriege die bei den Vernehmungen zu Sprache kamen, herausgepresst worden, die aber für mein

Verstand für die Sowjetunion völlig belanglos und nicht schädigend gewesen sein könnten.

- Wo sind Sie in der Sowjetunionen dann gewesen? ...
wo in der Sowjetunionen sind Sie dann geraten? Wie ging das nach Berlin?

- Von Berlin bin ich, in einem Transport der für zivilisierte Verhältnisse - zivilisierte Menschen - unvorstellbar ist, in der Sowjetunionen transportiert worden. Und zwar in Viehwagon mit mindestens 80 - 100 Menschen, allen Coleure, Russen, Deutscher, Ukrainer, ehemalige Soldaten, ehemalige Offiziere der sowjetischen Armee. Die Wagons waren aussen, bloss damit man davon ein Begriff bekommt, die Wagons waren aussen vollkommen mit Stacheldraht benagelt und zwar im kleinen Maschen mit Stacheldraht waren die Wagons benagelt. Auf den Wagons waren Laufstege und an jeden Wagon war nochmal ein kleiner Turm in dem ein Soldat sass. Die Notdurft wurde aus dem Wagonboden herus gemacht. Da war ein rundes Loch geschnitten, das war aber während der Fahrt verschlossen. Beim Halt wurde das von aussen geöffnet. Das war ebenfalls von unten mit Stacheldraht benagelt und jetzt wtwas ganz Bezeichnendes, was vielleicht die Leute wissen sollten, wenn man seine Notdurft machte, das waren dann 20 - 30 die ihre Notdurft machten, sass unter den Wagon ein Soldat mit Gummihandschuhe der die herausfallenden Notdurfte durchgeknetet hat. Bei jedem Halt wurden die Toten herausgeschafft - rausgeworfen aus dem Wagon. Was mit ihnen geschah, ob die in andere Wagons wieder eingeladen wurden, kann ich nicht sagen. Diese Transport ging bis Orsa (?). Die Bewachung dieses Transports wurde von jüngeren Soldaten durchgeführt und eine sehr starke Bewachungsmanschaft und bei jeden Halt wurden die Wagons von aussen, von oben, von Seiten mit irgendwelcher Keulen geklopft, immer geklopft, geklopft, wahrscheinlich wollte man sehen ob sich welche Bretter sich gelöst haben oder gelöst worden. Der Transport ging bis Orsa, von Orsa ging es in Fussmarsch ins Gefängnis Orsa, und in Orsa gab es das erste Mal eine warme Verpflegung.

- Wann war dieser Transport?

- - Oh, das ist mir jetzt schwer zu sagen, ich weiss auch nicht wie lange der Transport geht. Wenn man mich heute frage, wurde ich sagen der Transport dauerte ewig. Der nahm gar kein Ende. In Orsa selbst war eine gewisse Erleichterung zu spühren. Schon dass die Wachmanschaften, blaue Spiegel trugen sie und blaue Schulterklappen, und auch hier waren schon etwas ältere Bewachern, wie überhaupt während meiner ganzen Haftzeit ich feststellen konnte, dass die älteren Soldaten die wesentlich humaneren waren.

- In Orsa, wie lange sind Sie geblieben?

- Das kann ich jetzt mit Bestimmtheit nicht sagen, aber nur sehr kurze Zeit. Im übrigen jetzt hatte ich das vergessen, in Berlin, oder hatte ich nicht vergessen, war meine Verurteilung. Ja, das hatten wir schon ... und ich war jetzt verurteilt. In Orsa wurde ich neu angekleidet, was beim jeden Transport üblich war, das heisst nicht neu angekleidet, sondern ich musste meine Kleidung wechseln, das war einfach eine Sicherheitsmassnahme, damit man nicht von einem Ort in den anderen tragen konnte, und dann gab es nochmal eine Zwischenstation, aber ich kann es nicht sagen, weil ich damals mit niemanden sprechen konnte. Ich wurde dort einzeln - in eine Einzelzelle gehalten und weiss über die genaue Ortsangabe nicht, das war aber auf allen Fällen keine grössere Stadt und von diesem Punkt, da kam ich nach Moskau mit einem Eisenbahntransport, die an der Schärfe der Bewachung, oder der nicht so scharf bewacht wurde, wie dieser erste Transport aus Deutschland in die Sowjetunion. Die Wagons waren grösser und es waren weniger Menschen im Wagon, auch die Verpflegung unterwegs, es gab Wasser und Brot, war wesentlich besser als der Transport aus Deutschland, wo Verpflegung gleich null war. Dann weiss ich nicht was es für ein Raum oder für eine Örtlichkeit war, als dieser Transport in Moskau ankam. Ich kann mich nur erinnern, dass es ein sehr kleiner Transport war, vielleicht 3 oder 4 Wagons

(längre uppehåll på bandet)

und dann wurde ich in einem LKW, wie ich schon schilderte, der rein äusserlich wie ein Verpflegungstransport aussah, unter einer Plane mit Mitgefangenen in ein Gefängnis gebracht, von dem ich später erfuhr, dass es die Lublanka war, und wo ich im Hof ausgeladen wurde, in diesem Erdgeschoss in die Zelle verbracht wurde, kurze Zeit später wieder herausgeholt, entkleidet wurde und wieder in die Zelle geschafft wurde. In diese Zelle war ein Insasse, oder Mitgefangene, mit dem ich in der ersten Zeit, was selbstverständlich war, nicht sprechen konnte, weil ich auch nicht wusste um wen es sich hier handelt. Ich kann mich heute auch nicht erinnern welchen Eindruck dieser Gefangene im ersten Augenblick auf mich machte, weil ich mit dem Transport, von den äussere Gegebenheiten dieser Zelle voll belastet oder beschäftigt war, erst nach einer Zeit des Abtastens und des Abwartens ...

- Nach dieser Zeit - zuerst, wann war dies?

- Das war im, wie ich schon sagte, im Winter 1949 und zwar es muss die Zeit gewesen sein in Dezember und es war noch nicht Weihnachten. Denn Weihnachten erfuhr ich, dass ich Weihnachten, also was wir als Fest als Heiligen Abend bezeichnen, bereits im Gefängnis in Wologda war, nach einem weiteren Transport.

- Sie fahren also ^eweiter nach Wologda?
- Nach Vologda ja.
- Und sind dort geblieben bis wann?
- Dort bin ich geblieben bis der Transport nach Inta komplettiert war, wo es sich wieder um einen grösseren Transport handelte.
- Und wie lange sind Sie da im Inta-lager gewesen?
- Im Intalager bin ich gewesen bis Ende des Jahres 1955 nach dem der Bundeskanzler Adenauer mit der Sowjetunion vereinbart hatte, dass diese - die Gefangenen zurückgeführt werden, wobei ich betonen muss, dass ich überhaupt nicht wusste wer Adenauer ist. Das wusste ich überhaupt nicht. Wir haben nur gemerkt, dass in den ersten Jahren war ich immer Hitler und Goebbels, als Schimpfworte für mich, und plötzlich in irgendwelchen Jahren ging das los mit, haben Sie mir Adenauer genannt oder so etwas. Ich wusste gar nicht was das sein sollte. hat mich auch keiner erklärt. Ich habe in den ganzen Jahren nicht einmal eine Zeitung, einen Rundfunkbericht gar nichts, lediglich einmal, ist mir eine Nachricht gekommen, und ich weiss nicht im welchem Jahr da sind japaner und koreaner neu ins Lager gekommen, und die haben uns von einem Krieg in Korea erzählt. Am sonsten kursieren in einem solchen Lager Gerüchte, also es gibt mehr Gerüchte als Brot in solch einem Lager. Noch zumal wo so viele Ausländer zusammengefasst sind.
- Wie sind Sie dann nach Hause gekommen?
- Ich bin dann - dann hat man uns versprochen - nein man hat uns gar nicht versprochen - man hat uns einfach wieder zu einem Transport zusammengestellt und wie alle ahnten, oder glaubten, wir kommen jetzt nach Hause, werden in die Heimat geliefert. Wir konnten aber genau so gut, nach unser Erfahrung die wir jetzt schon hatten, und ausserdem nach dieser langen Zeit so abgestumpft, dass man eigentlich schon gar nichts mehr glaubt, sind wir zu einem Transport zusammengestellt worden, und dieser Transport fand unter sehr streng^{er} Bewachung statt, dass viele glaubten wir kommen jetzt in irgendein anderes Gebiet oder in einen anderen Lager. Als der Transport aber über Moskau, Minsk ging, da wurde in Minsk die Bewachung fast zurückgezogen. Und wir durften in Minsk sogar aus dem Zug aussteigen. So in unserer Kleidung wie wir waren, wir hatten weder neue oder ansehnliche Kleidung, wir waren noch in unseren Gefangenen-Kleidung mit den Nummern auf dem Rücken. Aber in Minsk durften wir aussteigen, und der ganze Bahnhof von Minsk war geräumt und wir durften uns den Wartesaal von Minsk

ansehen. Und das ist auch ein Kuriosum für das ich überhaupt nie eine Erklärung finde, wir durften in diesem grossen Kuppelsaal - Wartesaal, weiss nicht ob er heute noch so aussieht. Alle Möbel, oder es waren Polstermöbel, waren mit weissen Tüchen überzogen. Da durften wir hereingehen, durften uns den Wartesaal ansehen. Es war alles abgesperrt und wir wussten das, oder man sagte uns, dass unten ... im Keller, das war noch Minsk, dass da unten die Reisen, den sitzen im Keller, dass die da oben gar nicht herein dürften, dass das nur für besonderen Leute wäre. Dann sind wir wieder in den Zug eingestiegen und dann war eine Bewachung am Zug gleich null. Und so ging die Fahrt bis nach Brest, Sowjetisch-polnische Grenze. Und an dieser Grenze mussten wir aussteigen, einige Gefangene wurden herausgerufen, von uns getrennt und die Fahrt ging in andere Richtung nach Gorki, oder in den Raum Gorki, in ein Lager mitten im Wald. Dieses Lager hiess "Trocken ohne Wasser" und jetzt wusste keiner mehr. Viele hatten die Hoffnung, dass geht nach Hause, und wir wussten gar nichts. Erst viel später haben wir erfahren als wir schon in Freiheit waren, haben wir erfahren, dass mit diesem Krankentransport, der so genannte Krankentransport, das war der letzte Transport aus der Sowjetunionen - offizieller Transport, dass um den gepokert wurde, dass er hin und her geschickt wurde. Dann hielten wir uns in diesem Lager auf. Das war eine Zusammenfassung aus den verschiedensten Lagern des Nordens. Bis zu den endgültigen Zeitpunkt wo wir freigelassen wurden. Kurios war diese Fahrt. Sie ging wieder bis Brest, in Brest wurden wieder einige Leute herausgesucht u.a. ein mir sehr gut Bekannter, Berliner Kriminalkommissar - der Name ist Gerhard Fritze. Der Mann hatte Frau und Kinder, der wurde von denen die mir Bekannt waren, dort einmal herausgesucht und wieder zurückgeschickt. Und wir fuhren dann im geschlossenen, Wagon über die Oder und in diesen geschlossenen Wagons nur bei Nacht durch die sogenannte Ostzone bis nach Herleshausen, Grenze, das war Ostzone, damals Ostzone-Bundesrepublik. Eine Erklärung, eine offizielle Erklärung, ein Sagen "Ihr kommt nach Hause" fand überhaupt nicht statt. Man kann sagen, so wie man von der Strasse wegverhaftet wurde, so wurde man wieder in Herleshausen abgegeben. Was überhaupt bei der ganzen Sache, das muss ich hier vielleicht erwähnen, es ist ganz wichtig, dass überhaupt keine Bürokratie stattfand. Man hat ausser einen Namen - ein Familienname und ein Name des Vaters, der sehr wichtig war, der bei uns keine Rolle spielt, fand überhaupt keine Bürokratie statt. Man hatte häufig das Gefühl, man ist einfach vergessen worden. Die wissen gar nicht mehr dass Du hier bist oder dass Du jemand hier ist. Die einzige Trost war tatsächlich die Nummerierung auf der Häftlingskleidung.

- Dann kamen Sie zu der Grenze und wie wurden Sie dann, und von wem, wurden Sie dann empfangen?

- Da war, das erste - es waren sehr viele Todkranke Leute in dieser Transport. Die ersten wurden in Krankenhäuser gebracht, vielleicht vom Bahnhof und wir die wir noch gesund waren, in Anführungszeichen vielleicht, wir wurden dort betreut mit Tee und hatten den ersten Kontakt zur Bevölkerung.
- Wie ging das ^eweiter dann von Herleshausen?
- Von Herleshausen ging die Fahrt dann in Autobussen oder mit Autobussen bis nach dem Lager Friedland.
- Was geschah dort?
- Ja, im Lager Friedland war diese was ich vorhin schon schilderte, diese Begrüßungsansprache, die sehr und viel zu strapaziös war. Die Leute sind umgekippt wie die Fliegen, besonders als die Choräle angestimmt wurden, und ein Teil der Angehörigen, die hatten sich auch in Friedland eingefunden und warteten jetzt auf ihren Angehörigen. Und dann musste natürlich dieses Friedland durgelaufen werden. Das war diese Entläusung, Ärztliche Untersuchung, Einkleidung. Man war wirklich bemüht. Wir sahen das erste mal Geld, nicht, deutsches Geld, das uns völlig unbekannt war in der Form und mein stärkste Eindruck - also mein persönlich stärkste Eindruck - war die Neonröhren, also das Licht der Neonröhren, was ich überhaupt noch nicht kannte. Dann habe ich eine Tankstelle gesehen, und dann dachte ich, das muss etwas ganz besonderes sein. Früher gab es nur die normale Glühbirnen bis zum diesem Zeitpunkt. Es war ein Auto, und jetzt muss ich das noch einmal erwähnen was für mich persönlich, das waren die Farben. Wenn man so viele Jahre keine Farbe gesehen hatte oder keine Farbe mehr wahrnehmen konnte, keine Gerüche und auch das Hören, die Geräusche, das Ganze. Das war vollkommen, das musste ich jetzt regelrecht lernen. Ich habe lange Zeit dazu gebraucht um das zu lernen, also die Sinnesorgane wieder richtig zu gebrauchen. Das ist mir sehr schwer gefallen.
- War dann dort ein Representant für das Rote Kreuz oder ... (?)
- Ja, bei dieser Begrüßung dort, oder bei der Aufnahme in Friedland, war u.a. auch die Befragung von DRK über noch verbliebene, in der Sowjetunionen verbliebene Mitgefangene. Nun waren die Eindrücke der noch in Brest zurückgeschickten Kameraden, das war natürlich am grössten aber man musste sich auch oder man hatte auch Zeit genug, um sich zurück zu erinnern, um aussagen zu können, von welche Mitgefangenen im Laufe der Zeit verstorben waren, von denen man das genau wusste, und man konnte sich dann noch mit den Bekannten Kameraden, die mit dem gleichen Transport kamen, befragen untereinander - viele Kameraden waren auch da, die schon mit früheren Transporte im Dezember 1955 nach Hause kamen. Die kamen ins Lager und man konnte sich mit denen besprechen. Man konnte nachfragen, ob die schon gemeldet sind. Und bei dieser Befragung, die fast nur auf deutsch abgestellt und abgezielt war, da habe, nicht nur ich, auch andere, auch

die ausländischen Mitgefangenen genannt. Und ich möchte ein Beispiel geben. Ich habe einen japaner Namens Homa von den, ich meine jetzt von den wir verstehen, westlichen Ausländern, die Russen waren überhaupt völlig uninteressant für das DRK, das wollte man gar nicht wissen. Ich habe den Homa - ich habe einen Engländer deren Name ich jetzt nicht mehr weiss, ich weiss aber, dass er auf einem Patrullboot in den Chinesischen Gewässern fuhr, also ein Berufssoldat. Dann franzosen, amerikaner ...

...

... und andere. Und das mit Bestimmtheit, und das muss ich wieder sagen auch den für mich doch etwas seltenen Vornamen Raoul Wallenberg angegeben, als Schweden. Nun ist das folgendermassen in der langen Haftzeit, die ich mit,er,lebt habe, ist diese Zusammenkunft, oder das Zusammen,sein, mit Raoul Wallenberg eine relativ kurze Zeit, und ich habe diese kurze Zeit, oder den Mithäftling, nicht so viel Bedeutung beigemessen, wie ich heute jetzt im Augenblick dieser Befragung mache.

- Haben Sie dann nachher nicht über Raoul Wallenberg bis jetzt gehört?

- Nicht mehr, gar nichts mehr gehört. Ich habe versucht natürlich auch zu Mithäftlingen aus bestimmten Gründen kein Kontakt aufzunehmen oder zu halten, weil ich einfach über diese Zeit hinweg kommen musste weil ich seelig, oder nervlich, so kaputt war, ich musste wieder gesund werden, oder wollte wieder gesund werden. Ich habe deshalb keinen Kontakt. Ich bin auch keinen Verbänden beigetreten, die jetzt immer wieder vielleicht das aufwärmen. Bei einem Besuch bei einem Verband habe ich festgestellt, dass es meistens Leute waren die drei Monate in Gefangenschaft waren und mit denen man sich gar nicht unterhalten konnte. Ich habe keinen Kontakt, gar nicht gehabt. Heute nach über 30 Jahre habe ich durch Zufall mein Fernsehgerät eingeschaltet. Und habe eine, und es lief eine Sendung deren ersten Teil ich überhaupt nicht sah. Bis auf einmal der Name Raoul Wallenberg fiel, und da wusste ich den Namen, den kenne ich, und als dann die Frage gestellt wurde, oder im Fernsehen erklärt wurde, dass dieser Raoul Wallenberg in der Sowjetunionen als vermisst oder ... angesehen wird von Seitens der Schweden, da ist das mir wie Scheuklappen untergefallen und war erregt und hab ich natürlich sofort erregt und habe sofort meine Frau gesagt, den Raoul Wallenberg, den kenne ich, und habe sofort gesagt den habe ich in der Lublanka 1949 getroffen und habe auch meine Frau informiert oder unterrichtet in welchem schlechten Zustand er war. Als ich dann noch im Laufe dieser restlichen Sendung hörte, dass es sich hier um eine Person handelt, die mehr oder, ich weiss nicht, ich kann mich jetzt schlecht ausdrücken, aber der so viel getan hat für andere Menschen und der in dieser Situation

gekommen ist, da wurde mir klar, dass ich vielleicht - ich möchte nicht sagen ihn unterschätzt habe, aber ich wusste damals nicht, weil er über seiner Vergangenheit nicht gesprochen hat, ich wusste nicht genau mit wem ich dort in Berührung gekommen bin. Jetzt muss ich ihnen das sagen, dass ich Nacherrein, man grübelt ja und überlegt ja und denkt ja, dann sage ich mir, na ja, ich bin halt langsam die Treppe hochgegangen, wissen Sie so kleinlich oder so wenig dass ich jetzt vielleicht ...

(Paus - grät)

- Können Sie uns sagen was für eine Arbeit haben Sie jetzt?

- Ich bin jetzt im Rentenstand, seit 1½ oder 2 Jahren.

- Was haben Sie nach 1957 getan bis jetzt?

- Ich war kurze Zeit bei der Firma Siemens, das war der Einstieg mal wieder ins Berufsleben was ich die Firma Siemens sehr hoch anrechne. Ich weiss nicht ob man das aufnehmen muss, aber vielleicht ist es trotzdem interessant. Der Firma Siemens rechne ich das sehr hoch an. Ich habe mich damals, nachdem ich eine Kuraufenthalt hatte, und hat mich dort beworben, ich hatte ja nicht studieren können, und trotzdem hat man mir den Vorzug gegeben über einen Akademiker, der aus der Ostzone kam, hat man mir den Vorzug gegeben, und hat mir eine Stellung bei der Firma Siemens im Konstruktionsbüro eingeräumt, wo ich mich dann auch bewährt habe. Es war nicht so, dass ich jetzt sagte, nach den Worten Adenauers, da er gesagt hat: "Wir brauchen nicht eure Hände", als wir ankam^{en}, wir brauchen eure Herzen", das war ein sehr schönes Wort, wenn es sich nur bewahrheitet hätte. Aber ich habe die Ärmel hochgekrempelt und habe mich eingearbeitet und habe als Autodidakt mich hochgearbeitet bei Siemens, aber nicht sehr lange, weil ich ein Angebot bekam von einem Forschungsinstitut der Hochschule in Karlsruhe, also Universität - Technische Hochschule Karlsruhe - die haben ein Institut gegründet, wo es um die Erforschung von Spräng- und Treibstoffen ging. Und ich habe mir gesagt, das bist Du vielleicht der richtige Mann. Du hast praktisch Soldat gelernt und wenn es knallt, dann zugst Du nicht gleich zusammen und dann wurde dieses Institut aufgebaut. Ich war beim Aufbau dieses Instituts dabei, also 20 Jahre, oder über 20 Jahre, und bin dann aus gesundheitlichen Gründen ausgeschieden. Ich konnte einfach nicht mehr - Nerven, Depressionen und auch der Umgang - 20 Jahre Umgang mit gefährlichen Stoffen, also Sprängstoff ist immer gefährlich, auch wenn man es im Griff hat. Das hat gereicht, dann kam bei mir noch eine Bandscheibenoperation dazu, und nach dieser Bandscheibenoperation wollte ich einfach nicht mehr und konnte nicht mehr. Ich war nervlich so

.....

.....

Das war ein Zustand, dass wenn man auf seiner Arbeitsstelle ... ich hatte eine sehr schöne Stellung im öffentlichen Dienst aber wenn man dann aufs Klo muss, ich meine jetzt nicht um sein Abort zu verrichten, sondern aufs Klo geht um mit seinen Schmerzen fertig zu werden, dann habe ich mir gesagt, Schmidt, das ist unwürdig. Dein ganzes Leben ist so, ja also wenn du Schmerzen hast dann bleibst du zu Hause und dann gehst du nicht und versuchst nicht noch hier mit Krampf irgendwie deine Arbeit zu machen und

.....
Ich musste 2 Stunden früher aufstehen. Ich konnte nicht mehr bücken und alles ...

Und diese Bandscheibensache, sie hängt natürlich ... mit den ganzen Haftzeit zusammen, im Bergwerk, und hängt auch mit Nerven/wieder, das greift in einander, und dann habe ich mich entschlossen und bin in Ruhestand gegangen, vorzeitig.

- Waren Sie in der Sowjetunionen sehr krank?

- Ja. Das Blindtarm und dann natürlich eben Distrofi (?), diese Mangelkrankheiten, nicht gut. Hinten, wo es so in zwei Lappen runterhängt, ja das war sehr schlimm, aber zu Ehrenrettung der Sowjet möchte ich sagen: Die Sowjetische Bevölkerung in dem Gebiet im Norden die frei war, die hat nicht besser gelebt. Sie haben gehungert. Sie haben 1952 - ich glaube 1952 noch von deutschen Wehrmachtssuppen, diese Trockensuppen, die dort in der Geschäften verkauft worden, nach der Erzählung. Denn alle erfahren, was man so gehört hat ... von den Mitgefangenen, von den Sowjetischen ... gehört, nicht?

Also die Ernährungslage in der Bevölkerung, besonders in den Städten, war auch katastrophal.

- War Raoul Wallenberg kränklich, als Sie ihn getroffen haben?

- Ja. Also wenn ich es ganz milde ausdrücke: kränklich, das ist ganz milde. Unter unseren Umständen hätte man den Mann nicht einen Schritt laufen lassen. Man hätte ihn mit einem Krankenwagen in ein Hospital oder in einen Kurort gefahren, nicht, das war der Zustand, und ich erwähnte das schon, was ich auch unter kränklich oder krank gezeichne. Das Raoul Wallenberg streckenweise verwirrt war und wenn ich das ganz brutal ausdrücke, dann hätte ich damals gesagt ob mich damals jemand gefragt hätte unmittelbar nach der Zeit in Moskau in der Lublanka, dann hätte ich gesagt: Du, er war schon durch, er war vollkommen fertig - der war durchgedreht. Und da kommt jetzt was ich wieder sage, wo ich keinen Reim finde, wo ich auch das so nicht mehr rückerinnern kann, in welcher Zusammenhang und warum er vom König erzählt hat, ob das vielleicht nur eine fixe Idé war, ich weiss nicht ob er vorher in seinem Berufsleben irgendwie Verbindung zum Könighaus hatte oder ob ihn daher besondere Kenntnisse zu Teil worden, oder ob er besondere Kenntnisse hatte, aber warum er das ... es kann ja aber auch eine Folge der Vernehmungen sein.

Das man ans ihn irgendetwas herauspressen wollte, verstehen sie? Nicht, dass man irgendetwas aus ihm herauspressen wollte, dass man sich da Informationen holen wollte, dass man sagte, den haben wir jetzt schon mal hier und da holen wir uns Information übers Könighaus.

- Haben Sie dann später über Raoul Wallenberg in der Sowjetunion gehört?

- Nichts - gar nichts. Ich habe auch nie danach gefragt, weil zu diesem Zeitpunkt, der Person Raoul Wallenberg gar nicht wichtig erschien, oder nicht so wichtig erschien, wie das tägliche Überleben.

- Könnten Sie was Sie gesagt haben in wesentlichen Stücken, wären Sie bereit dies mit einem Eide ... ?

- Ja selbstverständlich. Das habe ich sofort gesagt. Alle diese Dinge, an die ich mich genau erinnern kann, wobei ich Sachen ausklammern möchte, über die Zeit wie lange ich mit ihm zusammen war, weil das wirklich nicht - kein Mensch in der Lage ist sich da rück zu erinnern, wenn er nicht vorher darauf vorbereitet wird. Wenn jemand mir sagen werde, du musst nach 20 Jahren daran denken oder das darfst du nicht vergessen, nicht, weil ja jedes Zeitgefühl gefehlt hat.

Eine Tatsache ist, dass ich in der Lublanka mit Raoul Wallenberg, und zwar im Winter, ob das jetzt Anfang Dezember oder Mitte December war, in der Lublanka mit Raoul Wallenberg, mit dem Schweden Raoul Wallenberg, zusammen in der Lublanka in einer Zelle war, und dass wir uns, wie gesagt, alles was ich hier ausgesagt habe über diese Dinge unterhalten haben. Das kann ich jeder Zeit beeden.

- Und Sie sind auch bereit offen vorzutreten, wenn es notwendig wird von unserer Seite, von der Schwedische Regierungsseite, dies zu publizieren. Haben Sie nichts dagegen?

- Ich habe nichts dagegen. Ja, publizieren, das verstehe ich jetzt wenn sie das in ihre Presse schreiben oder in irgendwelchen Veröffentlichung oder so wieter.

- Oder auch im Verhältnis zu der Sowjetunion zu gebrauchen? *aber ich werde nicht nach Moskau fahren, um das dort zu sagen! Es gibt dann nämlich nochmal einen etwas älteren Raoul Schmidt, das weiss ich heute noch.

- Aber können Sie uns würden Sie bereit sein - uns jetzt versprechen dies alles geheim zu halten?

- Ja, das ist selbstverständlich. Ich habe bisher noch mit niemand darüber gesprochen, ausser mit meiner Frau, weil das, ich sagte schon, das ist schon kein Thema wie Fussballspiel oder Fussballweltmeisterschaft. Es interessiert wahrscheinlich niemand.

- Oder auch im Verhältnis zu der Sowjetunion zu gebrauchen

Na ja, es mag irgend jemand intressieren, ja.

- Das kann sein, wenn wir dies gebrauchen können, dann kann es viel darüber publiziert werden.

- Es ist jedenfalls kein Zweifel.

.... (Avbrott)

verschwinden tut das erst nach dem fünften, nach dem sechsten Jahr, dann kann, in der Situation in der man war Irrtümer erstehen, obwohl man sich auch immer wieder befragen kann und wenn Neuzugänge (?) im Lager war, konnte man sich dann befragen und konnte dann sagen, aber man hat im Lager überhaupt, immer Sommer - Winter - Sommer - Winter gerechnet. Besonders in den nördlichen Lagern, wenn man da wusste, aha, der lange Winter und dann kommt der Sommer. Sommer - Winter.

- In Berlin war das nach dem Kriege, dass Sie auf der Strasse genommen wurde?

- Das war 1947 oder 1946. 1946. 1946 in Berlin.

- Sie waren zuerst also 1945 gefangen genommen von den Amerikanern, und dann mit den Engländern?

- Und dann bei den Engländern in Gefangenschaft, ja.

- Dann 1946 kamen Sie heraus. Also ein Jahr mit den Amerikanern und Engländern.

- Ja, ... das war sogar etwas länger. Das war länger, weil bei den Amerikanern, als ich gefangen genommen wurde, war ich schwer verwundet. Nicht, bei den Amerikanern. Dann haben die mich gesundt gemacht und haben mir verziehen das ich, da noch in Ega in der Tscheckai das gemacht haben, und dann bin ich überwiesen worden in ein englisches Gefangenenlager. Und im englischen Gefangenenlager, da war es sehr locker, dann bin ich in ein Internierten-lager, das hiess damals deutsche Soldaten - nein, "Internierte Deutsche Soldaten in Deutschland". Das war noch 1946. Und dann bin ich Ende 1946, bin ich nach Berlin entlassen worden. Richtig mit Entlassungspapieren, mit allem, ..

- Das war also Anfang 1947 dass Sie dann von den Russen gefangenen worden ...?

- Regelrecht verschleppt. Ich glaube, das es stand so - gar in der Zeitungen. Ich war nicht der einzige Fall, damals

- Stand es in den Zeitungen über Ihnen?

- Ja, ja diese Sachen standen täglich immer in den ...

- Sie meinen das war Anfang 1947 ...
Und dann waren Sie also 2 Jahre in Berlin?
- Dann war ich in, wie gesagt, erst in Hohenschönhausen das war die Zeit meiner Vernehmungen, wo ich vernommen wurde und verurteilt wurde, und das zog sich hin bis ich dann endlich auf den Transport 1949 über Moskau nach Inta kam.
- Es war so lange das Sie dort in den Kellern waren?
- Ja, da hatte ich meine so genannten Gehirnwäsche hinter mir, wie man das so sagt.
- Und dass konnten Sie nachher in der Lager kontrollieren, oder Sie wussten die ganze Zeit - Sie waren in der Zustand - dass Sie den ganzen Zeit wussten welches Jahr es war und wie lange Sie dort gewesen waren?
- Nein. Erfahren hat man das nur von Häftlingen Sie meinen jetzt im Lager?
- Ich meine überhaupt die Zeit, weil es hier wichtig .. Sie kamen dann 1947 wo Sie gefangen genommen waren. Dann sind Sie verhört worden. - wie sicher sind Sie, dass Sie wussten welches Jahr es war? Das Sie nicht schon 1947 heraus kam? dass es überhaupt nicht 1949 war, als Sie in Lublanka waren, soviel wussten Sie?
- Es ist ganz sicher. Da gibt es kein Zweifel.
- So schlecht war es nicht dass Sie nicht wussten welches Jahr es war?
- Da gibt es überhaupt kein Zweifel daran. Wie gesagt durch die Einteilung des Jahres ...
Man sagt es ist schon der zweite oder der dritte Winter. Es gibt kein Zweifel, weil man ja das auch in etwas zurückdenken kann. Man kann vordenenken und man kann auch zurückdenken, ob wohl das zurückdenken schwieriger ist. Sagen wir mal von 1946 bis 1949 zurückdenken. Das ist natürlich ziemlich schwierig. Aber es gibt kein Zweifel es war 1949 im Winter.

Avbrott

- Haben Sie andere Mitgefangenen in Inta, dessen Namen Sie geben könnten.
- Die Namen nicht, aber bestimmt habe ich mit Mitgefangenen darüber gesprochen.
- Ich meine die Sie wahrscheinlich Ihnen helfen können zu sagen gerade wann sie aus Moskau dahin transportiert wurden? Wann Sie ankamen, welches Jahr das war? Oder wahrscheinlich schon in der während der Transporte begegnet haben und das sagen könnten?

- Also, Sie Zweifeln immer noch an das Jahr 1949?

- Nein, es ist sehr wichtig für uns diese - das es wirklich eine Kardinalsache ..

- Sie Zweifeln an das Jahr 1949

Das ist kein Weg. Das wäre jetzt kein Weg von jemanden oder jemanden zu befragen ob es das Jahr wahr. Die gleiche Auskunft die jemand geben kann kann ich auch geben. Jemand den ich dort während der Zeit getroffen hätte, der wäre ja in einer ähnlichen Situation wie ich. Das heisst, wenn er schon vor mir im Lager war, dann liegt diese Zeit für den noch weiter zurück. Ich überlege aber, wie man es, oder wie man es noch be- weisen kann, dass es das Jahr 1949 war. Es fällt mir dock sehr schwer. Das ist ausgerechnet der Winter 1949 und nicht der Winter 1950 oder der Winter (Avbrott)

Slut

Avsändningsort

Pol I Kr Kiesow, abj

Ärende

Datum

82-09-09

Avd

P

Grupp

Z

Mål

Eul

Adress

Svensk Bonn

POL

Text

.....För Möllander från Kiesow, Pol I (numera inte bankhuset), Re Raoul Wallenberg.

secundo återopas.

14 Bekräftar vad vi berörde under mitt besök, nämligen att Wallenstein knappast längre intressant för att belysa Schmidts utsaga. Ytterligare letande alltså inte nödvändigt.

Cabinet

Avsändningsort

Pol I Kr Kiesow, abj

Ärende

Datum

82-09-09

Avd

P

Grupp

Z

Mål

Enl

Adress

Svensk Moskva

Text

.....P r i m o. Anslutning re Wallenberg
meddelas att undersökningen av fingeravtryck givit negativt
resultat - inget samband har kunnat konstateras. Originalen
till de av Burns inlämnade anteckningarna har hanterats rätt
illla vid undersökningen varför angeläget inte behöva
lämna tillbaka dem.

S e c u n d o. Familjen ännu inte underrättad. Vi åter-
kommer om detta.

Cabinet

POL

UTRIKESDEPARTEMENTET

IB

Arende:

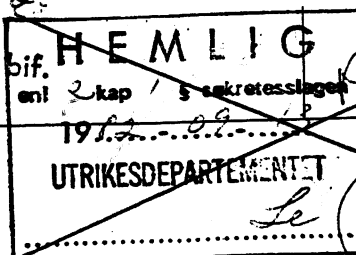
Kopia till:

Kabs
Bitr Kabs
Polch
Pol 1
Kiesow

Angående regler på blankettkopia)
av Utrikesdepartementet Pol I

13 SEP 1982

Betr. åtgärd se
delgivningslista

2

EU

SVENSK BONN 1982-09-10

CABINET STOCKHOLM

RE: WALLENBERGVITTNET GERHARD SCHMIDT ✓

P R I M O MOELLANDER 1982-09-09 BESOEKT ROEDA KORSETS SUCH-
DIENST I MUENCHEN OCH DAERVID FAAT BEKRAEFTAT ATT VISSA UPP-
GIFTER SCHMIDT LAEMNAT OSS STAEMMER MED VAD HAN BERAETTAT VID
SIN AATERKOMST UR FAANGENSKAPEN 1956. DESSA UPPGIFTER AVSER
NAMN, HEMORT, CIVILSTAAND, AALDER, SYSSLSAETTING UNDER
KRIGET, TILLFAANGATAGANDET I BERLIN, FOERHOER, DOM, TRANSPORT,
INKL UPPEHAALLET I MOSKVA 1949, OCH LAEGERVISTELSE. DAEREMOT
SAKNAS ANTECKNINGAR OM UTSAGOR AV ANDRA OM SCHMIDT, LIKSOM
NAAGON UTSAGA AV HONOM OM WALLENBERG.

S E C U N D O SUCHDIENST SOEKER NU ANDRA SPAETHEIMKEHRER
FRAAN INTA-LAEGRET OCH GER OSS DEM ANTINGEN DIREKT ELLER
VIA KONSULATET I MUENCHEN, SOM INFORMERATS AV MOELLAANDER.

T E R T I O AVSER HAERNAEST UNDERRAETTA AUSWAERTIGES AMT.

Q U A R T O KOPIA SUCHDIENSTS UPPGIFTER JAEMTE KOMENTAR
KURIRSAENDES.

BACKLUND

Avsändningsort

Pol I Kr Kiesow, abj

Ärende

Datum

82-09-10

Avd

P

Grupp

2

Mål

E u I

Adress

Svensk Bonn

POL

Text

Re Wallenbergvittnet Gerhard Schmidt.

För Möllander från Kiesow, Pol I.

Vi mycket tacksamma Du lyckades få Suchdiensts bekräftelser så fort. Tacksam kort telegrafisk sammanfattning de kommentarer som utlovats med kurir.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET

SA

Kopia till:

Kabs
Bitr Kabs
Polch
Pol 1

KIESOW

Ärende:

Åtgärd, se regler på blankett(kopia)

Utrikesdepartementet Pol I

16 SEP 1982

Betr. åtgärd se: bif.
delgivningslista

~~HEMLIG~~

enl 2 kap 5 sekretesslagen

19.12.1976

UTRIKESDEPARTEMENTET

FOER KIESOW,

POL 1, FRAAN MOELLANDER

CABINET STOCKHOLM

RE WALLENBERG-VITNET GERHARD SCHMIDT

P R I M O DE KOMMENTARER SOM INSAENDES MED VECKANS KURIR
INNEHAALLER BL A FOELJANDE:

ALFA: SUCHDIENST'S CHEF ANSAAG SCHMIDTS HISTORIA I DESS HELHET
TROVAERDIG: DET FOEREKOM KIDNAPPING I BERLIN EFTER KRIGET, DE
SOM DRABBADES DOEMDES "NORMALT", LIKSOM SCHMIDT, TILL
25 AARS STRAFFARBETE I VORKUTA-OMRAADET. TRANSIT-UPPEHAALL I
MOSKVA FOEREKOM, AEVEN I LJUBLANKA.

BETA: SCHMIDTS PERSONDOSSIER VAR TUNN OCH INNEHOELL HUVUD-
SAKLIGEN ANTECKNINGAR OM ATT HANS MODER LETAT EFTER HONOM OCH
ATT KORT- OCH PAKETKONTAKT ETABLERATS 1954. SUCHDIENST KON-
TAKTAR NU ANDRA SOM VISTATS I INTAR-LAEGRET OCH FRAAGAR OM
DE KAENDE SCHMIDT.

GAMMA: SUCHDIENST HADE FOERVAANANSVAERT FAA UPPGIFTER OM
FOERHAALLANDENA I LJUBLANKA. DE SOM FANNS AVVEK EJ FRAAN
SCHMIDTS. (NAAGON OESTERRIKISK BADERSKA NAEMNDES EJ.)

RAETTEELSE: PRIMO SKALL STRYKAS.

BACKLUND

Avsändningsort

Pol I, I Kiesow/le

Ärende

Datum

1982-09-15

Avd

P

Grupp

2

M&I

~~EU~~ EUI

Adress

SVENSK MOSKVA

POL

Text

Dnr..... från Kiesow, pol I. Re Raoul Wallenberg.

17 Anslutning : meddelas Raoul Wallenbergs halv-syster, Fru Nina Lagergren samt justitierådet Fru Gärde-Widemar igår fick ta del innehållet - 82-05-28 samt hbr De Geer-Leifland 82-05-28 liksom negativa undersökningsresultatet ifråga om fingeravtrycken. Är Burns fortfarande kvar i Moskva? Har han haft någon ytterligare kontakt med den man som lämnade manuskripten och påstod de skulle innehålla Raoul Wallenbergs fingeravtryck?

CABINET

Ärende	Datum	Dnr
	1982-09-15	595
	Avd	Grupp
	P	2
		Mål
		Eu

(P21)

Adress

SVENSK LONDON

Text

595. Från Kiesow, pol I. Re Raoul Wallenbergutställning.

P2 EU I

(POL)

Av Raoul Wallenbergföreningen erfarit den utställning som nämnes vårt 409 från pressbyrån ser ut att få stor publicitet och bl a hållas i en av mest kända kyrkorna i London. Tacksamma orientering.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den	Klockan	Sign
8/09/15	1/35	RLL

Underskrift Leifland 22/16/

Kab sek
Pol chef
Pol I

'82 SEP 15 17

SVENSK LONDON 1982-09-15.

Pal 49:a/860
P 2 En I

CABINET STOCKHOLM

860. EDERT 595. FOER KIESOW, POL 1, FRAAN WINTER. RE RAOUL
WALLENBERG.

P R I M O

21/6

BER ATT FAA HAENVISA TILL VAART 594 DEN 21 JUNI, I VILKET MED-
DELAS ATT UTSTAELLNINGEN SKALL VISAS DELS I KRYPTAN UNDER ST.
MARTIN'S IN THE FIELDS, TRAFALGAR SQUARE, I OKTOBER, DELS I KATE-
DRALEN I BIRMINGHAM I JANUARI.

S E C U N D O

I LONDON GER DEN BRITTISKA WALLENBERG-KOMMITTEN EN MOTTAGNING
I HOUSE OF COMMONS TORSDAGEN DEN 14 OKTOBER, TILL VILKA MAN BL.A.
INBJUDIT AMBASSADOEREN, NINA LAGERGREN OCH PER ANGER SAMT NILSSON
OCH MIG. EFTER MOTTAGNINGEN GER LADY LISTOWEL, SOM AER STARKT
ENGAGERAD I WALLENBERG-FALLET, EN MIDDAG. DAGEN DAERPAA KL. 11
INVIGS UTSTAELLNINGEN SOM SKALL PAAGAA I FJORTON DAGAR. I SAMBAND
MED UTSTAELLNINGEN HAALLS OCKSAA EN PRESSKONFERENS, FOERMODLIGEN
I HOUSE OF COMMONS DEN 14 OKTOBER.

LIND

SVENSK LONDON KL 1345

+
10590A UDSTH S
28249 SVENSK G

SVERIGES AMBASSAD

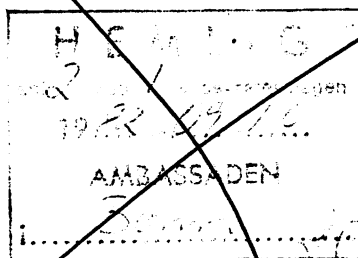
Bonn

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

1982-09-10

Överlämnas för kännedom
Utrikesdepartementet

17 SEP. 1982

Ambassadrådet Ingolf Kiesow

Utrikesdepartementet

INKOM UD		
16 SEP 1982		
Avd. 0	Gr 3	PAU 10

HEMLIGT

Raoul Wallenberg - vittnet Gerhard Schmidt

(2 bil) ✓

Broder !

./1

./2

Med hänvisning till vårt meddelande i särskild ordning den 10 september skickar jag Dig bifogat kopia av Röda Korsets frågeformulär, ifyllt efter förhör med Gerhard Schmidt den 12 januari 1956 i Friedland-lägre. För fullständighetens skull får Du också en kopia på det aide-memoire, som jag överlämnade vid besöket på Röda Korset.

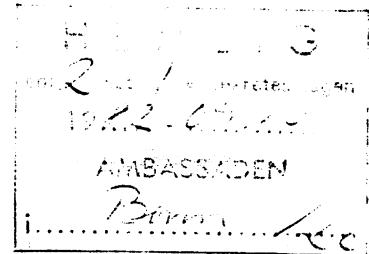
Från samtalet med herr Wittek, som är chef för Röda Korsets Suchdienst, kan i övrigt följande vara värt att notera.

1. Wittek ansåg Schmidts historia i sin helhet trovärdig. Det förekom sovjetiska "kidnappings" i Berlin efter kriget. Ofta rörde det sig om personer, som någon angivit (vilket ju Schmidt själv trodde kunde ha varit fallet beträffande honom själv - "jag var ju officer"-). Det "normala" var att de liksom Schmidt dömdes till 25 års straffarbete och skickades till lägren i Vorkuta-området. Transit-uppehåll i Moskva förekom, även i Ljublanka-fängelset.

2. Schmidts egen persondossier var tunn och innehöll egentligen endast uppgifter om att modern frågat efter honom och att han tagit emot paket och skickat kort till henne 1954. Där står också att han kidnappades i en teater i Berlin den 21 mars 1948. (Kanske var han på väg till teatern, uppgifterna härrör säkert från modern.) Det står också att han släpptes ur engelsk krigsfångenskap den 23 februari 1947. Modern heter (hette?) f.ö. Charlotte Walz och hade samma adress i Berlin, som Schmidt angivit. Adressen är f.ö. i franska sektorn, som ju Schmidt uppgav vara den ur vilken han kidnappades.

...../.....

HEMLIGT

3. På Schmidts dossier finns inga anteckningar om vilka han själv lämnat uppgifter. Dessa läggs på den personens dossier, som uppgifterna avser.

4. Wittek ringde den 10 september (dagen efter mitt besök) för att meddela

a) att man ej funnit Schmidt bland dem som fått ut ekonomisk ersättning för lägervistelsen, (men "det kunde vara en lucka").

b) att man funnit en del personer som varit i samma läger och nu skulle skicka dem ett brev och fråga om de känt Schmidt.

5. Jag frågade också om Ljubljana. Det man fick fram, medan jag var där, var några ganska magra uttalanden av typen: "det var dålig mat och sträng bevakning". Ett vittnesmål, som var ganska utförligt stämde i några detaljer med Schmidts berättelse:

- Förbudet att ligga på britsen under dagtid (kl 6-10)
- Förplägnad ("Kascha"-soppa)
- Att samtal i princip var förbjudet.
- Att det fanns ett fängelsebad (det användes tydligen även för tortyr)

Det var inga betydande avvikelser jämfört med Schmidts uppgifter, däremot annan information.

Jag besöker på måndag Auswärtiges Amt och lämnar över vad vi kommit fram till och frågar om de saker vi skrivit om i vårt ovan nämnda meddelande.

För Anders Möllander

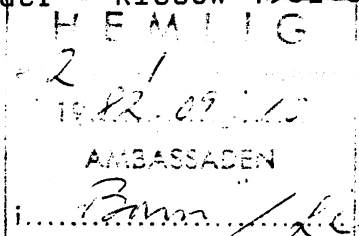
Anders Möllander

P.S. Om jag skall tillåta mig en personlig kommentar, skulle det vara att Schmidts trovärdighet förefaller ha stärkts genom att:

- a) det visat sig finnas en Gerhard Schmidt i Röda Korsets register.
- b) de uppgifter denne Schmidt lämnade 1956 stämmer med vad vi fick höra nu.

...../.....

HEMLIGT

Möjligheten kvarstår givetvis

- a) att byte av identitet skett eller
- b) att allt annat stämmer, bara inte sammanträffandet med Wallenberg.

I det förra fallet (byte av identitet) kan man anta att det rör sig om en provokation. Men skulle Sovjet ha intresse av att nu skicka fram någon, som påstår att Wallenberg levde 1949? Det skulle i så fall vara enbart för att förvirra eller för att få oss att arbeta intensivt med ett felaktigt spår (föga troligt, tror jag, bl.a. eftersom det kan komma att leda till en massa negativ publicitet).

I det senare fallet, att allt stämmer utom mötet med Wallenberg, får man fråga sig om Schmidt medvetet eller omedvetet lämnat felaktiga uppgifter. Om det vore medvetet, vad kunde motivet vara? Vi har ju i varje fall ännu ingen indikation på att Schmidt var ute efter pengar eller någon annan förmån (det skulle i så fall vara uppmärksamhet - men har ju inte gått till pressen).

Slutsatsen blir, tycker jag, att det förefaller rimligt att fortsätta att så långt möjligt kontrollera Schmidts uppgifter. D. S.

Wenn in SBZ entlassen
hier „SBZ“ eintragen

Feb 55 Jan 56

1.9.39: Berlin-Reinickendorf-Out, Turgauerstr. 28

BONN

2. *Wendler* *Wendler* *Wendler*
Arkivexemplar 1982-09-10
POL P 2 ZW 2

AIDE-MEMOIRE

Dnr	Avd	Grupp	Mal

STRENG GEHEIM

Raoul Wallenberg

Nach einer Fernsehsehung des WDR am 5. August 1982 über den 1945 in der Sowjetunion verschwundenen schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg hat ein Herr Gerhard Schmidt sich bei der Schwedischen Botschaft telefonisch gemeldet. Herr Schmidt behauptet er habe Wallenberg 1949 in einem Gefängnis in Moskau getroffen.

Das Aussenministerium in Stockholm hat Schmidts Bericht an die Botschaft erhalten und nun die Botschaft gebeten, sich an den Suchdienst des Roten Kreuzes zu wenden, mit der Bitte, sofern dies möglich ist, die folgenden Kontrollen durchführen zu lassen:

1. Was haben andere als Spätheimkehrer bekannten Personen (Siehe Anlage) über die Verhältnisse in dem Gefängnis Ljubljanka berichtet? Besonders interessant wäre es zu wissen, was sie über eine von Schmidt genannte österreichische gefangene Wärterin im Gefängnisbad erzählt haben? (Die Wärterin soll laut Aussage von Schmidt, Herrn Wallenberg gut gekannt und nach Möglichkeit geholfen haben.)
2. Könnte die Botschaft durch den Suchdienst des Roten Kreuzes etwas über Schmidts eigene Berichte bei seiner Ankunft im Lager Friedland 1956 erfahren?
3. Was haben andere Heimkehrer über Schmidt berichtet? Liegen Möglichkeiten für eine Verwechslung mit einem anderen Ger(h)ard Schmidt vor (gab es mehrere dieses Namens?)?

Die Botschaft hat das Auswärtige Amt in Bonn (Dr Wendler Ref. 214) über die hier genannten Nachforschungen unterrichtet. Sie werden vom Auswärtigen Amt unterstützt.

Bonn, den 8. September 1982

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

Heimkehrer-Erfassungsbogen (E₃ / 56)Wenn in SHZ entlassen
hier „SHZ“ eintragenAn
Landesnachforschungsdienst Berlin

1. Personalien des Heimkehrers:

Name: Schmidt Gerhard
Familienname, bei Frauen auch Mädchennamen

Geboren: 14.6.25 Berlin

Beruf: akt. Offizier

Anschrift vor der Gefangenschaft:

Berlin-Reinickendorf-Ost,

Turgauerstr. 28

Entlassungsanschrift:
vorläufige () Berlin-Reinickendorf-Ost,
Turgauerstr. 28
entgeltliche ()

2. Militärdienst von Mrz 42 bis Mai 45 letzter Dienstgrad: Leutnant

Letzte Einheit: 3.Pz.Gren.Div., Rgt. 29, 1.Bttl.

o4711
Feldpost-Nr.~~Während der Internierung:~~ Mrz 48 Berlin-Ost, Friedrichstadtpalast

3. Verurteilt: ja/nein? wann: Aug 48 Tribunal Lichtenberg

Strafmaß: 25 Jahre Arbeitslager

Verurteilungsgrund: Spionage

4. Postschreiber: ja/nein? von bis

5. Gewahrsam seit der Gefangennahme: UdSSR

Lager-Nr.

Ort des Lagers (oder Gefangnisses)

von Datum

bis

Bln-Weissensee

U-Gefängnis

März 48

Bln-Hohenschönhausen

"

Mrz 48 Aug 48

Bln-Lichtenberg

"

Aug 48 Mai 49

Sachsenhausen

"

Mai 49 Okt 49

Orscha

Durchg.gef.

Oktober 49

Moskau-Lubj.

Oktx49xMxx49

Okt 49 Nov 49

Wologda

"

Nov 49 Dez 49

Inta

Schacht Nr. 9

Dez 49 Feb 50

Suchobeswodnoje

Lager

Feb 55 Jan 56

3

1110/55

*) Nichtzutreffendes streichen

LND Hbg. Mu.

1.9.39: Berlin-Reinickendorf-Ost, Turgauerstr. 28

BONN

Arkivexemplar

1982-09-10

AIDE-MEMOIRE

Dnr	Avd	Grupp	Mål

STRENG GEHEIM

Raoul Wallenberg

Nach einer Fernsehsendung des WDR am 5. August 1982 über den 1945 in der Sowjetunion verschwundenen schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg hat ein Herr Gerhard Schmidt sich bei der Schwedischen Botschaft telefonisch gemeldet. Herr Schmidt behauptet er habe Wallenberg 1949 in einem Gefängnis in Moskau getroffen.

Das Aussenministerium in Stockholm hat Schmidts Bericht an die Botschaft erhalten und nun die Botschaft gebete sich an den Suchdienst des Roten Kreuzes zu wenden mit der Bitte, sofern dies möglich ist, die folgenden Kontrollen durchführen zu lassen:

1. Was haben andere als Spätheimkehrer bekannten Personen (Siehe Anlage) über die Verhältnisse in dem Gefängnis Ljubljanka berichtet?
Besonders interessant wäre es zu wissen, was sie über eine von Schmidt genannte österreichische gefangene Wärterin im Gefängnisbad erzählt haben? (Die Wärterin soll laut Aussage von Schmidt, Herrn Wallenberg gut gekannt und nach Möglichkeit geholfen haben.)
2. Könnte die Botschaft durch den Suchdienst des Roten Kreuzes etwas über Schmidts eigene Berichte bei seiner Ankunft im Lager Friedland 1956 erfahren?
3. Was haben andere Heimkehrer über Schmidt berichtet? Liegen Möglichkeiten für eine Verwechslung mit einem anderen Ger(h)ard Schmidt vor (gab es mehrere dieses Namens?)?

Die Botschaft hat das Auswärtige Amt in Bonn (Dr Wendt, Ref. 214) über die hier genannten Nachforschungen unterrichtet. Sie werden vom Auswärtigen Amt unterstützt.

Bonn, den 8. September 1982

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ av kurr

☐ uti kurr

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

Arkivexemplar

Stockholm, den 16 september, 1982

171	P 2 Sen I
-----	-----------

Pol

Sehr geehrter Herr Schmidt!

Mit diesen Zeilen möchte ich Ihnen und Ihrer Frau recht herzlich für den Tag danken, an dem wir bei Ihnen zu Gast sein durften. Obwohl es einen ernsten Anlass für unseren Besuch gab, haben die Herzlichkeit, das gute Essen und der freundliche Empfang die Reise nach Karlsruhe zu einem Ereignis gemacht, an das wir uns gern erinnern.

Was Sie uns über Raoul Wallenberg berichtet haben, ist für uns sehr wertvoll gewesen und wird jetzt weiter bearbeitet. Darüber werde ich Sie später unterrichten.

Nocheinmal herzlichen Dank und herzliche Grüsse!

Ingolf Kiesow
Botschaftsrat

Herrn Gerhard Schmidt
Kirchstr. 1,
D-7553 Muggensturm, Rastatt
BDR

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐ sv kurir

☐ uti kurir

☒ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

17/9-82

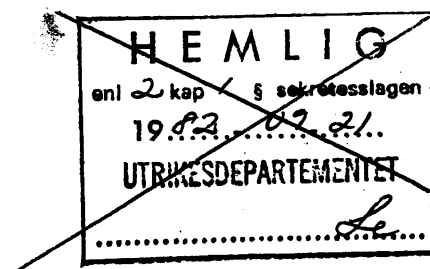
Sign

Ing

UTRIKESDEPARTEMENTET 1B	Ärende:
Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 xmd Kiesow	Åtgärd: (se regler på blankettkopia) Överlämnas för kännedom av Utrikesdepartementet Pol I 21 SEP 1982 Betr. åtgärd se bif. delgivningslista

P	2	Eu
---	---	----

SVENSK BONN 1982-09-17

POL

CABINET STOCKHOLM

FOER KIESOW, POL 1

RE RAOUL WALLENBERG , VAESTTYSK HAENVAENDELSE I MOSKVA

P R I M O VID SAMTAL 1982-09-13 I UTRIKESMINISTERIET ERFOR
 MOELLANDER ATT DEN TYSKA UPPVAKTNING SOM AVSETTS I
 TORDE HA VARIT DEN SOM AEGDE RUM VID UTRIKESMINISTER GENSCHERS
 BESOEK I MOSKVA 2 - 4 APRIL 1981 (PM 1981-04-30 WILKENS, UD).

S E C U N D O MOELLANDERS SAGESMAN PAAPEKADE ATT DEN TYSKA
 REGERINGEN VAR MORALISKT INDIGNERAD OEVER ATT FALLET EJ LOESTS
 PAA ETT TILLFREDSTAELLANDE SAETT - DETTA HADE OCKSAA VARIT GRUNDEN
 TILL ATT GENSCHER VARIT BEREDD LAATA SIN STATSSEKRETERARE TA
 UPP AERENDET - MEN ATT MAN INSAAG DE BEGRAENSNINGAR SOM LAAG
 I DEN EGNA HISTORISKA BELASTNINGEN GENTEMOT SOVJETUNIONEN SAMT
 I DET FAKTUM ATT WALLENBERG VAR SVENSK, OCH EJ TYSK MEDBORGARE
 (JFR VAART OVAN CITERADE). MOELLANDER FICK EJ INTRYCKET NAAGON
 NY TYSK AKTION FOERBEREDDES.

BACKLUND

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärende

Datum

82-09-17

Dnr

446

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu I

Adress

Svensk Bonn

Text

För Möllander från Kiesow, Pol I Re besök.

Tacksam Du varslar vår vän att vi planerar nya samtal den 24. Kan han delta då, och är det möjligt att han för ändamålet kan tänkas resa till Bonn mot ersättning för reskostnader och ev. hotell samt traktamente? Önskar han inte resa ensam kan vi ersätta även hustrun hänsyn hans hälsotillstånd. Betalas av ambassaden och redovisas med debetbesked. Tacksam telexsvar.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändnings

Klockan

Sign

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

Kabs
Bitr Kabs
Polch
Pol 1
JHD
xhd

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)
Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol I

21 SEP. 1982

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

P 2 EUF

SVENSK BONN 1982-09-20

POL

CABINET STOCKHOLM

ERT ENCLAIR 446 FOER KIESOW
POL 1

~~HEMLIG~~
enl 2 kbp / s sekretesslagen
19.02.09.21.
UTRIKESDEPARTEMENTET
Le

MYCKET BRAADSKANDE

RE WALLENBERG-VITNET GERHARD SCHMIDT

P R I M O MOELLANDER TALAT MED SCHMIDT SOM FOERKLARAT SIG
BEREDD KOMMA TILL BONN FREDAGEN 24 (TVAAA FYRA) SEPTEMBER.
HAN RESER PAA MORGONEN SAMMA DAG FRAAN KARLSRUHE OCH INTRAEFFAR
BONN STRAX FOERE LUNCH. HAN BAD SEDAN FAA STANNA I BONN TILL
LOERDAGEN OCH STAAR ALLTSAA TILL FOERFOGANDE FOER FRAAGOR HELA
EFTERMIDDAGEN.

S E C U N D O TACKSAM BESKED VEM SOM KOMMER FRAAN STOCKHOLM
OCH NAER SAMT OM NAAGON ASSISTANS FRAAN AMBASSADENS SIDA OENSKAS.
VI TROR DET VORE LAEMPLIGT OM MOELLANDER VORE MED AATMINSTONE
VID INTRODUKTIONEN, EFTERSOM SCHMIDT NU KAENNER TILL HONOM.
MAN BOER TAENKA PAA ATT SCHMIDT UPPELVDE DET SOM SVAART OCH
PAAFRESTANDE ATT TALA OM FAENGELSETIDEN.

T E R T I O MOELLANDER SOEKER PAASKYND A SUCHDIENSTS FORSK-
NINGAR EFTER PERSONER SOM KAN HA KAENT SCHMIDT I FAANGENSKAPEN
SAMT UTRIKESMINISTERIETS UTLOVADE KONTROLL AV BL A KRIGSFOER-
BRYTARREGISTER. DET AER DOCK FOEGA TROLIGT ATT NAAAGOT KONKRET
KAN FOERELIGGA TILL FREDAG.

Q U A R T O MOELLANDER PAA TJAENSTERESA I ANNAT AERENDE

LIC 0-2042 10.000x6 1982-03

UTRIKESDEPARTEMENTET

Ärende:

Kopia till:

Kabs
Bitr Kabs
Polch
Pol
UHD

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

-2-

ONSDAG - TORSDAG. KONTAKT I ÄRENDET TORDE UNDER DESSA DAGAR
KUNNA TAS MED MINISTERN WINGSTRAND.

BACKLUND

Avsändningsort

Pol I, I Kiesow/le

Datum 1982-09-20		
Avd A	Grupp 2	Mål Eu I

Adress

SVENSK LONDON

POL

Text

Dnr..... från Kiesow, pol I för L-Å Nilsson. Re Raoul Wallenberg.

Bonnresan måste hänsyn övriga medverkande uppskjutas till början oktober. Återkommer.

CABINET

Avsändningsort

Pol I, I Kiesow/le

Datum 1982-09-20		
Avd A	Grupp 2	Mål Eu I

Adress

SVENSK BONN

POL

Text

Dnr.....från Kiesow, pol I, för Möllander. Re Raoul Wallenberg.

Vårt telefonsamtal i fredags. RPS kan inte delta under något besök denna månad. Troligen kan vi återkomma första veckan i oktober. Angeläget Gerhard Schmidt pejas om sin inställning då resa till Bonn för samtalen.

CABINET

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:
V J Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 UHD xxx	Åtgärd: (se regler på blankettkopia) Pol I Ambr Kiesow. ahf

P	2	Eu	1
---	---	----	---

SVENSK BONN 1982-09-21

POL-

CABINET STOCKHOLM

FOER KIESOW
POL 1, FRAAN MOELLANDER

RE WALLENBERG-VITNET GERHARD SCHMIDT

MEDDELAT SCHMIDT DET INTE BLIR NAAGOT MOETE FREDAG.
HAN HAALLER SIG NU I STAELLET FRI 6 - 8 (SEX TILL AATTA) OKTOBER.

BACKLUND

Ordre

005029

Vi vil meget gerne veta priset och hur många band som
har kommet af :
x Den officiella undersökning af Wallenstein affären

Dato 9 82

sh. tip
83.09.24

Utrikesdepartementets pressbyrå
Box 16121
Stockholm 16
Sverige

P2. EU
INKOM
1982-09-21
UD:s ARKIV

(A)

snb
svensk
norsk
bogimport as

Vi beder Dem altid opgive
vort ordre nr.

Faktura in duplo.

Kan levering ikke ske
umiddelbart, beder vi
Dem meddele dette.

store kongensgade 59a
dk-1264 københavn k
telefon 451-14 26 66
kontonr.: S 476-6
kontonr.: N 80 60

Avsändningsort

Pol I Ambr Kiesow, abj

Ärende

Datum

82-09-21

Avd

D

Grupp

2

Ans

Eu I

Pol

Adress

Svensk London

Text

L-9
..... För Nilsson från Kiesow, Pol I re Raoul Wallenberg.
Från Bonn meddelas nytt försök sammanträffande med nya
vittnet kan äga rum 6-8 oktober, Skulle det passa Dig?

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET GR	Ärende:
Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 X Kiesow	Åtgärd: (se regler på blankettkopia) 1982-09-23 POL 1 IK/AM

SVENSK LONDON

1982-09-21

CABINET STOCKHOLM

KIESOW, POL II, FRAAN NILSSON. RE RAOUL WALLENBERG

NAAGON AV DAGARNA 6-8 OKTOBER SKULLE PASSA MIG BRA FOER BESOEK I BONN. FOERMIDDAGSPLANET FRAAN LONDON ANLAENDER KOELN 12.35. DAERFOER VORE DET UTMAERKT OM MOETE MED VIITNET KUNDE ORDNAS FOERSLAGSVIS TILL KLOCKAN 16.00 SAMMA DAGS EFTERMIDDAG. EVENTUELLT KOMPLETTERANDE SAMTAL KUNDE AEGA RUM PAAFOELJANDE DAGS MORGON. DET GAAR ETT EFTERMIDDAGSPLAN 14.00 FRAAN KOELN TILL LONDON.

LIND

Kiesow, abj

Arkivexemplar

1982-03-21

Avd Grupp Mål

Politiska avdelningen
Enhet I

1625	P 2 Enz
------	---------

Fru M. V. Mühlbach
Åkaregatan 8
281 00 HÄSSLEHOLM

Bästa fru

Bästa fru Mühlbach,

Tack för brevet den 6 dennes om brevkontakten med
Estland om en svensk tvångsarbetare. Det är svårt
att med enbart brevet 1982-03-08 från svågern fast-
ställa att det skulle vara Raoul Wallenberg som han
arbetat tillsammans med. Finns det möjligen något
annat, tidigare brev som styrker det sambandet på
något sätt?

Det skulle vara värdefullt att få pvar per brev på
denna fråga - jag har ånyo sökt att få kontakt per
telefon, men det har inte gått denna gången heller.

Med vänlig hälsning

Ingolf Kiesow
Ambassadråd

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ uti kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

22/9-82

Sign

Ingolf

Avsändningsort

Ärende Pol 1 Kiesow/AM

Datum

Dnr

1982-09-23

Avd

Grupp

Mål

P

2

EU I

Adress

Svensk

Svensk

BONN

LONDON

Text

POL

.....Från Kiesow Pol 1 Re Raoul Wallenberg.

// Räkna nu inte förrän slutet nästa vecka med att kunna ge besked huruvida RPS kan delta i resa till Bonn den 6-8 oktober för att höra Gerhard Schmidt.

Cabinet+

IMPORT HANDLARE

UTRIKESDEPARTEMENTET ID	Arende: <i>[Handwritten initials]</i>
Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 Utr	Åtgärd: (se regler på blankettkopia) Överlämnas för kännedom av Utrikesdepartementet Pol 1 27 SEP 1982 Betr. åtgärd se bif. delgivningslista

~~HEMLIG~~
enl kap 5 sekretesslagen
19.....
UTRIKESDEPARTEMENTET

2 E u I
POL

FOER POL 1/KIESOW

SVENSK MOSKVA 1982-09-24

CABINET STOCKHOLM

RE RAOUL WALLENBERG

VI HAR FOERGAEVES FOERSEOKT, FAA KONTAKT MED BURNS OCH FOERST
IDAG FAATT BESKEDET ATT. HAN AER PAA SEMESTER OCH BERAENAS
AATERKOMMA TILL MOSKVA OMKR DEN 10 OKTOBER. VI KOMMER DAA ATT
KONTAKTA HONOM.

DE GEER

10.000x6 1982-03

Avsändningsort

Pol 1 Kiesow/AM

Ärende

Datum

Dnr

1982-09-24

Avd

Grupp

Mål

A

2

E U I

Adress

Svensk BONN dnr... ✓

POL I

Text

Svensk LONDON dnr... ✓ (För L Å Nilsson . Följande har idag avsänts till Bonn: etc)

.....Från Kiesow, pol 1 Re Raoul Wallenberg.

K Förhöret med Gerhard Schmidt kommer att utföras av Lars-Åke Nilsson och Folke Axman (RPS) samt en tolk som vi hoppas att ambassaden kan ställa till förfogande. Ingen ytterligare person från Sverige kommer att delta. Du själv bör inte delta eftersom hela idén med ett förnyat förhör är att kunna få en annorlunda psykologisk miljö än vid det första förhöret och sedan konfrontera resultaten med varandra. Folke Axman anländer med flygtåg 1h 1004 från Kölns flygplats klockan 1443 den 6 oktober. Lars-Åke Nilsson anmäler själv sin ankomsttid. Han söker få bokning som möjliggör att första samtalet med Schmidt kan börja klockan 1600 den 6.

Cabinet+

Administrativa avdelningen
Dokumentationsenheten

Arkivexemplar

1982-09-24

Dev	183	Avd	Grupp	Mål
				2 En ^I

Svensk Norsk Bogimport A.S.

Store Kongensgade 59 a

DK - 1264 KØBENHAVN K

(Förfrågan ang. frisläppta Wallenberg-dokument)

Som svar på Eder förfrågan om hur många band som kommit ut av "Den officiella undersökning af Wallenstein-affären" får jag meddela, att 49 häften med fotostatkopior av handlingar ur utrikesdepartementets akt om Raoul Wallenberg frisläppta. Priset är 2000:- svenska kronor + i förekommande fall fraktkostnader (två kartonger på sammanlagt 53 kg.)

Wilhelm Carlgren
Chef för dokumentationsenheten

LS

Ifylles av postexp

Avsändt med

☐

av kurtir

☐

ett kurtir

☐

luftpost

vanlig post

Avsändt datum

82-09-24

Sign

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:
Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol 1 PMX	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

P	2	Euf
---	---	-----

Meddelat Axman

POL

29/9 ax/16

SVENSK BONN 1982-09-27

CABINET STOCKHOLM

FOER KIESOW POL 1
FRAAN MOELLANDER

RE RAOUL WALLENBERG

P R I M O NILSSON MEDDELAT HAN ANLAENDER KOELN/BONN
KL 13.00 (TRETTON) ONSDAGEN SJAETTE OKTOBER. VITNET BERETT
ANLAENDA REDAN TIDIGARE SAMMA DAG, VARFOER SAMTALET TORDE
KUNNA BOERJA SENAST KL 16.00 (SEXTON) SAMMA DAG SOM FOERUT-
SETT.

S E C U N D O VAENLIGEN MEDDELA AXMAN DETTA. HAN BOER SAA-
LEDES TA TAXI DIREKT FRAAN STATIONEN TILL AMBASSADEN. RUM
HAR BOKATS AV AMBASSADEN EN NATT PAA STERNHOTEL, AM MARKT 8,
TELEFON 0228/ 65 44 55.

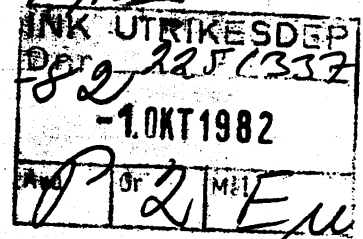
T E R T I O AMBASSADENS OEVERSAETTARE, FRU WALTER, BEREDD
DELTA SOM TOLK.

BACKLUND

Rättshandeln. Gernadströgen
Om vändan
ad / 23/4/16

ng Raoul Wallenberg Håsselholm, 28. 9.

Hk. J. Nilsson, U. O. Håsselholm.

Önt. Vadet har vi sökt mej
pk. telefon igen, men det är ju så, att jag
ofta reser och till och med arbetar, och
hennes familj, som är bosatta utomlands.
På 2 mån. efter min mors död har jag ännu
behov, att fly ensamheten ibland.

Vi tror på, att det kan vara R. Wallenberg,
som min svägers arbetade tillsammans med
i Libyen, men därom påstår jag ingen
sak, min svägers hade inte dess skrift
om honom, om han inte hört att "Raoul" var
mycket aktiv i Sverige, och att beviset kan
i samband med att det var möte i Håsselholm
just om R. Wallenbergs äre. Vi vet ju att
något om honom finns skrivits i svenska
och ryska tidningar, som har skrivit först
att någon nyheter om Sverige ibland i den
finska televisionen. Men man kan ju
60 km. österut från Tallin, och de som är
bosatta där utmed kusten kan ha en finisk
T.V. Att min svägers kände Raoul "sin halv-
bror", är bara ett sätt att uttrycka saken.
Vi tror inte om utom att vi är på rätt spår.

Jag har nu tänkt på, att med min mans
Larssons hjälp skina till Estland, och
fråga om min svägers gode vän Rasmus även
gjort någon resa till Ungern för kriget.
Idag när jag betona, att det måste ske
dödsbrevet så tänke min svägers påhåll i så ut,
i sista brevet, var han skrev i vilken stad
han arbetat tillsammans, skrev han så här:
"att göra en sådan lång resa var så svårt
att han jag bara tänkte på att komma det
förfärligt, och sedan resa till min inte göra
en gång till". Och det kan vi ju nämnt för-
stå att man tänkte på, att man blev in-
skrivade i biskopsboken, och som skulle omhållas
hela veckor. Någon mån. sedan min svägers
med fick hans fru och son till små flyttbrev
göra den resan. Det ville skicka min man
omgående men sedan, men min svägers fru
sprang gång på gång till kyrkan och
liggde ned badfärd till gamla sovrum, och
undrade: vad mening hade det att skicka en
gemensam kanna till Sibirien för att bli ju
aldrig en arbetstid för en". Inte länge efter
då min man var. Efter hennes död
dåre kyrkan in i hemmet, och när man
skulle lämna det hemmet igen hade man
frånvarat hela hemmet, blagit sådana
och skulit så att man inte ens en gaffel
hade.

Jag hoppas på din frid att gavsättas
 min man och mina i familjegraven i Botland,
 men om sådant din frid kan inte jag
 inte jag reser mig på hösten, utan till
 våren till hösten igen väntar på att hösten.
 Ensom mig jag, inte din resa, jag kan
 talat med min man om sjukdomen kan
 i din resa med, men man kan att
 kan vara för sjuk sjukdomen sjukdomen jag
 kan till ditt flygare, kan vad de
 bara 14 år gammal. Min man man död
 och ett av framtiden kan jag beklaget för framtiden
 av min, för jag vet att det skulle ha till
 att utveckla din frid om gavsättningen.
 Till jag för hela något men om R. W.
 skriv jag igen till en.

Med vänliga hälsningar
 Mona Viktoria Björkqvist

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY

BERKELEY • DAVIS • IRVINE • LOS ANGELES • RIVERSIDE • SAN DIEGO • SAN FRANCISCO

SANTA BARBARA • SANTA CRUZ

THE GENERAL LIBRARY

BERKELEY, CALIFORNIA 94720

Government Documents Department

September 24, 1982

Dok.enh. depr Carlgren/LS
Skr. tit. 1982-10-07

Department of Foreign Affairs
Box 16121
Stockholm S-103 23, Sweden

INSTRUMENTAL		
Box 16121		
1982-10-04		
AVG	Gr	WAL
p	2	Gen

Dear Sir or Madam:

The Government Documents Department of the University of
California General Library, Berkeley, would appreciate receiving

The report based on secret documents from 1950-69 concerning
Raoul Wallenberg (13,000 pages)

If there is a charge, please note the price on this letter
and return it so that a formal order for purchase can be placed.
If copies are unavailable from your office, please so note and
return.

Thank you for your kind consideration.

Sincerely,

Ladina Heath

Ladina Heath

GOVERNMENT DOCUMENTS DEPARTMENT

Government Documents Department
General Library
University of California
Berkeley, Calif. 94720

Dok.enheten
Depr. Carlgren/LS

Arkivexemplar

Stockholm, October 7, 1982

Der 204	Ans P	Grupp 2	M&I Eu
---------	-------	---------	--------

Ms. Ladine Heath
Government Documents Department
General Library
University of California
Berkeley, Calif. 94720 /U.S.A.

A

(Dokumentation om Raoul Wallenberg)

Dear Madam,

The documents concerning Raoul Wallenberg mentioned
in your letter of September 24 can be obtained at
the price of 2000 Swedish Crowns + freight cost (53
kilos).

Yours sincerely,

Wilhelm Carlgren
Director of Archives

Utryck av postexp

Avsänd med

☐ av hand

☐ uti kufft

☒ luftpost

☐ vanlig post

Avsändnings datum

82-10-07

Sign

LP

UTRIKESDEPARTEMENTET

GR

Kopia till:

Kabs

Bitr Kabs

Polch

Pol 1

XXXX Kiesow

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

1982-10-08 Pol 1 PA/AM

PM t Folke Axman, RPS. /C-Xi/

I Kiesow ombedes delge RPS.

P

2

Eu

1982-10-20 hbr Kiesow-Nilsson,

1982-10-08 LONDON

SVENSK LONDON

POL

CABINET STOCKHOLM

FOER POLCHEFEN OCH INGOLF KIESOW FRAAN FOLKE AXMAN OCH LARS AAKE NILSSON. RE SAMTAL I WALLENBERG-AERENDET MED GERARD SCHMIDT. (BENAEGET RELEXA DETTA TELEGRAM TILL SVENSK BONN SAMT DELGE KOPIA MED FOLKE AXMAN, RPS)

P R I M O VI HADE ONSDAGEN DEN 6 OKTOBER PAA AMBASSADKANSLIET I BONN ETT TVAA TIMMAR LAANGT SAMTAL MED GERARD SCHMIDT. DENNE VIDHOELL I ALLA DELAR SIN BERAETTEELSE, SAADAN DEN AATERGES I DE TILL BONN-AMBASSADENS SKRIVELSE 347 1982-09-06 FOGADE PROMEMORIA. SAMTALET AEGNADES HUVUDSAKLIGEN AAT SCHMIDTS VISTELSE I LJUBLANKA HOESTEN 1949 SAMT DET FOEREGIVNA MOETET DAER MED RAOUL WALLENBERG.

VAART ALLMAENNA INTRYCK AER ATT SCHMIDTS BERAETTEELSE VAR PAAFALLANDE SUBSTANSLOES OCH KNAPPHAENDIG IFRAAGA OM DETALJER SAA SNART WALLENBERGS PERSON FOERDES PAA TAL. I STORT SETT KUNDE SCHMIDT ENDAST ERINRA SIG ATT RW SKULLE HA TALAT OM KARL XII SAMT OROAT SIG FOER GUSTAV V:S SAEKERHET. DAEREMOT HADE RW, SAAVITT SCHMIDT NU KOM IHAAG, ALDRIG BERAETTAT NAAGOT OM SIN FAMILJ, SIN UTBILDNING, SIN VERKSAMHET I BUDAPEST ELLER FOEREGAAENDE TID I SOVJETISK FAANGENSKAP. DETTA FOERKLARADE SCHMIDT MED ATT RW BEFANN SIG I ETT DAALIGT SAABVAEL PSYKISKT SOM FYSISKT SKICK. RW VAR KNAPPAST ENS I STAAND ATT TALA SAMMANHAENGANDE.

ANMAERKNINGSVAERT FOEREFALLER OSS VARA ATT SCHMIDT INTE KAN ERINRA SIG NAMNET PAA NAAGRA MEDFAANGAR I LJUBLANKA. INTE HELLER SKULLE RW HA TALAT OM NAAGRA. PAA DIREKT FRAAGA BEKRAEFTADE SCHMIDT ATT HAN BEHAERSKADE KNACKNINGSTEKNIKEN FOER KOMMUNIKA-

UTRIKESDEPARTEMENTET

GR

Kopia till:

Kabs
Bitr Kabs
Polch
Pol
UHD

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

- 2 -

TION MELLAN OLIKA FAENGELSECELLER. DENNA FAERDIGHET HADE HAN EMELLERTID INTE UTNYTTJAT I LJUBLANKA. SCHMIDT ANSAAG ATT RW SATT I EN SPECIALCELL. (VAEGGARNA VAR ROEDMAALADE OCH BRITSARNA ANNORLUNDA PLACERADE AEN VAD SOM VAR VANLIGT.) SCHMIDT HADE DOCK INGEN FOERKLARING TILL ATT JUST HAN INFOERTS I DENNA SPECIALCELL.

ENLIGT DEN HANDLING, DATERAD FRIEDLAND DEN 12 JANUARI 1956, SOM AMBASSADEN I BONN ERHAALLIT VIA TYSKA SUCHDIENST (INSAEND MED HBR MOELLANDER-KIESOW 1982-09-10) UPPGAV SCHMIDT VID INTERVJU OMEDELBART EFTER FRIGIVANDET ATT HAN SUTTIT I LJUBLANKA OKTOBER-NOVEMBER 1949. NU TALADE HAN SNARARE OM EN PERIOD KRING MAANADSSKIFTET NOVEMBER-DECEMBER 1949.

S E C U N D O NAEMNDA TIDSAVVIKELSE AER RIMLIGEN AV MINDRE BETYDELSE. DET MAASTE HAALLAS FOER SANNOLIKT ATT SCHMIDT UNDER NAAGRA VECKOR HOESTEN 1949 VERKLIGEN HAALLITS FAENGSLAD I LJUBLANKA. ENLIGT VAAR MENING AER DOCK HANS BERAETTEELSE OM MOETET MED RW SAA KONTURLOES ATT DEN KNAPPAST KAN AABEROPAS VID EN FRAMSTAELLNING HOS SOVJETISKA VEDERBOERANDE.

FRAAGETECKEN MAASTE EXEMPELVIS - DETTA AEVEN I BEAKTANDE AV DEN LAANGA TID SOM FOERFLUTIT - SAETTAS FOER ATT SCHMIDT INTE MER PRECIST KUNDE REDOGOERA FOER SAMTAL MED RW. VIDARE AER DET, MED HAENSYN TILL TIDIGARE ERFARENHETER I AERENDET, FOERVAANANDE ATT SCHMIDT INTE HADE NAAGOT ATT SAEGA OM MEDFAANGAR I LJUBLANKA.

UNDER SAMTALET DEN 6 OKTOBER NAEMNDE SCHMIDT MER BESTAEMT AEN TIDIGARE ATT HAN REDAN VID INTERVJUN 1956 SKULLE HA BERAETTAT OM MOETET MED RW. DENNES NAMN SKULLE SCHMIDT AEVEN HA NEDTECKNAT PAA EN LISTA OEVER MEDFAANGAR.

BONN-AMBASSADEN KAN MOEJLIGEN VIA TYSKA ARKIV KONTROLLERA DENNA

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:			
GR Kopia till: Kabs Bitr Kabs Polch Pol UHD	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)			

- 3 -

SENARE UPPGIFT. EN ANNAN LEDTRAAD VAERD ATT FOELJA KAN VARA DEN OESTERRIKISKA BADERSKA SOM SPELAR EN VISS ROLL I SCHMIDTS BERAETTELSE FINNS UPPGIFT OM HENNE I TIDIGARE VITTNESMAAL I DET SVENSKA RW-ARKIVET? GAAR DET ATT VIA OESTERRIKISKA MYNDIGHETER OCH AMBASSADEN I WIEN ATT FAA FRAM NAAGON INFORMATION?

T E R T I O SLUTLIGEN VILL VI FRAMHAALLA ATT SCHMIDT UNDER VAART SAMTAL MED HONOM GAV ETT TAEMLIGEN BALANSERAT INTRYCK. HAN NAEMNDE DOCK SJAELVMANT ATT HAN TIDVIS LED AV SOEMNLOESHET OCH FOERFOELJELSEMANI. VIDARE FRAMGICK DET ATT SCHMIDT EFTER ATT PAA TYSK TV HA SETT ETT PROGRAM OM RW VAR KRITISK MOT DEN SVENSKA REGERINGENS AGERANDE SEDAN 1945. HAN IFRAAGASATTE AEVEN OM INTE DE MAENNISKOR SOM RW HJAE LPT I BUDAPEST BORDE HA BEDRIVIT ETT INTENSIVARE OPINIONSARBETE TILL FOERMAAN FOER SIN RAEDDARE. SCHMIDT BETECKNADE SJAELV RW SOM EN JESUS-GESTALT.

EN REFLEKTION FRAAN VAAR SIDA AER ATT SCHMIDT BETRAEFFANDE KRIGS-AAREN RENT ALLMAENT TYCKS HA ETT SKULDKOMPLEX. EFTER TV-PROGRAMMET HAR SCHMIDT UPPENBARLIGEN KAENT ETT BEHOV ATT AGERA.

I DEN SVENSKA VITBOKEN FRAAN 1957 (SIDORNA 79-80) AATERGES ETT VITTNESMAAL AV ERNST LUDWIG WALLENGSTEIN. SATT DENNA NAAGONSIN I LJUBLANKA? SCHMIDT KALLADE JU RW FOER WALLENGSTEIN. MOEJLIGHETEN AV FOERVAEXLING ELLER SJAELVSUGGESTION (EFTER TV-PROGRAMMET) HOS SCHMIDT KAN NOG INTE UTESLUTAS.

VILL OCKSAA NAEMNA ATT SCHMIDT UPPGAV NAMNET PAA TVAA MEDFAANGAR I INTA-LAEGRET, AMERIKANEN ROTH MICHAEL SAMT FRANSMANNEN RICHARD DADIER. DENNA INFORMATION AER FOERMODLIGEN AV PERIFERT INTRESSE MEN SOER KANSKE KONTROLLERAS.

LEIFLAND

Kab sekr
Pol chef
Pol 1,2

aa/m

ORIGINALTELEGRAM
INCOMING

'82 OCT -8 22:01

NNNN

SVENSK WASHINGTON KNR 68

1982 DNR 0-08 86:A/1009
P2 En

CABINET STOCKHOLM

(Pol)

1009. FOER POL 1 OCH 2 RE UBAATEN OCH WALLENBERG.

AMBASSADEN HAR IDAG MOTTAGIT FOERSTA BEGAERAN I DENNA ONGAANG OM
ATT KRAEVA AATGAERDER FOER WALLENBERG INNAN VI SLAEPPER "DETAINED
SUDHARINES" - TYDLIGEN UTGAAR AVSAENDAREN FRAAN ATT VI REDAN
IDENTIFIERAT UBAATEN.

WACHTHEISTER

SVENSK WASHINGTON KL 16.30

ORIGINAL
INVEN

'82 OCT -8 15:53

DKR 93:A/517
P 2 Eut

15.49
10590D UDSTH S
26126 SWEDEL B

Press

(PR)

82-10-08

Confidential
tel. lit

SWEDEL BRYSEL 1982 10 08

CABINET STOCKHOLM

517 FOER PRESSBYRAAN FRAAN GOESTA GRASSMAN PR 1

Sammanfattning på engelska

STOERRE DELEN AV RAOUL WALLENBERG-DOSSIERN OFFENTLIGGJORDES
FOER NAAGOT HALVAAR SEDAN. GJORDES NAAGON SAMMANFATTNING PAA
DETTA MATERIAL FOER PRESSEN, OCH FINNS I SAA FALL NAAGON ENGELSK
VERSION ? OM DETTA FINNS V G SAEND MIG TRE EX. HAR NU SENAST
FAATT EN FOERFRAAGAN BRUXELLES-KORRESPONDENTEN FOER LE QUOTIDIEN
DE PARIS.

RABAEUS

SWEDEL BRYSEL KL 1555

10590D UDSTH S
26126 SWEDEL B

SVERIGES AMBASSAD
KÖPENHAMN

1982-10-05

1982-10-22 Pol 1 Kiesow/AM
Ex + bilaga för kännedom t:

Nina Lagergren, Raoul Wallen-
bergföreningen

Depr Berg

Pol. 1.

UD

polch
ch pol 1

145

INKOM UD		
1982-10--8		
Avd p	Gr 2	Mål en I

Dansk tidningsintervju med Aksel Mikkelsen, Århus, som uppgett sig ha sett Raoul Wallenberg två gånger (nyårsafton 1945 i Budapest samt några månader senare i fånglägret Vorscharni i Rumänien).
(2 bil.)

Broder,

I en intervju i den köpenhamnska eftermiddagstidningen B.T. 2 okt. 1982 berättar den danske invalidpensionären Aksel Mikkelsen om sina två möten med Wallenberg (intervjun har på söndagen 3 okt. återgivits i några svenska tidningar). Anledningen till att Mikkelsen nu uttalar sig till en dansk tidning är att den polsk-judiske flyktingen fil.dr. Leon Nikulin i somras i Århus arrangerade två utställningar med anledning av Wallenbergs 70-åriga födelsedag. Mikkelsen, som bor i Århus, hade på en av utställningsplanschererna häftat fast en teckning av fånglägret Vorscharni i Rumänien där han enligt egen uppgift andra gången träffade Wallenberg.

Vid det första mötet på nyårsafton vid en restaurangfest skulle Wallenberg ha sagt till Mikkelsen att han var svensk diplomat och konsul samt bett Mikkelsen underrätta hans släktingar och ev. den svenska konungen. Mikkelsen fick Wallenbergs mors namn.

Vid det andra tillfället ca 2 mån. senare, i fånglägret, såg Mikkelsen Wallenberg och de vinkade till varandra, men kunde inte komma i muntlig kontakt.

Mikkelsen berättar att han efter kriget skrev till Wallenbergs mor men inte fick svar samt att han, då han kontaktade den dåvarande svenske konsuln i Århus, närmast blev utskrattad.

./. Artikeln bif.

Göran Landberg

DANSKER I

RUSSISK

FANGELEJR.

JEG HAR

MØDT

Raoul Wallenberg, som den 62-årige invalidepensionist Axel Mikkelsen, Arhbs, hævder at have mødt to gange i Budapest og i en russisk fangelejr.

1952 10 02

RAOUL WALLENBERG

Af Bertel Thomsen

ARHUS - B.T.: »Jeg har mødt Raoul Wallenberg — to gange: i Budapest og i en russisk fangelejr, Vorscharni, i Rumænien...

Det fortæller Axel Mikkelsen, 62, århusianeren beretning fra krigskaos i 1945, vil nu blive en brik i det billede, som den svenske Wallenberg-komité, stadig søger at skabe. Den vil fastslå:

Hvad skete der med den dristige svenske sergent fra sikringsstyrken, som der diplomatstatus i Unns hovedstad med selv-ødmødne pas reddede livet af tusinder af jøder — og

som forsvandt i Sovjet, efter at han var anholdt i dapest? Anholdelsen blev gennemført af et sovjetrussisk specialkommando 17. januar 1945. Kommandoet førtes af oberst i 18. armé, Leonid Brejnev. Kun én gang har Sovjet indrømmet kendskab til Wallenbergs skæbne. Efter års efterforskning fik det svenske udenrigsministerium at vide: Wallenberg er under den røde hærs beskyttelse...

**Vidste, at døden
var på vej**

...nåede den nytårsaften på Hotel Royal i Budapest.

Alt var kaos. Russerne stod udenfor byen. Alle var enige: Lad os fejre denne nytårsaften så godt som muligt... ingen ved, hvad vor skæbne bliver i morgen, fortæller Axel Mikkelsen.

Efter års arbejde for tyskerne under krigen var denne dansker i Budapest som en slags adjutant for chefen for et tysk røntgen-fotograferingskommando. I øvrigt uden røntgenfilm. Det var brugt op... og sanitetskommandoet var sat til at grave skyttegrave.

Axel Mikkelsen: »Kommandanturen havde centret i hotellets kælder. Vi

gik ned i kælderen i restauranten på Stenningen, var utrolig, fordi vi vidste, at russerne og døden var på vej. I baren mødte jeg en civil, som jeg talte tysk med. Men pludselig opdagede vi, at vi begge var skandinaver og kunne tale med hinanden — uden at tale tysk.

Svensk diplomat

Jeg var for ham et ukendt væsen — sammen var vi i en presset situation. Under sådanne forhold taler man let fra leveren. Og så blev jeg kaldt til mig.

...nåede jeg ikke om. Lad os nu nyde denne aften. Vi vil heller ikke tale om, hvad du laver. Men du skal vide: Jeg er svensk diplomat, konsul. Jeg sva-

rede: Jeg er nu og nix. Han sagde: Kommer du hjem, så meddel mine påstande, at du har set mig nu. Mine påstande har ikke forståelse for, hvad jeg laver — og jeg har ikke forudset, at det ville gå, som det gør nu...

Mikkelsen: »Og så gav han mig sin mors navn. Den svenske konge skulle jeg evt. også underrette — og endelig enhver svensk diplomat...»

...mere, men jeg har siden været på kontoret, hvor han arbejdede. Der var svenske pas — og en pi-

Signalet

At Raoul Wallenberg, hvis skæbne den dag i dag er et uimåleligt forhold mellem Sovjet og Sverige, blev taget til fange af et sovjetrussisk specialkommando 16. januar og dagen efter sendt afsted på en angestrængt, vidste Mikkelsen intet om. Krigs- grebet strammede om Budapest, 13. februar 1945, var det slut. Mange begik selvmord — Mikkelsen kom i krigsfangenskab hos russerne. Et par uger efter var han i fangelejr i Vorscharni i Rumænien. Han beretter:

Midt ned gennem lejren var en gade, belagt med røde mursten. Dagligt blev denne gade gjort ren ved, at fanger på knæ sleb de røde mursten rene med en anden mursten. Første dag, jeg lå og gjorde det, så jeg over på den anden side af lejr-gaden. Der var et ansigt, der lignede

Fra det afsnit, som havde man fanger videre. De kom i en slags transit. Denne første dag så jeg igen Raoul Wallenberg. Jeg var ikke i tvivl om, det var ham. Vi signalerede til hinanden. Men jeg kunne ikke råbe til ham.

Mikkelsen husker hans udseende: Han sad apatisk og ventede. Som alle de andre. Hans hår var klippet af. Han havde en jakke på, som var en tidligere tysk — uniformsjakke lommerne var revet af. Han havde et par møgbeskidte russiske bukser på. Han støjler var som vore. Skåret op foran, så tærerne kunne være der og omviklet med klude... næste dag var han væk.

Tegningen

At Mikkelsen har mødt Raoul Wallenberg er kommet frem på en særpræget måde: I Arhus arrangerede dr. Phil Leon Nikulin, polsk-jødisk flygtning, to udstillinger i anledning af Wallenbergs 70. års fødselsdag i søndags. Den ene planche-måltning...

Wallenberg. En dag, Nikulin kom på en planche på hovedbiblioteket i Arhus, var der hæftet en tegning på en planche. Nikulin blev overrasket...

...at jeg var en provokation, men at jeg havde en bred indhold.

Tegningen af lejren i Vorscharrn, Rumänien, hvor Axel Mikkelsen havde set et glimt af Wallenberg. Mikkelsen har efter krigen gentagne gange forsøgt at komme af med oplysningerne, men siger han, den svenske konsul i Århus nærmest grinte af mig — og jeg hørte aldrig fra hans mor, da jeg skrev. Derfor såv han lige til Nikulins udstilling — og samtidig kommer nu beretninger fra dengang, han efter at have været dansk i tysk tjeneste, havde i sovjetrussisk krigsfangenskab i et år:

1500 sendt afsted, 500 kom frem

Straks efter tilfangetagelsen løb vi spidsrød mellem sit og trækker lastbiler.

Jeg kan ikke tro, han lever

De, der ikke dukkede hovederne hurtigt nok, fik dem knust af russiske soldaters geværkolber. De slog fra lastbilerne.

Da vi marcherede væk, kastede befolkningen madpakker til os. De ungarske madpakker, som havde inde i rækkerne, kunne vi spise. De, der løb fra geleddet for at tage pakker, som faldt udenfor, blev skudt af de sovjetiske soldater.

I kreaturvogne blev de ført væk fra Budapest mod Rumänien. Der var 1500 i Mikkelsens transport ved starten. 500, da man nåede frem. De kraftigste døde først — for de havde størst behov for mad. Sulten gjorde folk desperate.

Mikkelsen: Da vi blev lukket ud af vognene, lugtede der på banegården af abrikos-suppe fra nogle tønder. Mange styrtede hen til dem og begyndte at spise af det, der var i tønderne. De spiste et klistret stof — og døde under frygtelige smerter. For det var lim til fluefangere.

Gravede vandleddning

Der blev transporteret...

endte i en lejr nogle hundrede kilometer fra Moskva.

Vi skulle grave en vandleddning, 250 km lang. Der lå lejr efter lejr langs strækningen. Dagsopgaven var for den enkelte at grave et hul to meter langt, 2,5 meter bredt og to meter dybt. Spaderne var elendige. Det frøs 40 grader. Forholdene var utrolige.

Mikkelsen: Gravede man ikke nok, fik man ingen mad: 600 gram brød og kålssuppe uden fedt og salt. Fik man ikke denne madration, havde man ingen kræfter til at grave. Og så døde folk.

Vi boede i en lejr af krydstiner. Vi lå på den bare jord. Uden for frøs det 40 grader. Vi kunne kun prøve at varme hinanden.

Stablede de døde

Efter 11 måneder blev Mikkelsen efter et hospitalsoophold sendt tilbage mod Tyskland i en jernbanetransport.

Jeg var med til at bære lig på en særlig vogn uden stop. Vi klædte de døde af, inden vi stablede dem i vognen — og byttede deres tøj for smør og brød og søg hos de russiske vagtsoldater. Jo flere, der døde under transporten, jo længere strakte madratterne i vognene.

Mens Mikkelsen fortæller om dengang, dukker grusomme erindringer op i ham.

Der var titusinder af sårede — soldater af alle nationer — i Budapest, men russerne sagde, de ikke ville have sårede med. Så de blev skudt.

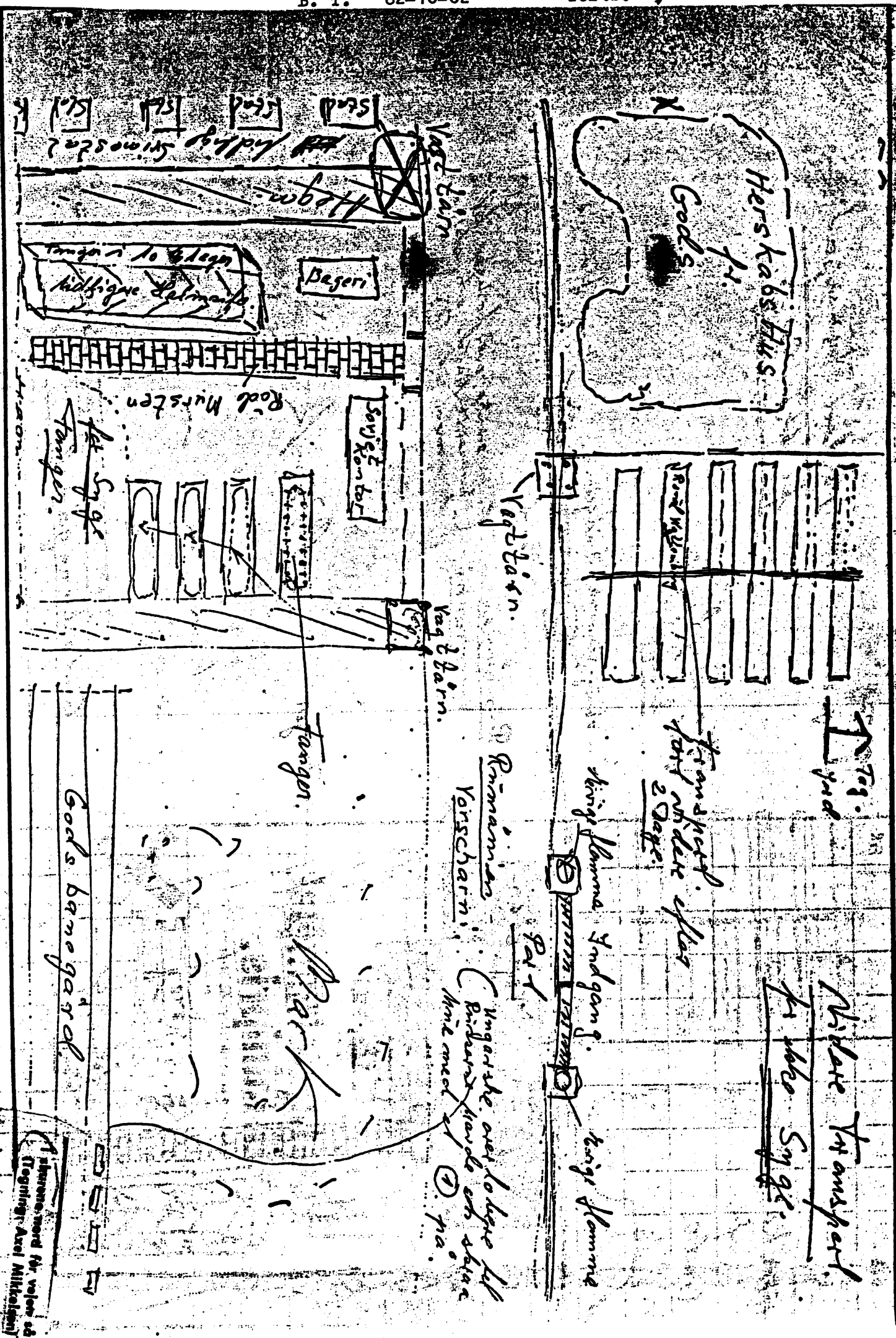
Bag-kasernen i Frankfurt an der Oder — nu i DDR — ved jeg, at SS har en massegrav med 3.000, der blev henrettet. Der var svenskere imellem. Havde svenskerne sendt folk til den tyske hær?

Efter straf i Danmark for arbejdet i Tyskland tog Mikkelsen i 1947 arbejde i Sverige — og prøvede at komme af med sin viden om Wallenberg — det løfte, han havde givet nytårs-aften i Budapest, men ingen var dengang interesseret i Wallenbergs skæbne.

Jeg kan ikke tro, han lever, som det påstås. Ingen kan leve i 85 år i det heftede, som de russiske koncentrationslejre er — og så i dag, siger Mikkelsen, at han har nok.

Axel Mikkelsen, 62, i dag invalidepensionist i Århus. Han har efter krigen arbejdet på Dannebrog Værft i Århus. Foto: Erik Jensen.

Tegningen, som Axel Mulkens havde på en plakat i Nikup, blev transporteret gennem Rumänien, men blev aldrig leveret til Wallenberg-komitéen. Tegningen, som Axel Mulkens havde på en plakat i Nikup, blev transporteret gennem Rumänien, men blev aldrig leveret til Wallenberg-komitéen.

Dansk krigsveteran tror Wallenberg är död

"Ingen kan ha överlevt 35 år i ryskt fångläger"

KÖPENHAMN. SDS

Jag kan inte tänka mig att Raoul Wallenberg är i livet i dag. Det säger den 62-åriga danske invalidpensionären Axel Mikkelsen som f f g har avslöjat att han träffade den försvunne svenske diplomaten två gånger år 1945 - dels på ett hotell i Budapest och dels i det ryska fånglägret Vorscharni i Rumänien.

Omedelbart efter kriget sökte dansken delge sina iakttagelser till de svenska myndigheterna, men då var det enligt Mikkelsen ingen som var intresserad.

När Axel Mikkelsen nu har valt att tala ut om sin påstådda bekantskap med Raoul Wallenberg sker det med anledning av att han just sett en utställning om den försvunne svensken i sin hemstad Århus på Jylland. Det är en dansk tidning som intervjuat Axel Mikkelsen om dennes två möten med Wallenberg. I intervjun säger invalidpensionären:

- Vi möttes på nyårsaftonen på hotell Róyal i Budapest. Allt var kaos. Ryssarna stod utanför staden. Alla var överens: låt oss fira denna nyårsafton så festligt som möjligt. Ingen vet vad ödet har i beredskap i morgon. Stämningen var otroligt hektisk eftersom vi visste att döden och ryssarna var på väg. I baren träffade jag en

civilist som jag talade tyskamed. Men plötsligt upptäckte vi att vi båda var skandinaver och kunde kommunicera med varandra - utan att tala tyska.

- Han sade till mig: Vad jag gör här ska vi inte tala om - låt oss nu ha roligt i kväll. Vi ska heller inte

tala om vad du gör. Men så mycket kan jag säga som att jag är svensk diplomat-konsul. Kommer du hem så kontakta mina anhöriga och säg att du har sett mig. Mina anhöriga har ingen förståelse för vad jag gör - och jag har inte räknat med att det

skulle gå som det gör nu. Och så gav han mig sin mors namn. Den svenske kungen skulle jag ev också underrätta.

- Vi såg inte varandra mer men jag var senare på det kontor där han arbetade. Där låg svenska pass och en pistol.

Axel Mikkelsen var i Budapest som adjutant till chefen för ett tyskt sanitetskommando. Han hamnade senare i ryskt fångenskap. Då han hade varit två veckor i fånglägret hände något. Axel Mikkelsen berättar vidare:

- Mitt genom lägret löpte en

gata som var stenlagd med rött tegel. Denna gata gjordes dagligen ren av fångar som låg på knä och slipade den röda murstenen med andra murstenar. Första dagen jag var med och gjorde det tittade jag över till andra sidan av lägergatan. På en bitt fanns det något som påminde om cykelstall. Det var därifrån man transporterade fångar vidare. Det skedde i en slags transittrafik. Denna första dag såg jag åter Raoul Wallenberg. Jag var helt säker på att det var han. Vi signalerade till varandra men jag kunde inte ropa till honom.

- Han satt apatisk och väntade som alla de andra. Hans hår hade klippts av. Han hade på sig en gammal tysk uniformsjacka. Fickorna var bortrivna. Hans stövlar var som våra. Uppskurna där framme så att tårna fick plats och lindade med trasor. Nästa dag var han borta. Jag kan inte tänka mig att han lever som det påstås. Ingen kan klara 35 år i det helvete som ryska fångläger är även denna dag.

Efter kriget skrev Axel Mikkelsen till Wallenbergs mor. Men han fick inget svar. En hänvändelse till den dåvarande svenske konsulin i Århus besvarades med ett hångrin. Så gav han upp.

Träffade Raoul Wallenberg verkligen dansken som vittnat i flera danska tidningar?

SVERIGES AMBASSAD

TEL AVIV

1982-10-06

1982-10-22 Pol 1 Kiesow/AM
k t

blch
n pol 1
iesow
ina Lagergren, Raoul Wallenberg
örelningen

Kanslirådet Ingolf Kiesow
Pol I

UTRIKESDEPARTEMENTET

HEML ENL SEKRL

Wallenbergärendet

107

INKOM UD		
1982-10-11		
Ayd	Gr	Mal
P	2	Eu

Kära Ingolf,

För ordningens skull vill jag berätta att ambassaden i dag uppsöktes av Kalinsky.

Hans ärende var bara att be om ambassadens hjälp för att ta fram vid vilken tidpunkt 1980 han hade varit här och visat upp en serie brevkort som han på sin tid skickat till sin syster i Haifa från Sovjetunionen, och som han då, 1980, just hade återfunnit. Och detta datum ville han ha fastslaget för att kunna korrigera en viss Lichtenstein som hade manus färdigt till en bok på tyska om Wallenberg (?). Detta manuskript hade Kalinsky fått se och det var fullt av felaktiga uppgifter, sade han, bl a den att Kalinsky skulle ha överlämnat korten till Leifland redan 1978 när de hade träffats i New York.

Lichtenstein kunde mycket väl vara en KGB-agent, antydde Kalinsky.

Kalinsky vistas denna månad i sin bostad i Nahariya men beger sig i november på resande fot igen. Han

80-01-1881

REMA JEN

alade om USA, Mexiko och Thailand.

fågot mera blev inte sagt i Wallenbergfrågan. Jag
ovade att gå igenom våra handlingar och försöka
hjälpa honom med rätt datum.

Hjärtliga hälsningar

Kerstin Bothén

Kerstin Bothén

REMA JEN

REMA JEN

REMA JEN

ee

Ex f kdm till:

Polchefen
Chef pol I
Kiesow, pol I

Kab sekr

Pol chef

Pol 1,2

Fru Nina Lagergren, *press*
Raoul Wallenberg-föreningen

ORIGINAL
INNOV 11

'82 OCT 14 15 24

49-A/979
P 2 Eut

Exp 821019/le

SVENSK LONDON 1982-10-14

CABINET STOCKHOLM

979. FOER POL 1, POL 2 OCH PRESS. RE RAOUL WALLENBERG.

INFOER INVIGNINGEN AV RAOUL WALLENBERG-UTSTAELLNINGEN I LONDON-KYRKAN ST. MARTINS-IN-THE-FIELDS I MORGON FREDAG UPPLAESTES VID EN PRESSKONFERENS I DAG FOELJANDE BUDSKAP AV PREMIAERMINISTER THATCHER TILL DEN BRITTISKA WALLENBERG-KOMMITTEN:

CIT.

10 DOWNING STREET

STATEMENT FROM THE PRIME MINISTER ON THE OCCASION OF THE OPENING OF THE RAOUL WALLENBERG EXHIBITION, HOUSE OF COMMONS 14 OCTOBER 1982

RAOUL WALLENBERG IS A HERO OF OUR TIMES. HIS QUALITIES OF COMPASSION AND COURAGE ARE AN EXAMPLE TO ALL WHO FIGHT AGAINST TYRANNY AND CARRY THE STANDARD OF LIBERTY AND FREEDOM.

IT IS TRAGIC THAT RAOUL WALLENBERG S FATE CANNOT BE ESTABLISHED, AND THAT THE REWARD FOR HIS HUMANITARIAN ACHIEVEMENT SHOULD HAVE BEEN TO DISAPPEAR IN THE SOVIET UNION AFTER THE WAR. THE BRITISH GOVERNMENT STANDS READY TO ASSIST IN ANY CONSTRUCTIVE INITIATIVE TO FIND OUT WHAT HAS HAPPENED TO HIM. WE HOPE THAT THE SOVIET AUTHORITIES WILL AT LAST COOPERATE IN THE INTERNATIONAL EFFORTS TO DISCOVER THE FACTS. BUT EVEN IF NO NEW EVIDENCE EMERGES, I AM CONFIDENT THAT HISTORY WILL CONTINUE TO ACCORD HIM THE RECOGNITION WE GIVE HIM TODAY.

MAY I OFFER MY BEST WISHES FOR THE WORK OF YOUR COMMITTEE AND FOR THE EXHIBITION, WHICH I HOPE WILL CONTRIBUTE TO ENSURING THAT RAOUL WALLENBERG WILL NEVER BE FORGOTTEN.

SLUTCIT

LEIFLAND

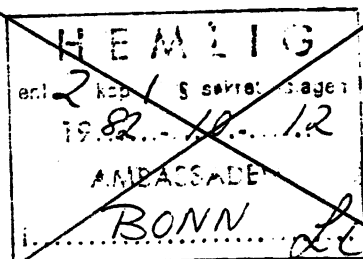
SVENSK LONDON KL 1505

SVERIGES AMBASSAD

BONN

1982-10-11

1982-10-20 Hbr Kiesow-
L-Å Nilsson, LONDON

Ambassadrådet
Ingolf Kiesow
Utrikesdepartementet

236

INKOM UD			
1982-10-14			
Avd	Gr	MAI	Eu I
P	2		

Pal

Wallenberg-vittnet Gerhard Schmidt

Broder !

Nilssons och Axmanns besök avlöpte väl. De kunde ju - till skillnad från Dig och mig i första omgången - koncentrera sig på just den del av Schmidts berättelse, som rör det föregivna mötet med Raoul Wallenberg. Jag instämmer helt i deras bedömning, som den inberättats från London.

Det är bara i en detalj, som jag har en avvikande mening, och den ändrar ej helhetsintrycket, men för fullständighetens skull: det behöver ju inte vara så märkvärdigt att Schmidt ej kunde namnge några medfångar, eller att han ej haft knackningskontakter. Om hans historia stämmer, var han ju i transit och visste förmodligen, eller antog i varje fall, att han ej skulle stanna länge i Moskva. Han hade dessutom någon att prata med i cellen och samtal i övrigt var tydligen ej möjliga.

Med bästa hälsningar!
En dag,
Anders Möllander
Anders Möllander

Kab sekr
Pol chef
Pol I, II

Press

ORIGINAL
HAKO

Överlämnas för kännedom
av U. departementet Pol I

21 OKT. 1982

'82 OCT 18 10 51

49:A/986
P 2 Eu

105908 UDSTH S
105908 UDSTH S
28249 SVENSK G

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

(P01)

SVENSK LONDON 1982-10-18

CABINET STOCKHOLM

986 VAART 979 FOER KIESOW POL I , POL II OCH PRESS
RE RAOUL WALLENBERG

INVIGNINGEN AV RAOULS WALLENBERG-UTSTAELLNINGEN I LONDON-KYRKAN
ST MARTIN-IN-THE-FIELDS OBSERVERADES BARA AV ETT PAR ENGELSKA
TIDNINGAR. THE TIMES SKRIVER UNDER RUBRIKEN 'WALLENBERG PLEDGE
BY THATCHER' ATT UTSTAELLNINGEN 'DRAWING ATTENTION TO THE
PLIGHT OF THE SWEDISH HERO OF THE NAZI OCCUPATION OF BUDAPEST
WAS OPENED WITH A PROMISE FROM MRS THATCHER THAT THE BRITISH
GOVERNMENT WOULD DO ALL IT COULD TO HELP'.

LEIFL

AND

SVENSK LONDON KL 10.10

Avslutningsort

Pol I, I Kiesow/le

Ärende

Datum

1982-10-19

Avd

Grupp

Mål

P

2

E u i

Adress

SVENSK WIEN

Text

B R Å D S K A N D E

14 Dnr....från Kiesow, pol I, för Linton och Freij om Raoul Wallenberg. Ert telefonsamtal igår återopas.

P R I M O Alltsedan Raoul Wallenberg-hearingen i Stockholm 1981 har förekommit "vittnesmål" avseende RW skulle leva inspärrad mentalsjukhus. Vid hearingen uppträdde dissidenten Lubarski med andrahandsuppgift av innehåll RW nu finns i Blagovesjtjensk vid gränsen till Kina vid Amur.

S E C U N D O Början detta år uppträdde ungersk f d arme' kapten vid namn Albert Hollosy i Spanien och berättade om möte med RW på mentalsjukhus i Moskva. Berättelsen om Hollosys egen fångenskap och flykt var full av fantastiska detaljer och han försvann från Barcelona just då närmare förhör avsikt granska trovärdigheten skulle inledas.

T E R T I O Mitten av 1981 uppgav sovjetisk dissident vid namn Adolf Mühlberg att Raoul Wallenberg fanns på mentalsjukhus i Blagovesjtjensk. Mühlberg har sedermera utvandrat från Sovjetunionen och samband därmed besökt såväl västtyska ambassaden - han är f d tysk medborgare - som holländska ambassaden Moskva och vårt generalkonsulat München i vars närhet han nu bor. Han säger sig ha sina uppgifter om RW frångiven f d mentalpatient.

Q U A R T O Även från andra håll har rykten om RW i mentalsjukhus dykt upp. De har samtliga, liksom Lubarskis och Mühlbergs uppgifter kunnat härledas till en och samma källa vars uppgifter publicerats i den hemliga underjordiska dissidenttidskriften "Samizdat". Bl a har Mühlberg själv bekräftat hans och Samizdats uppgiftslämnare är samma person.

Q U I N T O New York Times' korrespondent Moskva Burns
approcherades i våras av en person som uppgav RW befinner
sig sovjetiskt mentalsjukhus. Han överlämnade till Burns
manuskript som påstods ha författats av RW. Burns lämnade
det vidare till vår ambassad Moskva. Bl a fingeravtrycks-
undersökning visar att manuskriptet som författats på ryska
inte har skrivits av RW. Sagesmannen som inte visat sig
sedan i våras är alltså troligen svindlare, provokatör
eller själv mentalsjuk.

S E X T O Givetvis bör ingen möda sparas att ta reda på så
mycket som möjligt av den person som inför er påstår sig ha
uppgifter om RW i sovjetiskt mentalsjukhus. Hänsyn risken
för svindel bör inga ekonomiska bidrag ges eller ställas i
utsikt, vilket naturligtvis inte utesluter ersättning i
efterhand för berättigade kostnader för överlämnade av mate-
rial etc. Utfästelser härom på förhand bör dock i princip
också undvikas.

CABINET

Politiska avdelningen

1982-10-20

Avd P 2 EU I

Ex f kdm till:

Folke Axman, RPS

Polchefen

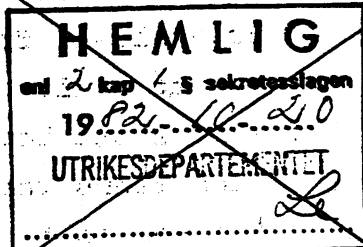
Chef pol I

Ambassadrådet Lars-Ake Nilsson

LONDON

l:e ambs A Möllander, BONN

EXP 82/1021/1

HEMLIGT

Raoul Wallenberg-ärendet
(8 bil)

Broder,

Med anledning av Ditt meddelande i särskild ordning om förhöret 82-10-07 med Gerhard Schmidt om hans föregivna möte med Raoul Wallenberg samt vårt samtal igår vill jag göra några reflektioner.

Du och Folke Axman rekommenderar vidare undersökning av olika sakförhållanden, vilket vi också gjort i följande frågor:

- 1) om det fanns uppgift om Raoul Wallenberg i special-cellerna i bottenvåningen i Ljubljanka; Raoul Wallenberg satt i en av dessa celler första gången han var där, nämligen 1945. Var han satt när han enligt de sovjetiska be- skeden påstods ha avlidit i Ljubljanka 1947 vet vi däremot inte.
- 2) om Gerhard Schmidt nämnt Raoul Wallenberg bland sina medfångar inför Röda Korset vid återkomsten till Tyskland; Anders Möllander inhämtade hos Suchdienst att Schmidt inte hade uppgivit Raoul Wallenbergs namn.

Ifylles av postexp

Avsänd med

☒ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsänd datum

Sign

2/2 82

3) om Ernst Ludvig Wallenstein suttit i Ljubljanka; det hade han inte gjort, och han fanns alltsedan juni 1948 till 1951 i Inta-lägrät, långt från Moskva.

Du betonar att Schmidt inte kan erinra sig namnet på några medfångar i Ljubljanka samt att han inte hade några knackningsförbindelser under sina tre veckors vistelse där. Såväl Anders Möllander (jfr bif hbr 82-10-11 från honom) som jag själv tycker nog att detta är att ställa väl höga krav på hans kontaktbegär. Härtill kommer att bevakningen på Ljubljanka enligt de vittnesmål som finns var utomordentligt hård. Straff utmättes till dem som sökte tala med varandra vid de kortvariga promenaderna på takgården vilka var fångarnas enda möjlighet till kontakter utanför den egna cellen (Ljubljanka är ett undersökningsfängelse och inte ett vanligt fängelse, vilket förklarar den hårdare kontrollen). Först efter en längre tids vistelse där brukade fångarna våga sig på att överträda förbuden och med viskningar få kontakt med andra fångar i samband med promenaderna. Vad sedan gäller knackningar gjorde redan den ofta förekommande kontrollen genom celldörrens titthål denna form av kontaktförsök riskabel. Härtill kom att Ljubljankas extra tjocka stenväggar gjorde knackningar som kontaktteknik i det närmaste omöjlig. I synnerhet gäller detta för de underjordiska våningar där Raoul Wallenberg och Schmidt enligt den senares utsago var placerade.

Däremot är såväl Anders Möllander som jag överens med Dig och Folke Axman om att Schmidts berättelse om Raoul Wallenberg är påfallande konturlös och knapphändig. Därför bör den inte rimligen göras till enda orsaken till en ny framstöt i Moskva. Visserligen skulle jag inte själv kunna svara mera utförligt om namnen på mina klasskamrater eller vad vi talade om 1949, och själv suggestion som förklaring till Schmidts utsago om mötet med Raoul Wallenberg förefaller mig lika rimlig som att han helt enkelt glömt detaljerna. Som vittnesutsaga måste den, som Du påpekar flera gånger, ändå anses svag på sin vaghet på den väsentligaste punkten, nämligen vistelsen tillsammans med Raoul Wallenberg.

Dnr	Avd	Grupp	Mål

Själv börjar jag sakta närma mig en slutsats av detta och ett annat förhör med en tysk f d Rysslandsfånge som påstod sig ha träffat Raoul Wallenberg 1949. Vittnesmål av denna typ måste väl nu bygga på så vaga minnen av händelserna i fångenskapen att de inte kan bedömas som tillräckliga underlag för nutida officiellt agenskt agerande i Raoul Wallenberg-fallet utan att det samtidigt föreligger någon form av bevis. En genomläsning av bifogade uppteckningar från kontakterna med von Dufving kanske illustrerar vad jag menar med minnenas sårhet.

De två utsagorna - von Dufvings och Schmidts - förefaller mig lika trovärdiga, och de avser båda påstådda möten med Raoul Wallenberg under olika omständigheter och i olika miljöer - men vid nästan samma tidpunkt. I det ena fallet (von Dufving) är Raoul Wallenberg välklädd och livlig, ges en iögonfallande rörelsefrihet av vakterna, talar mycket och vistas i ett genomgångsläger på vägen till norra Sibirien. Schmidt skildrar Raoul Wallenberg som en utmärkt glad, sjuk och mentalt illa tilltygad fånge i Ljubljankas källare. Så nära som de påstådda mötena ligger i tiden - ett drygt halvår - går det inte lätt att förena. Så bleka som minnena är kan man inte heller utgå från att endera måste vara det riktiga. I båda fallen har de undersökningar av sakförhållandena som kan hjälpa oss att skapa en bild av trovärdigheten fullföljts så långt som det idag förefaller rimligt, och ingen enskild detalj har framkommit som är ägnad att skapa skepsis. Ändå blir vårt samlade omdöme fullt av reservationer i båda fallen.

Det kan i alla fall konstateras att det varit synnerligen värdefullt att få del av Dina och Folke Axmans intryck av Schmidts vittnesmål.

Ingolf Kiesow

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ av kurir

☐ uti kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

16/11

P.M.

Över samtal med generalerna Alfred Gerstenberg
och Hans Piekenbrock.

✓
General Alfred Gerstenberg, född den 6 april 1893,
c/o Sorge, Bahnhofsstrasse 32, Bükkeburg, besöktes i bo-
staden den 5 november 1955.

Gerstenberg uppgav, att han under sin fångenskap
i Ryssland ej varit tillsammans med eller hört talas om
svenska fångar där.

Gerstenberg hade först suttit i de tre Moskva fängel-
na Lubianka, Lefortowskaja och Butirka och senare i Wladi
fängelset.

Numera har Gerstenberg ej längre förmåga att exakt
erinra sig cellnumreringar och de tidsperioder han suttit
olika fängelser.

Följande personer nämndes av Gerstenberg som avlidn
under fångenskapen:

Kroner, troligen död 1949

Tillesey, död i Wladimir

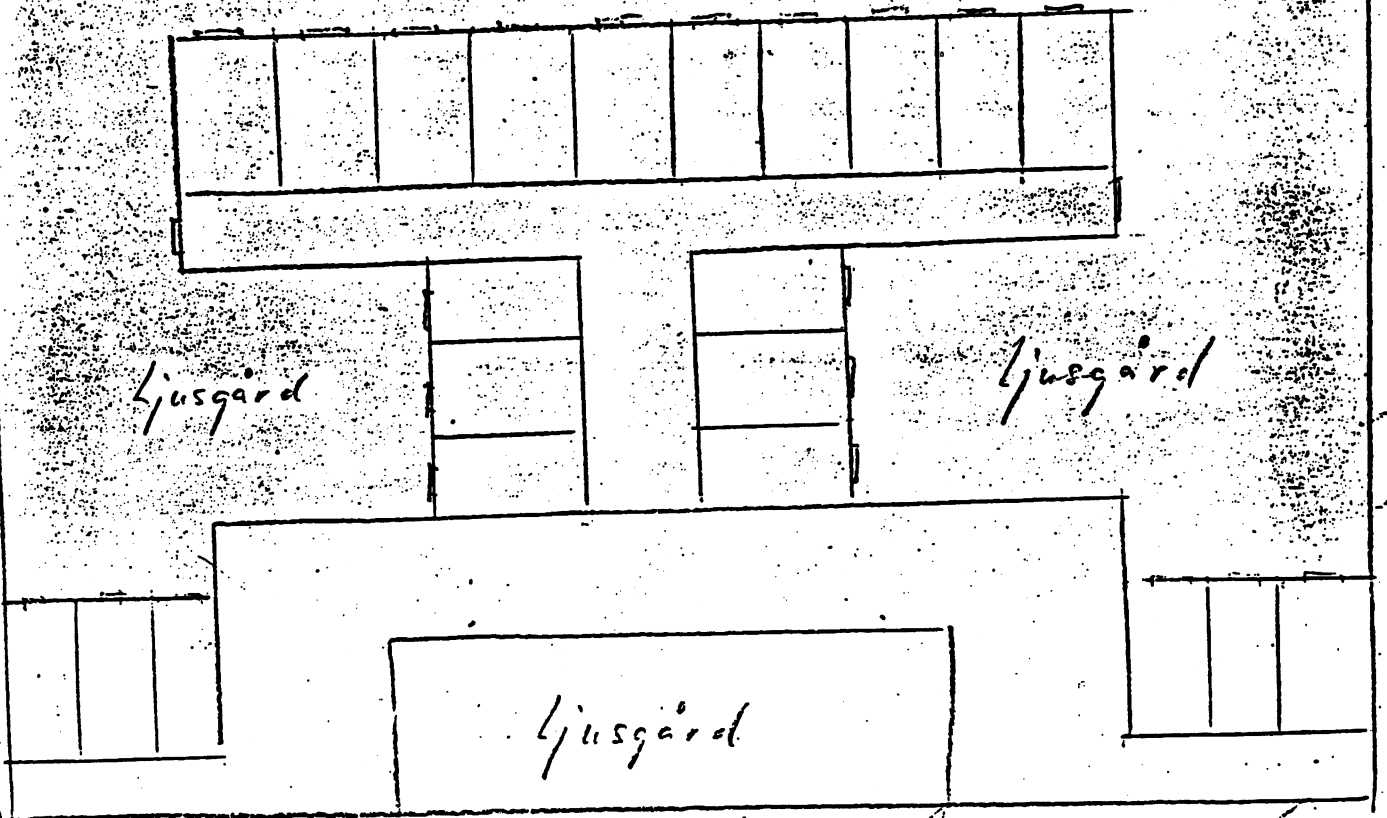
von Tschammer und Ost, troligen skjuten

Niedermayer

✓
General Hans Piekenbrock, född den 3 oktober 1893,
Ruhrallee 301 A, Essen/Ruhr, besöktes i bostaden den 10
november 1955.

Skiss över Lubianka

enligt anvisningar av general Pickenboock

Ministeriebyggnad

By handbrev... *Handbrev* 21.10.55

Strängt förtroligt.

1 bil.

P.M.

Över samtal med Ernst Wallenstein den 16 oktober 1955.

Ernst Wallenstein, anställd som "vetenskaplig specialist" vid tyska beskickningen i Bukarest under andra världskriget. Wallenstein har tidigare nämnts av Bernhard Rensinghoff (se P.M. 16 oktober 1955). När bussarna med krigsfångarna anlände från gränsstationen Herleshausen till Friedland och urlastades, störtade ett antal AP-journalister fram och frågade om det fanns någon som hört talas om svensken Wallenberg. Wallenstein, som trodde att Wallenberg var tillbaka från fångenskapen för många år sedan och bl.a. utträttat hälsningar till Wallensteins släktingar, meddelade en AP-journalist att han haft kontakt med Wallenberg. AP-journalisten "enleverade" herefter Wallenstein och bortförde denne i bil. Wallenstein återkom icke till lägret i Friedland förrän efter det att AP på teleprinternätet hade kunnat sända nyheten om Wallenberg. Då jag på natten träffade Wallenstein var denne mycket uppbragt över vad som passerat, ehuru han icke direkt medgav, att AP "kidnappat" honom.

Trots att Wallenstein sannolikt utsatts för ledande fragor av journalister, vill jag dock tillmäta hans vittnesmål stor betydelse, då han gör ett synnerligen vederhäftigt intryck.

Wallensteins adress: Frankfurt am Main, Danneckestrasse 22, tel. 66246 (Frau Friede Boelke).

Wallenstein tillfångatogs den 2 september 1944 i Bukarest och fördes med flyg via Charkow till Moskva. Han insattes i Lefortovskaja den 7 september 1944. Wallenstein kvarblev i Lefortovskaja till den 10 juni 1945 då han fördes till Inta,

Vad tidsfaktorn beträffar, föreföll det som om Wallenstein vore av den uppfattningen, att även Monle och Hatz kunnat vistas i Wallenbergs cell. samtidigt som denne.

Vid diskussion om Tamvelius, vars förnamn Wallenstein (konstigt nog) icke omedelbart erinrade sig, meddelade Wallenstein, att han vistats tillsammans med Tamvelius i Inta, läger 2, från september 1949 till juni 1951, då Wallenstein fördes till Abez. Wallenstein berättade, att han varit mycket god vän med Tamvelius och att denne vid Wallensteins avresa skänkt honom ett schackbräde, vilket han fortfarande hade kvar. Tamvelius hade berättat, att han vore arkitekt och bodde i Estland, samt där hade en byggnadsfirma. I Inta hade Tamvelius varit sysselsatt med att "bygga baracker". Han hade även sysslat med "die innere Ausstattung von Baracken".

Jag antydde att Bornschein lämnat ett vittnesmål om Tamvelius och att denne någon gång 1952 skulle ha träffat Wallenberg i Taichet. Sedan Wallenstein funderat en stund, sade han, att detta vore "fullständigt uteslutet". Wallenstein hade nämligen i Sucho Besvoda sammanträffat med en tysk vid namn Joachim von Zamory (bland vänner i förnamn kallad Peter). Denne hade för Wallenstein berättat, att han så sent som i januari 1955 sammanträffat med Tamvelius i lägret Kaschim, cirka 80 km nordöst om Inta. Wallenstein kunde erinra sig, att Zamory berättat, att Tamvelius därefter återförts till Inta. Wallenstein höll det för fullständigt uteslutet, att Zamory inte för honom skulle ha berättat om att Tamvelius skulle ha vistats i Taichet efter juni 1951, då Wallenstein skildes från Tamvelius. Zamory och Wallenstein hade mycket talat om Tamvelius och jag har för närvarande i min hand en skriftlig hälsning från Wallenstein till Zamory, vilken tyder på, att de båda varit mycket nära vänner. Zamory väntas tillbaka med en sjuktransport, vilken torde komma bland de allra sista transporterne från Ryssland. (Det har kommit till min kännedom, att Wallenstein omnämnt Zamorys namn för en journalist, men det torde icke vara bekant för denne, att

Smulberg 21.10.55

III		
1	2	3
131	132	133
4	5	6
Portiere		

1. Wallenberg, David

2. Veltzke

3. —

131. Rissar (ingenieur)

132. Wallenstein, Louise

133. Hinkeldey, Lea

4. Sothb. Torgel

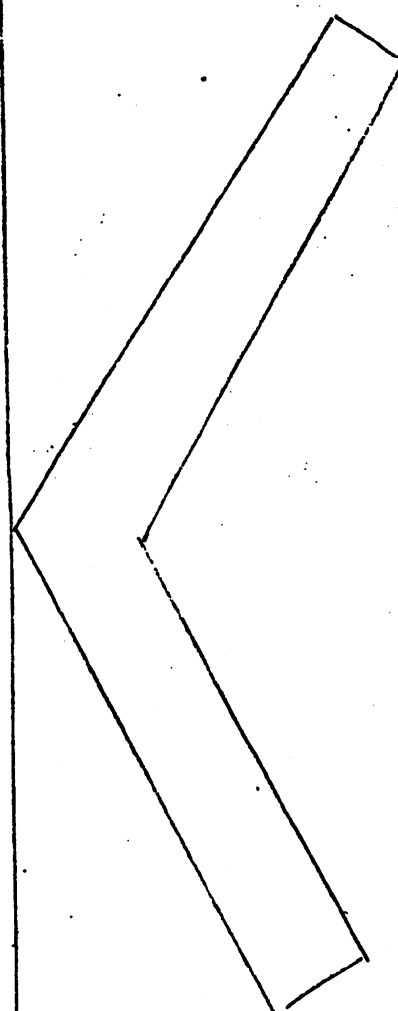
130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140
Portiere										
173 174 175										

III Stock

II

I

Portiere

Wallenstein

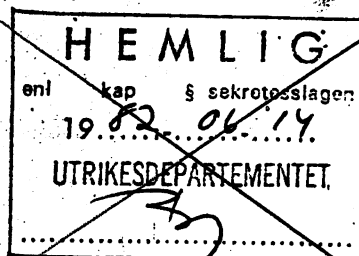
UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Amb.råd. I Kiesow

1982-06-11

Ambassadsekreteraren A.Möllerander

BONN

HEMLIG

Vittnesmål om Raoul Wallenberg
skr. 243A

Broder,

Tack för hjälpen med överste von Dufvings nedskrivna vittnesmål. Det var värdefullt att få. Vi har gjort en utskrift av det, och det kanske kan vara av intresse för översten att få ett eget exemplar av den som en ringa gentjänst för det arbete han lagt ned för oss. Han verkar ju intresserad av att ha sina hågkomster väl ordnade.

För övrigt föreställer jag mig att det även för ambassaden kan vara av intresse att ha ett exemplar av utskriften.

*Med vänliga hälsningar
Din tillgivne*

Ingolf
Ingolf Kiesow

24.5.1982

zur Zeit, Berleburg

An Schwedische Botschaft
Bonn

Zu Händen des Herrn

1. Botschaftssekretär Anders Möllander.

In der Anlage übersende ich Ihnen meinen Bericht.
Damit nicht noch mehr Zeit verloren geht, sende
ich Ihnen mein handschriftliches Original. Wahr-
scheinlich lassen Sie Kopien herstellen. Könnten
Sie mir vielleicht 2 Kopien zustellen? Ich brauche
das Original, dann nicht mehr.

Mit freundschaftlichen grüssen auch an Herrn Kiesow

Ihr

Theodor v. Dufving

Aus meinen Erinnerungen Teil "Kriegsgefangenschaft
in der SU (Mai 1945 bis Dez. 1955)!"

Das Jahr 1949

Febr./März: der Transport von Orel-Moskau- über Kotlas
nach Workuta.

Besonderes Thema: meine Begegnungen und Gespräche mit
einem schwedischen Diplomaten in einer Peressylka.

Vorbemerkungen:

1. Was ist eine Peressylka? ich kann es nicht schildern.
Solschenizyn braucht ca 20 ^{und/} mehr Seiten, darauf
berufe ich mich - ausserdem siehe Erläuterungen in der
Anlage.

2. Wie aus beigefügter Kurz-Biographie zu ersehen ist,
war ich als Kriegsgefangener vom 9.5.1945 bis ca
Februar 1947 in Moskau im Staatsgefängnis Butyrka.
Anschliessend noch 2 Jahre in Orel. Im Febr. 1949
Transport (Eisenbahn) von Orel nach Workuta. Unter-
brechung des Transportes an Etappen - Punkten - mit
Kurzfristiger Unterbringung in Peressylki.

3. Meine Begegnung mit dem schwedischen Diplomaten war
in einer Peressylka, es kann sein, dass es in Kirow war.
Aber meiner Erinnerung nach war es Kotlas. Dafür spricht
auch das, was Solschwnizyn über Kotlas sagt - Zwar
unter anderem: "man konnte sich freier in dem Tumult
bewegen und kam - mit anderen Gefangenen auf dem Wege
zur Banja, zum Entlaugen, zum Essen und auch Trinken
auf den Gängen und Räumen Kurzfristig zusammen."

Zum Thema: 1. Von anderen Mitgefangenen hörte ich
es seien auch Schweden hier," der eine soll gesagt
haben: "er sei schwedischer Diplomat" und "es sei ein
Irrtum . dass er hier gelandet sei." - und " er käme
bald frei"

Das war bemerkenswert, besonders für mich. Diesen

Schweden müsste ich sprechen! (Warum? ausführlicher schildere ich das, in meiner Begründung - siehe Anlage) Der Schwede lag nicht in unserer grossen, überfüllten Zelle⁺, sondern war "sondiert" untergebracht. Aber bei einem Gang von oder zur Banja (baden) (oder war es zum Essen) ergab sich die Möglichkeit, den Schweden zu sehen und zu sprechen.

Wie sah ich ihn? Er stand umringt von einer Gruppe deutscher Kriegsgefangener, in der Hand eine russische Zeitung. Aus dieser übersetzte er ins Deutsche. Was-weiss ich nicht mehr. Ich drängte mich durch und als der Schwede aufhörte mit Vorlesen (Übersetzen) - sprach ich ihn an.

3) Was war der Inhalt unseres Gespräches? Ich erinnere mich eindeutig an folgendes: meine Frage, ob er in Berlin zur Schwedischen Botschaft gehöre, beantwortete er klar mit "nein". Er käme aus dem Raume? er nannte Ungern oder Rumänien, das weiss ich nicht mehr 100%, ich glaube er nannte Budapest. Wichtiger aber ist, dass er zu mir sagte: "er gehöre nicht hierher, er sei Schwedischer Diplomat, es sei ein Irrtum dass er hierher transportiert worden wäre, er käme bald frei! Ja, frei! Das war für mich der Angelpunkt, meine Bitte an ihn vorzutragen. Dazu stellte ich mich vor, nannte meinen Namen, der schwedischen Ursprungs ist, und sagte, dass meine Vorfahren unter Karl XII in Estland/Ingermanland usw. gegen Russland gekämpft hätten (im nordischen Krieg 1701-1720).

Meine Bitte: ich habe bisher meinen Angehörigen in Wittenberg (Lutherstadt) Keine Nachricht=Lebenszeichen geben können. Der Schwede versprach mir, Name und Ort sich zu merken und Wege zu finden - für eine Verständigung meiner Angehörigen. Weiteres hierzu siehe Anlage.

Ich sprach den Schweden zweimal, es war an verschiedenen Tagen, aber dicht hintereinander. In dem Transport der nach Workuta ging, war er nicht.

+) zu Zelle: das waren Räume-in denen ca 80 Gefangenen untergebracht worden, wir waren vielleicht (200?)

- 3 -

4) Aussehen des Schweden:

mittlere grössse ca 170 cm, vielleicht etwas mehr. Er hatte eine Alt Pelzmütze(=russische schapka) auf, Winterbekleidung und war auffallend besser als die anderen gefangenen angezogen. Er sah "zivilisiert" 1) aus.

Sein gesicht: ich erinnere mich an dunkle Augenbrauen und Augen, doch das mit Vorbehalt, denn die Beleuchtung in der Baracke war sehr schlecht. Ein kluges gesicht. Er sprach ruhig, sein Auftreten war sicher. Die deutsche Sprache beherrschte er Accent-frei. Ich weiss, es ist gewagt nach so langer Zeit, genaue Angaben zu machen. Man kann sich irren. Doch - so habe ich ihn "den Schweden" in der Erinnerung. 1) Man darf den Ausdruck "zivilisiert" nicht falsch verstehen denn alle anderen gefangenen - besonders die deutschen Kriegsgefangenen sahen verhungert und zerlumpt aus, hinzu kommt noch der Kahl geschorene Schädel, wir sahen wie verbrecher aus. Da fiel ein "zivilisiert" aussehender Mensch eben auf, und das waren dieser Schwede und sein Begleiter. Dieser sein Begleiter war ähnlich angezogen, sprach aber wohl kein Deutsch, er schien kein Schwede zu sein, hielt sich sehr zurück, ich kann über ihn nicht mehr aussagen, habe auch über ihn nichts gehört. (ob es ein Bewacher war?) Ich erinnere mich aber noch daran, dass ich den Schweden fragte - (als er aus der Russischen Zeitung übersetzte ins Deutsche) - wo und wann er Russisch gelernt hatte. Seine Antwort war etwa so: er könne nicht gut russisch sprechen, nur lesen, und das habe er sich selber - so beigebracht. Ich verstand das - aus meiner Situation.

Den Namen des Schwedens? -ja, ich hörte ihn wohl von Mitgefangenen, und als ich zu dem Schweden ging und meinen Namen sagte (mich vorstellte) - nannte er auch seinen Namen. Ich habe ihn - den Namen vergessen. Als ich aber vor etwa 1 1/4 Jahr den Namen "Wallenberg" las, da kam die Erinnerung und ich glaube jetzt, es war Wallenberg oder so ein ähnlicher Name, kein typisch schwedischer - nordischer Name wie Anderson, Björn, Fredereksen usw.

Zusammenfassung:

Nachstehende Punkte sind meiner Ansicht nach wichtig:

1) Ein Schwede und dazu noch Diplomat in einer Peressylka im Norden der SU ist ein "Ausnahmefall" der in der Erinnerung bleibt.

Für mich besonders - aus meiner Situation und Hoffnung heraus.

2) dieser Schwede sagte: "es sei ein Irrtum dass er hier in der P. sei, und er käme bald frei!"

3) Nachdem ich alle Argumente, die ich weiss - noch 1x überprüft habe - glaube ich:

"es war Wallenberg, den ich im Februar 1949 in einer Peressylka (wahrscheinlich "Kotlas") sah und sprach. Damals nahm ich an, dass man den schwedischen Diplomaten zurück nach Moskau transportiert hätte und von dort nach Schweden entlassen hätte. Da ich ab Dezember 1951 schreiben durfte und nach einigen Wochen auch Antwort von meiner Frau aus Wittenberg bekam, dachte ich nicht mehr an diese Begegnung mit einem schwedischen Diplomaten, erst als ich den Namen Wallenberg in der Zeitung las, erinnerte ich mich an das, was ich hier berichtet habe.

Durch nachstehende Ergänzungen und Erläuterungen (s. Anlage) hoffe ich dass mein Bericht besser verstanden wird und meine Aussage glaubwürdiger wird."

Theodorich von Dufving. Oberst im Generalstabe A.D.
Geschrieben am 25., 26., und 27.5.1982.

"Ergänzungen und Erläuterungen"

Zum Aussehen des W. ein Nachtrag:
er war gut rasiert.

Zum Begleiter des W.:
mit Sicherheit kein deutscher Kriegsgefangener.

Zu Budapest: W. hat nicht Rumänien erwähnt, ich verwechselte das mit anderen Mitgefangenen, die von der Deutsch-Rumänischen Mission sprachen. Mit zunehmender Sicherheit erinnere ich mich an Raum "Ungern."

Zum Erlernen der russischen Sprache: auch ich hatte in 4 Jahren Haft im Gefängnis versucht die russische Sprache zu erlernen, konnte wohl lesen, aber schlecht verstehen und sprechen .

zu Peressylka (auch Perecylka geschrieben)
russisch=*Пересылка* =Durchgangsgefängnis im Strafgefangenen gebiet also im Archipel Gulag=Durchgangslager=übersiedelungslager. An jedem größeren Eisenbahn oder Transport - Etappenpunkt sind derartige Durchgangslager. Uns West und Nord-Europäern ist so etwas gänzlich unbekannt. Daher hatten wir auch Schwierigkeiten zu erkennen, wo wir sind. Man wird ja in verschlossenen Güterwagen ohne Licht transportiert.. (Solschenizyn beschreibt das in seinem Kapitel die Schiffe des Archipel).

Zu meinem Gespräch mit W.:

Ich glaube, dass ich ihm gegenüber noch erwähne:
-Kapitulationsverhandlungen in Berlin am 30.4. zum 1.5. 1945 und meine Tätigkeit als Begleiter und als Parlamen am 1/2 Mai 1945.

Lutherstadt Wittenberg, Vater meiner Frau dort Superintendent und Pfarrer (nach dem 20.7.44 in Haft), Bruder meiner Frau im Widerstand - hingerichtet.

Ich tat dies, um anzudeuten, dass ich (wir) nicht zu den "Nazi" gehöre und hoffte damit sein Interesse zu wecken. Meine Angaben und Aussagen können bezweifelt werden, denn nach 33 Jahren kann man sich nicht so präzise an Einzelheiten erinnern. Ich weiss das, aber lebenswichtige Ereignisse bleiben manchmal einem in der Erinnerung, und für mich war es sehr wichtig meinen Angehörigen ein Lebenszeichen zukommen zulassen. Der Schwede war damals für mich - nach 4 Jahren gefängnis - die 1. Möglichkeit, eine Nachricht nach Hause übermitteln zu lassen.

Wer von meinen Mitgefangenen könnte sich vielleicht an 1949 und die Perecylka erinnern? die Frage wurde an mich gestellt. Ich kann sie zur Zeit nicht beantworten. Doch gibt es vielleicht die Möglichkeit durch den Heimkehrer Verband eine Suchanzeige aufzugeben.

Ein gewisser Kurt Steincke - 1949 ca 25-30 Jahre alt, Zivilberuf Zimmermann, im Kriege Hauptfeldwebel, stammte aus Teltow in oder bei Berlin, mit dem war ich auf dem Transport zusammen, nur seit 1956 habe ich nichts von ihm gehört.

Kurzbiographie:

die Dufvings stammen aus dem Raum Wiborg (Viipuri) als es noch schwedisch war.

- ab 1872 Reichsdeutsche.

- bin geboren 1907 in SW-Afrika (Namibia), zur Schule im preussischen Raum gegangen, Halle a/Saale und Freienwalde/oder.

- 1925 Soldat geworden (3 preussische Art. REg.) garnisonen: Potsdam, Frankfurt oder, Jüterbog, Sagan (Schlesien)

1937 - bis Kriegsbeginn Generalstabsausbildung (Berlin), zum Ende des Krieges an der Oderfront, Chef d. Stabes LVI Pz Korps, ab 24.4. 1945 wurde mein Kommandeur General Weidling mit der Verteidigung Berlins beauftragt: Kapitulations-

verhandlung und zum Schluss war ich der Parlamentär im Auftrage des Gen. Weidlings (2.5.1945), Am 8/9 5.45 nach Moskau geflogen worden, dann bis ca Febr. 1947 in der Butyrka Moskau, dann bis Febr. 1949 in Orel. Anschliessend Transport nach Workuta, dort bis Aug/sept. 1950, dann Stalingrad, ab 1951 Sommer in Asbest (ostw.Swerdlowsk), Rückkehr nach Deutschland Dez. 1955.

Familie: Frau und 4 Kinder, Sohn 1953 noch vor dem 17. Juni 1953 geflohen nach Berlin - West (er war Mitglied der jungen Gemeinde), meine Frau und 2 Töchter im Dez. 55 mit meiner Heimkehr aus der DDR geflohen (eine weitere Tochter war schon 1954 in die BDR gebracht worden.)

Vom Dez. 1956 bis okt. 1965 in der Bu-Wehr aktiv, dann als Lektör bis 1969 - im Vorschriftenwesen tätig.

Arbeite noch in verschiedenen militärgeschichtlichen Zweigen - als kleiner Mitarbeiter und an Erinnerungen.

Daher auch meine jetzigen Kenntnisse über Teil "Kriegsgefangenschaft".

Theodor, v. Dufving
27.5.1982

z. Zeit Bad Berleburg.

Ambr Ingolf Kiesow

1982-04-22

Ex t
kabs
polch
ch pol I
ds Ottosson, pol I
Ingolf Kiesow

Wallenbergsefterforskningarna: Kommentarer till samtal
med von Dufving 82-04-19 (jfr bifogade koncept till PM i
ämnet)

Von D har med tiden blivit försiktigare i sin identifiering
av "svensken" som han träffat i genomgångslägre. Han är
uppenbarligen en hederlig person, som anstränger sig att
inte ge mera än vad som kan vara korrekta minnesbilder,
väl medveten om att vad han idag uppfattar som minnes-
bilder inte nödvändigtvis behöver vara det, utan delvis
kan vara resultat av vad han sedermera inhämtat om RW.
Detta påpekar han vid ett par tillfällen.

Likväl är det inte på många punkter som berättelsen
ändrats sedan mötet med Möllander för fyra månader sedan.
Likheterna mellan versionerna är så stora att de i varje
fall på mig, som inte har vittneskunskap till yrke, bidrar
till intrycket att von D både har ett ärligt uppsåt och
att huvuddragen i hans berättelse är korrekta.

En väsentlig skillnad mellan versionerna är att han nu
påstår att uppgiften att "svensken" var diplomat inte
härstammar från vederbörande själv utan från andra med-
fångar. Detta är väl ägnat att försvaga bindningen till
just Raoul Wallenberg - denne var och förblir unik i just
detta avseende att han var en fången svensk diplomat. Hade
inte von D ändrat sin version hade detta varit en stark
indikation på att det skulle ha kunnat vara just med RW
som von D hade talat. Nu kan man inte lika lätt bortse
från möjligheten att det kan ha varit en eftertarrationalisering

av någon för att förklara varför "svensken" satt i lägret av ett misstag - eller möjligen en sådan eftertærrationalisering av von D sjælv.

Von D:s ovilja att ge alltför exakta uppgifter om "svenskens signalement" är oförändrad och stärker väl snarast intrycket av trovärdighet i berättelsens övriga delar. Ingenting i det lilla han kommer ihåg rörande utseendet talar emot att det skulle ha kunnat vara RW, men på den vaga beskrivningen kan man inte heller bygga någon identifiering.

Den mest problematiska delen av von D:s berättelse är hans ivriga framhållande av hur bra tyska "svensken" hade talat, särskilt att den skulle ha varit nästan accentfri, ett påstående som inte gjordes för Möllander, men som inte heller motsäges av vad han sade till denne. Även vid det samtalet framhölls den goda tyska som hade talats av "svensken". Raoul Wallenberg hade goda betyg i andra språk, men av de böcker som kommit ut om honom att döma var betyget i tyska inte särskilt högt i studentexamen. Han har inte varit bosatt i Tyskland eller i något tysktalande land. Även om han uppenbarligen varit tvungen att använda tyska som arbetsspråk i Ungern är detta knappast något som är ägnat att ge en nästan accentfri tyska.

Däremot synes det som om RW:s kunskaper i ryska har varit bättre än de som "svensken" i genomgångslægret besatt. Visserligen skiljer sig versionerna åt något, såtillvida som att vederbörande enligt von D:s berättelse för mig inte alls kunde tala ryska, medan han enligt berättelsen för Möllander hade sagt att han "egentligen inte kunde tala ryska", men nyansen kan bero på ordval snarare än förändring av minnesbilden. Enligt de publicerade böckerna om RW hade han valt den nystartade ryskspråkiga gymnasielinjen och tog studenten med a i ryska. Han var uppenbarligen språkbegåvad, och i varje fall i en av vittnesberättelserna från de sista dagarna i Budapest hade han begivit sig till en rysk officer med en (antagligen ungersktalande) tolk, som när han hade

presenterat de båda herrarna för varandra, lämnade dem ensamma. Tydligt behärskade RW så mycket ryska att han ansåg sig kapabel att förhandla på det språket redan innan han kom i sovjetisk fångenskap.

Inte ens om man skulle tillämpa mycket lösa måttstockar synes de båda uttalandena om RW:s språkkunskaper kunna förenas med varandra. Om RW hade varit en så utomordentligt skicklig språkman att han lyckats tillägna sig en nästan accentfri tyska under så litet kontakt som han hade haft med det språket låter sig detta knappast förenas med att samma person efter gymnasiestudier på språklinje med ryska som huvudspråk och senare fyra års fångenskap i sovjetiska läger och fängelser skulle ha lyckats undgå så totalt att lära sig det språket.

En detalj som inte förekommer i den första versionen, men väl i den andra är att "svensken" hade en friare ställning i lägret än andra fångar. I varje fall under den tid varifrån vi har ofrånkomligt säkra vittnesmål, nämligen Ljubljanskaja- och Lefortovskajatiden, hölls RW under sträng bevakning och tidvis isolerad. Även de vittnesmål som avser en senare period, såsom de som avser Vladimir, gör gällande att RW hölls i särskild isolering.

Det verkar av ovan angivna anledningar inte på mig som om "svensken" i genomgångslägret skulle ha kunnat vara RW. Von D ställer själv frågan om det vid denna tid fanns andra svenskar som efter kriget cirkulerade i de sovjetiska lägren. Som exempel på att detta förekommit kan nämnas Karl Einar Erlandsson, Tamvelius och Af Sandeberg. Dessutom fanns det svenskar som antingen efter att de emigrerat eller för att de varit nazister och anmält sig som frivilliga deltog i striderna på tysk sida och sedan tillfångatogs. Slutligen fanns det svenskättlingar och personer av svensk härstamning i de baltiska staterna som hamnade i sovjetisk fångenskap.

De tvivelsmål om identiteten som samtalet framkallade hos mig har jag inte redovisat för von D - jag har ansett det

bättre att han fortsätter att göra sin egen framställning utan att vara påverkad av några ståndpunktstaganden i den frågan.

Av samma anledning är det fördelaktigt om han inte nu utsättes för presskon takter i denna fråga. Han bör väl av sina upplevelser med tysk TV om hans egen roll vid kapitulationsförhandlingarna själv ha blivit avskräckt av vilken påverkan av minnesbilden ett engagemang inför massmedia för med sig. Så angelägen som han verkar att komma fram till en framställning som stämmer med hans erfarenheter kan man hoppas att han inte på eget initiativ kontakter svensk press innan han är färdig med den utlovade ljudbandsrapporten.

Bland de närmaste möjliga åtgärderna kan nämnas att kontakta RW:s familj samt tidigare kollegor - som Per Anger - för att få en klarare bild av RW:s kunskaper i tyska och ryska. Det är ju knappast tillfredsställande att behöva lita till uppgifter i böcker om RW i denna fråga. Departementets arkiv innehåller inga upplysningar i ämnet.

Ingolf Kiesow

Ingolf Kiesow

1982-04-22

Wallenbergefterforskningarna: Samtal 1982-04-19 med f.d.
översten Theodor von Dufving
(ännu inte kontrolläst av Anders Möllander)

1981-12-08 besökte förste ambassadsekreterare Anders Möllander f.d. översten i den tyska armén Theodor von Dufving för att tala med honom om ett möte som han uppgivit sig ha haft med en svensk i ett sovjetiskt fångläger och som kan ha varit Raoul Wallenberg. De uppgifter som framkom vid samtalet var så intressanta att det befanns önskvärt att ånyo kontrollera dem. Bl.a. var von D. själv övertygad om att det kan ha varit Raoul Wallenberg - jfr hbr Wingstrand-Berg 1981-12-14. Mötet hade ägt rum 1949, och det föreföll särskilt angeläget att kontrollera de uppgifter som von D själv menade göra det möjligt att identifiera svensken han talade med som Raoul Wallenberg. Av denna anledning besökte jag Bonn, och Möllander och jag fick ett nytt samtal på ett par timmar med von D i hans hem nära Bonn.

Samtalet började med att jag sade vem jag var och att Möllanders rapport om sitt samtal med von D varit så intressant att jag gärna ville utnyttja min tid i Bonn till att höra honom själv berätta om sina minnen. Han erbjöd sig därvid att själv upprepa sin berättelse, vilket jag givetvis bad honom göra. Ut-sagorna kom därför provocerade av - eventuellt ledande - frågor från vår sida, vilket var särskilt värdefullt ur verificationssynpunkt.

Redogörelsen följde nära den som von D gav Möllander, men följande nyanser kan noteras.

För mig uppgav von D att det inte varit "svensken" själv som uppgivit atthan var diplomat. Det var andra tyska fångar som hade berättat detta för von D. Vederbörande svensk hade bara på von D:s fråga varför han satt i fångenskap berättat att det berodde på ett misstag och att han räknade med att snart bli släppt. På von D:s fråga hade "svensken" vidare förnekat att han varit i Berlin vid sammanbrottet eller tillhört Nordland-divisionen. I stället sade han att han hade varit i Östeuropa. Von D trodde denna gång sig minnas att han hade nämnt Ungern eller Budapest, men han var inte säker, och han hade inte uppgivit detta i sin berättelse för Möllander.

Rörande "svenskens" signalement hade von D svårt att komma ihåg något. Han betonade att han mer och mer hade blivit påverkad av bilder av RW som han hade sett i pressen - han sade att han ju nu kände sig övertygad om att det hade varit RW som han hade talat med. Likväl framhöll han att det enda han hade kommit ihåg "spontant", innan bilderna i pressen började påverka honom, hade varit att det inte hade rört sig om en person med ett typiskt svenskt utseende, snarare "åt det mörka hållet". Han sade till mig att personen i fråga hade uppgivit ett namn som inte heller var typiskt svenskt - denna uppgift lämnade han inte till Möllander vid mötet med honom.

"Svensken" hade talat en utmärkt tyska, den var nästan felfri. Von D var noga med att betona att denna utmärkta tyska hade varit ett av de få inslagen i minnesbilden som hade funnits från början, alltså innan han genom pressbilderna på RW hade påmint om mötet med "svensken" i det sovjetiska lägret. Von D ställde höga krav - han ansåg, när jag senare under samtalet frågade honom, att man inte kunde säga att jag talade en tyska som var nästan fri från accent. Det skall tilläggas att jag har vuxit upp i en familj där såväl min far som min farmor, som bodde hos oss från krigsslutet, talade tyska med mig.

Rörande "svenskens" kunskaper i ryska sade von D denna gång att "svensken" hade uppgivit att han inte alls kunde tala språket, bara hjälpligt översätta enklare text. Detta ämne

hade man diskuterat vid det andra mötet, då von D hade träffat på "svensken" i matkön, läsande en ryskspråkig tidning, en sensation i lägret. I samtalet med Möllander hade von D uttryckt saken så att svensken hade sagt att han "egentligen inte kunde ryska, han hade bara lärt sig att översätta skriven text".

Denna gång sade von D att "svensken" uppenbarligen hade haft en friare ställning än de övriga fångarna i lägret. Han behövde inte hålla sig inom någon viss barack, utan kunde tydligen röra sig fritt inom lägerområdet. Han hade inte haft någon speciell bevakning - det var det ingen i lägret som hade. Vidare hade "svensken" haft bättre kläder än de övriga - riktiga vinterkläder. Ingen av dessa uppgifter fanns med i redogörelsen för Möllander.

Von D var säker på dateringen av mötet, och på fråga av mig redogjorde han för sina förflyttningar. Han hade först suttit i förhöringsfängelset i Butyrka i Moskva ett par år, varefter han flyttades till ett straffläger i Orel, som han kände till eftersom hans förband under kriget hade opererat i just dessa trakter. Där hade han ställts inför anklagelser om vad hans förband påstods ha utfört mot civilbefolkningen och civila byggnader. Efter en fingerad rättegång hade han dömts till straffarbete och sänts till Vorkuta via Moskva och ett genomgångsläger i Kotla eller Kirov. Von D var denna gång i motsats till när han talade med Möllander övertygad om att det måste ha rört sig om Kotla, detta efter studier av Solsjenytsins böcker. Det var i februari 1949 som han hade vistats i det lägret - och det var där som han hade träffat "svensken". Efter Vorkuta hade han förts till Stalingrad, varit en tid i en asbestgruva, som hade haft namnet "Asbest", och i slutet av 1953 hade han repatrierats bland de allra sista som hade sänts tillbaka till Tyskland under "Adenauer-överenskommelsen".

Redan under samtalet med Möllander nämnde von D att han vid mötet i Kotla hade haft sällskap med en medfånge med namn Curt Steincke. Detta upprepade han nu och tillade att Steincke

hade varit snickare till yrket och hade haft Feldtwebels grad i armén. Steincke och von D hade vistats i samma läger under större delen av fångenskapen i Sovjetunionen, men därefter hade von D tappat kontakten. Efter återkomsten till Västtyskland hade Steincke nämligen upptäckt att hela hans familj fanns på östsidan och hade därför valt att flytta till DDR.

Von D frågade avslutningsvis om vi på svensk sida kände till om det kring 1949 hade funnits andra svenskar som varit fångar i Sovjetunionen. Han gav intrycket att bli besviken när jag bekräftade att det förekommit uppgifter om flera personer av svensk härkomst vilka hade cirkulerat i de sovjetiska lägren efter kriget. Både Möllander och jag fick intrycket av ett resonemang som han därefter förde att han funderade mycket på om det kan ha varit RW som han hade träffat i Kotla, eller om det kan ha varit någon annan person.

Von D föreslog spontant att han skulle skriva ned en redogörelse, eller tala in den på band. Det uppmuntrade jag honom till att göra om det inte skulle ta för mycket på hans krafter. Kort tid efter mötet med Möllander hade von D nämligen haft en lättare hjärtinfarkt.

Det fanns inga önskemål från von D:s sida om att förbli anonym. Hans infarkt hade inte haft med samtalet med Möllander att göra. Den hade sannolikt utlösts av medverkan i ett TV-program med bl.a. ett tre timmars samtal om krigets sista dagar i Berlin och hans egen roll som adjutant till den general som förde Berlinstyrkornas kapitulationsförhandlingar. Om vi på UD fann det förenligt med efterforskningarnas vidare bedrivande kunde vi känna oss fria att publicera vad von D hade uppgivit.

SVERIGES AMBASSAD

LONDON

Handläggare: L-Å Nilsson

1982-10-18 Nr 461

Utrikesdepartementet

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol I

2 5 OKT. 1982

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

Pol

INK UTRIKESDEP		
Dnr. 48 / 461		
1982-10-22		
Avd	Gr	Mål
p	2	Eu I

Raoul Wallenberg-utställning i London

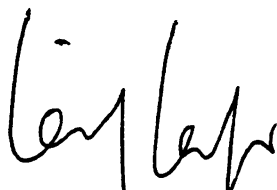
(1 bil) ✓

Som ambassaden tidigare telegrafiskt inberättat invigdes den 15 oktober en Raoul Wallenberg-utställning i kryptan i kyrkan St Martin-in-the-Fields vid Trafalgar Square i London. Utställningen, bestående av text- och bildskärmar, har arrangerats av den brittiska Raoul Wallenberg-kommittén. Även om utställningen till sitt format är blygsam, fick dess öppnande ett inte obetydligt genomslag i brittiska massmedia. Anledningen här till torde inte minst vara att den brittiska Wallenberg-kommittén har goda kontakter bland politiker och journalister. Detta illustrerades vid en mottagning som kommittén höll i parlamentets lokaler dagen före utställningens öppnande.

Meningen är nu att bildskärmarna efter drygt två veckor i London såsom vandringsutställning skall fortsätta i den brittiska landsorten, med början i Birmingham.

Per Anger, som representerade den svenska Wallenberg-föreningen, mottogs den 13 oktober i FCO av biträdande utrikesministern Malcolm Rifkind för ett kortare samtal. Denne försäkrade därvid om den brittiska regeringens beredvillighet att ge sitt stöd åt konstruktiva svenska initiativ till förmån för Raoul Wallenberg. Samma

./.
linje reflekteras i närslutna uttalande av premiär-
minister Margaret Thatcher dagen före Raoul Wallenberg-
utställningens öppnande.

Leif Leifland

(Pol) P2 Eu I

10 DOWNING STREET

STATEMENT FROM THE PRIME MINISTER ON THE
OCCASION OF THE OPENING OF THE RAOUL WALLENBERG EXHIBITION,
HOUSE OF COMMONS 14 OCTOBER 1982

Raoul Wallenberg is a hero of our times. His qualities of compassion and courage are an example to all who fight against tyranny and carry the standard of liberty and freedom.

It is tragic that Raoul Wallenberg's fate cannot be established, and that the reward for his humanitarian achievement should have been to disappear in the Soviet Union after the war. The British Government stands ready to assist in any constructive initiative to find out what has happened to him. We hope that the Soviet authorities will at last cooperate in the international efforts to discover the facts. But even if no new evidence emerges, I am confident that history will continue to accord him the recognition we give him today.

May I offer my best wishes for the work of your Committee and for the exhibition, which I hope will contribute to ensuring that Raoul Wallenberg will never be forgotten.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Ambr I Kiesow/le

✓ PROMEMORIA

1982-10-25

P 2 Cu^T

Ex till:

Kabsekr
Polchefen
Chef pol I
Kiesow, pol I

4

Exp 82/025/le

Sammanfattning av Raoul Wallenberg-ärendet
(2 bil)

Bland de första på utsagor av ögonvittnen baserade rapporterna till Sverige om vad som försiggick i förintelselägren i Polen under andra världskriget, om gaskamrarna och det systematiska dödandet av Europas judar var rapporter från den svenska beskickningen i Budapest. Materialet var sådant att man beslutade att delge det med bl a den amerikanska ambassaden i Stockholm, som i sin tur rapporterade om saken till State Department i Washington. Där fick man även in andra tillförlitliga skildringar från bl a de schweisiska beskickningarna i det Hitler-styrda Europa.

I Stockholm utlöste nyheterna, liksom på andra håll, alléhandade åtgärder för att åstadkomma hjälp åt judarna. Beskickningen i Budapest hade - liksom de andra neutrala ländernas beskickningar - börjat utfärda provisoriska pass. Det var egentligen intyg om rätt att tas emot i Sverige samt s k skyddsbrev för judar i Ungern med en särskild anknytning till Sverige. Dessa gavs tidvis ett stort mått av skydd mot förföljelserna, och allt fler judar kom och ansökte om sådana dokument. Beskickningen bad om förstärkning för att kunna utöka den verksamheten. Samtidigt ombads den svenska regeringen av den amerikanska regeringen att ännu mera utnyttja sina möjligheter att rädda judarna i Ungern. Amerikanska bidrag till finansieringen utlovades. På UD valde man att sända affärsmannen Raoul Wallenberg - själv inte jude, men med verksamhet i bl a Israel och Ungern bakom

sig - till att såsom förste legationssekreterare leda en särskild avdelning på den svenska ambassaden i Budapest, den s k C-avdelningen.

Sedan RW i juli 1944 upptagit sitt arbete växte verksamheten snabbt ut. Under de svåra förhållanden som blev följden av tyskarnas tilltagande ansträngningar att sända Ungerns judar till dödslägren blev de av beskickningens C-avdelning utfärdade skyddspassen en enastående väg till räddning. Med hjälp av ekonomiska bidrag från USA och från ungerska judar tillskapades hela förläggningar som stod under den svenska beskickningens skydd. Denna verksamhet, vilken när den var som störst omfattade många tusen personer, organiserades helt under RW:s ledning. När de sovjetiska trupperna trängde in i Budapest var RW:s uppdrag formellt sett slutfört - de judar som ännu levde hade överlevt "the Holocaust".

De judiska skyddslingarnas trångmål fortsatte emellertid att bestå - deras bostäder besköts t ex ibland - och RW ville uppträda även gentemot de sovjetiska militärmyndigheterna som deras beskyddare. Under de första dagarna tycks RW inte ha blivit direkt hindrad av de sovjetiska militärmyndigheterna, men därefter försågs hans med en "eskort", som följde honom vart han gick, och i mitten av januari 1945 fördes han bort tillsammans med sin chaufför och medarbetare, en ungersk jude vid namn Vilmos Langfelder.

Den 16 januari meddelades den svenske envoyén i Moskva av det sovjetiska utrikesministeriet att RW omhändertagits i Budapest. Åtgärder hade vidtagits av de sovjetiska myndigheterna för att skydda RW och hans egendom. Någon anledning till oro syntes inte föreligga, vilket däremot gällde de övriga svenskarna vid beskickningen i Budapest. Om dessa hade man inte erfarit någonting sedan fientligheterna kring staden inleddes. Det var inte förrän några månader senare, när alla övriga beskickningsmedlemmar hade kommit till rätta, som man började ställa frågor om RW:s vidare öde.

Någon anledning till mera allvarliga farhågor låg det inte nära till hands att utveckla. Svenskarna var vid denna tid uppfyllda av de fasansfulla skildringarna av vad segermakterna upptäckte i de tyska förintelselägren för judar. Raoul Wallenberg hade under ständigt riskerande av sitt eget liv bokstavligen talat räddat tiotusentals judar undan detta öde. De svenska myndigheterna började dock redan i mars 1945 att påminna sovjetiska vederbörande om de upplysningar man från dem hade fått om RW:s omhändertagande samt begära upplysningar om vad som hänt därefter. Alla sådana hänvändelser lämnades utan svar fram till augusti 1947. Då angav den dåvarande vice utrikesministern Vysjinski som officiell ståndpunkt att RW var okänd för de sovjetiska myndigheterna.

Beskedet väckte bestörtning bland de svenska myndigheterna, särskilt som man hade goda indikationer på att RW var vid liv och i sovjetisk fångenskap. Den enda väg som i det nya läget ansågs framkomlig var att anstränga sig ännu mera för att få klarhet om RW:s öde.

Redan vid denna tid började vittnesmål från personer, som varit i sovjetisk fångenskap, att visa sig värdefulla. Något genombrott i efterforskningarna kunde man dock inte uppnå, trots de stora resurser som sattes in - man kunde bara med rätt stor bestämdhet förmoda att RW fortfarande var vid liv.

Först kring årsskiftet 1951/52 kom vittnesmål som kunde bedömas som helt trovärdiga och som visade att RW fanns i fångenskap i Sovjetunionen. Detta ledde till en serie demarcher, efter hand i allt starkare ordalag, till Sovjetunionen med krav på att få klarhet om RW:s öde. Under åren 1952 till 1957 gjordes 15 skriftliga och 34 muntliga demarcher och påminnelser hos de sovjetiska myndigheterna. Någon reaktion erhöles likväl inte.

När den svenske statsministern 1956 inbjöds att besöka Sovjetunionen inisisterade man därför på svensk sida på att

RW:s fall måste få bli ett viktigt samtalsämne. Statsminister Erlander reste tillsammans med inrikesminister Hedlund, och de båda fick i Moskva i samtal med ministerpresident Chrustjev och utrikesminister Molotov lämna en utförlig redogörelse för de svenska synpunkterna. På sovjetisk sida lovade man att göra en ny, grundlig och snabb undersökning.

Det gick omkring ett år innan något besked erhöles. På svensk sida hann man att komma med många påminnelser i ärendet innan Gromyko, som då var vice utrikesminister, i februari 1957 överlämnade det sovjetiska svaret till Sveriges ambassadör i Moskva. I detta säges att omfattande undersökningar utförts på basis av det från svensk sida överlämnade materialet. Därvid hade påträffats ett dokument, undertecknat av chefen för sjukvårdstjänsten i Ljubljankafängelset, Smoltsov, enligt vilket Wallenberg skulle ha avlidit den 17 juli 1947. Smoltsov hade meddelat detta till chefen för den ryska säkerhetstjänsten, Abakumov, vilken avrättades i samband med upprepningarna inom säkerhetspolisen efter Stalins död. Abakumov hade, sådes det i svaret, lämnat det ^{ryska/}utrikesministeriet oriktiga upplysningar.

Detta svar kommenterades i Sveriges Radio av envoyén Lundberg. Han sade:

"Därmed skulle alltså en förklaring ha givits, varför det ryska utrikesministeriet tidigare förnekat, att Wallenberg över huvud taget fanns i Sovjetunionen.

Det är i och för sig en märklig och ovanlig händelse, att den sovjetiska regeringen på ryska myndigheter lägger ansvaret i ett fall som detta och framför sitt beklagande. Hållfastheten i det svenska bevismaterial, som styrkte att Wallenberg hållits fängslad i Sovjetunionen, har därmed medgivits. Det ryska svaret bygger på ett enda dokument, som man anser sig ha grund betrakta som berörande Wallenberg. Man anser sig böra dra slutsatsen, att Wallenberg avlidit. De ryska formuleringarna är inte helt kategoriska. Denna försiktig-

het i formuleringen kan vara naturlig, om all annan dokumentation undanröjts, vilket man får anse vara den enda möjliga förklaringen till den uppgivna dokumentbristen på rysk sida.

Då det ryska materialet är så knappt, ligger den tanken nära, att den på materialet baserade slutsatsen är behäftad med någon osäkerhet. För det svenska utrikesdepartementets vidkommande blir det därför nödvändigt att även i fortsättningen pröva alla existerande eller nya spår i Wallenberg-affären".

Vad Lundberg sade har allt sedan dess fortsatt att vara den svenska regeringens inställning.

Olika uppgifter tycks visserligen bestyrka att säkerhetspolisen vid Ljubljanka-fängelset på order av Abakumov förstörde materialet om många politiska fångar, så att den rehabiliteringskommission som anlände för att studera fall som borde återupprättas efter Stalins död fann sin uppgift försvårad. Däremot har den svenska regeringen haft svårt att tro, att all annan dokumentation rörande RW:s vistelse i sovjetiska fängelser än den rapport som omnämnts i sovjetregeringens memorandum skulle vara helt utplånad. Regeringen har därför förväntat sig att om ytterligare material skulle framkomma i Sovjetunionen som kunde klarlägga vad som hänt Wallenberg, detta skulle delgivas det svenska utrikesdepartementet. Så har inte skett.

Efter att ha fått Gromykos memorandum fick man i Sverige en gång till koncentrera sina ansträngningar på att finna RW:s vistelseort. Denna gång kom i snabbare takt nya underrettelser, som möjliggjorde slutsatser på grundval av det nu ganska omfattande samlade bevismaterialet.

Förbundsrepubliken Tyskland hade i förhandlingar om normalisering av förbindelserna med Sovjetunionen uppnått en överenskommelse om tillbakasändande av före detta krigsfångar. På sovjetisk sida hade man till en början vägrat

att däri inbegripa sådana fångar, vilka inte behandlats som krigsfångar av sovjetiska myndigheter. Det rörde sig om officerare som beordrat rekvisition av sovjetisk egen- dom för att försörja sina trupper eller på andra sätt under kriget begått handlingar på sovjetiskt område vilka var kriminaliserade i sovjetisk rätt. Det rörde sig också om personal vid de tyska ambassaderna i länder som erövrats av de sovjetiska trupperna. Så småningom gav man på sovjetisk sida upp sitt motstånd, och även dessa personalkategorier började repatrieras till Tyskland. Detsamma gällde bl a italienska, österrikiska, franska, holländska och nordiska medborgare. Bland de repatrierade befann sig personer som suttit i samma fängelse som RW, närmare bestämt Vladimir-fängelset utanför Moskva, under början av 1950-talet, d v s flera år senare än RW påstods ha avlidit. Dessa vittnesmål bekräftade också vad tidigare vittnesmål givit vid handen, nämligen att RW liksom hans chaufför och medhjälpare, Vilmos Langfelder, hade anklagats för spioneri men aldrig beviljats någon rättegång. Ett organ i Moskva hade dömt RW till 25 års straffarbete, vilket hade meddelats honom med brev. De sovjetiska myndigheterna behandlade uppenbarligen RW och Langfelder som viktiga fångar. Någon gång under 1947 togs nämligen fångar som hade haft någon beröring med dem eller yppat att de kände till något om dem, till förhör inför osedvanligt höga polisofficerare. Samtliga som blivit förhörda i detta ämne hölls därefter en tid isolerade. Dessa händelser hade försiggått vid Ljubljanka- och Lefortovskaja-fängelserna i Moskva, och hade redan varit kända av de svenska myndigheterna, men nu bekräftades de ytterligare, liksom material tillkom som talade för att RW inte hade avlidit vid denna tid utan sedermera förts till Vladimir och sannolikt fortfarande var vid liv.

Det bör i detta sammanhang framhållas att de svenska myndigheterna har haft ett flertal kontakter med USA och Storbritannien för att efterforska om det kan ha funnits någon verklighetsbakgrund till de spionerianklagelser som i Sov-

jetunionen riktats mot RW, och för vilka han hållits i fångenskap. Från båda hållen har man efter grundlig utredning konstaterat att RW inte utfört någon som helst under rättelseverksamhet för deras räkning, vare sig i Ungern eller annorstädes. Hans enda insats hade varit den humanitära.

Det var svårt att få värderat hela det föreliggande bevismaterialet på ett auktoritativt sätt. Den svenska regeringen tillkallade medlemmar av Högsta Domstolen, och de åtog sig uppdraget att uttala sig om bevismaterialet. Första gången detta ägde rum yttrade sig justitieråden om det material som förelåg 1956. De sade:

"På grund av vad i ärendet förekommit får vi uttala, att det enligt vår mening ej föreligger något tvivel om att RW, efter det han i mitten av januari 1945 ställts under effektivt ryskt förvar, senare befunnit sig som fånge i Sovjetunionen, och att det åberopade materialet enligt svensk rätt innefattar bindande bevisning därom".

Samma förfarande tillämpades i april 1960 då två andra justitieråd fick yttra sig efter en granskning av materialet rörande vistelsen i Vladimir-fängelset. De uttalade att enligt deras mening måste efter svensk rätt den föreliggande utredningen, ehuru icke innefattande full bevisning i förevarande hänseende, anses göra sannolikt att Wallenberg varit vid liv åtminstone i början av 1950-talet och då befunnit sig i fängelse i Vladimir.

De svenska framstötarna hos de sovjetiska myndigheterna förnyades, men inte heller denna gång lämnades några besked. Saken togs därför upp på högsta nivå, i samband med utrikesminister Nilssons Moskva-besök 1963, vid Gromykos svarsbesök i Stockholm 1964 - han hade under tiden efterträtt Molotov som utrikesminister - samt vid ministerpresident Chrustjevs besök i Sverige 1964. Vid det besöket ledde samtalen till skarpa meningsutbyten. När Chrustjev efterträddes

av Kosygin riktade den svenske statsministern omedelbart en skrivelse till honom om Wallenberg-frågan. Han tog även upp den vid sitt officiella besök i Sovjetunionen 1965. Resultatet blev tyvärr bara att man på svensk sida nödgades konstatera att Wallenberg-frågan var en fråga som fortfarande efter samtalen störde de eljest gynsamma svensk-sovjetiska förbindelserna och till och med utgjorde den enda då allvarliga frågan av denna art. Talrika uppvaktningar och framställningar på lägre nivå har naturligtvis förekommit parallellt med framställningarna på högsta nivå. Efter det att nya informationer kommit till den svenska regeringens kännedom av innebörd att RW varit vid liv långt senare än 1947 företogs en ny svensk framställning 1979. De sovjetiska svaren har oföränderligt inskränkt sig till hänvisningar till beskedet från 1957 om att RW skulle ha avlidit tio år tidigare. Med hänsyn till att flera trovärdiga vittnen hävdar att RW levt långt efter 1947 har den svenska regeringen inte ansett de sovjetiska svaren som uttömmande och slutgiltiga. Den svenske utrikesministern tog därefter upp frågan vid sitt besök i Moskva 1980, den svenske justitieministern liksom kabinettsssekreteraren vid besök i Sovjetunionen 1982.

I ett rättssamhälle som Sverige är det naturligt att ett öde som RW:s väcker en stark opinion. RW:s mor ingick i styrelsen för en organisation, kallad Wallenbergaktionen, som 1947 hade samlat 26 organisationer med sammanlagt över en miljon medlemmar till en gemensam appell. Kommitténs aktiva medlemmar har sedan dess sökt påverka opinionen utomlands och sökt få kontakt med sovjetiska vederbörande - dock utan att lyckas i sistnämnda avseende. Samtidigt har de bedrivit ett eget efterforskningsarbete och har kunnat öppna nya spår. Deras aktivitet har ingalunda avtagit. Hösten 1980 hölls i Stockholm en internationell mycket uppmärksammasad "hearing" i Stockholm om RW. Många böcker har vidare skrivits om fallet. RW:s styvfar, Fredrik von Dardel, har sammanfattat styvsonens öde i en bok. En österrikisk flykting, Rudolp Philipp, skrev den första boken i ämnet.

Flera svenska journalister har skrivit böcker om RW, liksom utländska författare, som fransmannen Jaques Derogy och amerikanen John Bierman. Massmedia utomlands har tagit upp fallet. BBC producerade ett dokumentärprogram för televisionen för ett par år sedan, och både amerikanska och kanadensiska TV-bolag har gjort egna program - särskilt under de senaste två åren.

I officiella uttalanden har nyligen följande kommentarer lämnat från UD.

Bakgrunden till detta växande intresse står väl delvis att finna i det nyvaknade intresse för judeförföljelserna, som följde på publiceringen av TV-serien "Holocaust". Klart är i alla fall att det är bland humanitära och ideella föreningar och rörelser som det mest aktiva intresset har uppstått under senare år. Detta har i sin tur lett till förnyade strävanden inom regeringar och organisationer att fortsätta ansträngningarna att skapa klarhet i RW:s öde - inte minst i USA vilket är naturligt eftersom RW:s uppdrag från början hade amerikanskt bistånd. RW har till och med gjorts till amerikansk hedersmedborgare, en ära som bara vederfarits en annan person, nämligen Winston Churchill. Den svenska regeringen har därför numera kunnat få stöd av andra länders regeringar i internationella organ där man tagit upp frågan, som till exempel den europeiska säkerhetskonferensen i Madrid och FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Mobiliseringen av svensk och internationell opinion för att förmå de sovjetiska myndigheterna att sprida ljus över denna fråga är av stor betydelse och ett viktigt komplement till svenska regeringens ansträngningar. Regeringen kommer även i fortsättningen att anse att RW är i livet tills motsatsen har bevisats och kommer att göra allt som står i dess makt för att finna sanningen.

Ingolf Kiesow

Ingolf Kiesow

Böcker om Raoul Wallenberg

1) I Sverige

Fredrik von Dardel:	Raoul Wallenberg - fakta kring ett öde. Propius förlag 1970
Jenö Levai:	Raoul Wallenberg. Hjälten i Budapest. Stockholm 1948
Lars G:son Berg:	Vad hände i Budapest? Stockholm 1949
Börje Isaksson:	Omöjligt uppdrag: Raoul Wallenbergs kamp i Budapest 1944-45
Rudolph Philipp:	Raoul Wallenberg. Diplomat, kämpe, samarit och martyr
Aarhus Stiftsbogstrykkeri 1981
(urspr Sthlm 1946)
Elsa och Hans Villius:	Fallet Raoul Wallenberg, Stockholm 1966
Eric Sjöquist:	Affären Raoul Wallenberg. Stockholm 1974
Eric Sjöquist:	Raoul Wallenberg. Diplomaten som försvann. Borås 1981
Josef Wulf:	Raoul Wallenberg
Berlin-Dahlem 1958

2) Utomlands

Per Anger:	With Raoul Wallenberg in Budapest.
Library of Congress, USA, 1981
Jaques Derogy:	Fallet Raoul Wallenberg
(översättning) Ystad 1980
Kati Martin:	Wallenberg
Random House Inc. N.Y. 1982
Elenore Lester:	Wallenberg
The man in the iron net
New Jersey, USA, 1982
John Bierman:	Righteous Gentile
The story of Raoul Wallenberg
USA 1982
Frederick E Wertell
and Thurston Clarke:	The mystery of Raoul Wallenberg
USA 1982

Rudolf Ströbinger:

Das Rätsel Wallenberg
Bevy Verlag, Stuttgart, 1982

Gilbert Joseph:

Mission sans retour! L'affaire
Wallenberg. Paris 1982

Victor Karelin:

Das Buch von Raoul Wallenberg
Freiburg 1982

3) Av UD

Raoul Wallenberg. Dokumentsamling
rörande hans fångenskap i Sovjet-
unionen. Stockholm 1957

Raoul Wallenberg. Dokumentsamling
rörande efterforskningarna efter
år 1957. Stockholm 1965

Dokumentsamling 1944-49. Stockholm
1981

Dokumentsamling 1950-69. Stockholm
1982

Skriftväxling i Wallenberg-ärendetSvenska framställningarSovjetiska svar

	45-01-16 ¹ (meddelande UM)
45-02-19 (Démarche amb)	
45-11-03 (Démarche amb)	
46-11-28 (Uppteckn amb)	
	47-08-18 (Note UM)
52-02-11 (Note UD)	
	52-04-16 (Note amb)
52-05-23 (Note UD)	
	53-08-05 (Muntl medd amb)
54-09-29 (Memorandum amb)	
55-11-08 (Muntl medd + ned- teckning UD)	
56-03-10 (Note UD)	
	56-03-19 (Note UM)
56-04-03 (Gemensam svensk-sovjetisk kommuniké i samband med statsminister Erlanders och statsrådet Hedlunds besök i Moskva)	
56-09-27 (Memorandum amb)	
56-11-17 (Memorandum amb)	
	57-02-06 (Memorandum UM)
57-02-19 (Note amb)	
59-02-09 (Note amb)	
	59-03-06 (Note UM)
	59-06-27 (Muntligt medd UM)
59-07-18 (Memorandum amb)	
61-02-09 (Skr från statsminis- ter Erlander till Minis- terpresidenten Chrustjev)	
62-08-17 (Muntligt meddelande läm- nat av statsminister Er- lander till Sovjetunionens ambassadör)	

Svenska framställningarSovjetiska svar

65-02-11 (skr från stats-
minister Erlander
till ministerpre-
sidenten Kosygin)

79-01-03 (UD)

79-08-22 (Skr från stats-
minister Ullsten till
ministerpresidenten
Kosygin)

79-01-24 (Amb)

79-10-01 (Muntligt medd
amb i Sthlm)

Avsändningsort

Pol I, I Kiesow/le

Ärende

Datum

1982-10-25

Avd

Grupp

Mål

P

2

Eu

Adress

SVENSK WIEN

Text

14 Dnr..... för Linton och Frey från Kiesow, pol I. Re
Raoul Wallenberg.

Den advokat som ni haft kontakt med ringde mig inatt vid
ett-tiden och anmälde att han kommer hit torsdag. Tacksam
därför chiffrerapport om era kontakter med honom.

CABINET

POL =

UTRIKESDEPARTEMENTET

LE

Arende:

Kopia till:

Kabs

~~XXXXXX~~

Polch

Pol 1

~~XXXX~~ Kiesow

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

P 2 EUT

SVENSK WIEN 1982-10-27=

INKOM UD 1982-10-27=

CABINET STOCKHOLM

Kiesow tagit ex.
Vdt ännu inte kört ut 8/11 aa/k
 FOER INGOLF KIESOW,
 POL 1.

POL

RE RAOUL WALLENBERG.

TORS DAGEN DEN 14 OKTOBER KONTAKTADES KONSUL SOEREN FREIJ TELEFON-
 LEDES AV EN ANONYM PERSON, SOM SADE SIG UNDER DISKRETA FORMER
 VILJA OEVERLAEMNA DOKUMENT AV STORT INTRESSE FOER SVERIGE. HAN
 VAEGRADE ATT UPPGE SIN IDENTITET, FOERKLARADE SIG EJ VAAGA BE-
 SOEKA AMBASSADEN PERSONLIGEN UTAN FAA TILL STAAND ETT SAMMAN-
 TRAEFFANDE I NAAGON OFFENTLIG LOKAL I STADEN. EFTER DIVERSE KOM-
 PLIKATIONER KOM SAMMANTRAEFFANDET TILL STAAND KL 15 SAMMA DAG I
 ETT VARUHUS I CENTRALA WIEN. AV SAEKERHETSSKAEL ESKORTERADES
 FREIJ PAA AVSTAAND AV EN AV AMBASSADENS LOKALANSTAELLDA.

VID SAMMANTRAEFFANDET FOERKLARADE SIG VEDERBOERANDE FOERFOGA
 OEVER DOKUMENT ANGAAENDE RAOUL WALLENBERG. DOKUMENTEN SADES
 DELS VARA AVFATTADE PAA RYSKA, DELS PAA ANDRA SPRAAK OCH INKLU-
 DERA FOTOGRAFIER, LAEKARRAPPORTER VILKA SADES BEVISA ATT WALLEN-
 BERG FORTFARANDE VAR I LIVET. VEDERBOERANDE FOERKLARADE SIG VARA
 OESTERRIKARE OCH ARBETA FOER ETT BANKIRFOERETAG I SCHWEIZ, OCH
 HADE VIA AGENTER, FAATT MATERIALET SIG TILLHANDA I MAJ. HAN
 HADE MED EN FOERE DETTA RYSK JUDE, GAATT IGENOM DETSAMMA OCH
 FUNNIT DEM INNEHAALLA MYCKET "HETT" MATERIAL. DOKUMENTATIONEN
 FOERVARADES I BANKFACK I GENEVE. VEDERBOERANDE VAEGRADE ALLT-
 JAEMT ATT LEGITIMERA SIG. HAN SADE SIG VARA GIFT MED EN ISRAE-
 LISKA BOSATT I ISRAEL. PAA FRAAGA VARFOER HAN EJ VAENT SIG TILL
 SVENSKA AMBASSADEN I BERN UPPGAV HAN ATT HANS HUVUDMAEN AVRAATT
 HONOM HAERIFRAAN EFTERSOM HAN SJAELV VAR VERKSAM I LANDET. HAN
 SADE SIG EJ VILJA HA EKONOMISK ERSAETTNING FOER MATERIALET MEN
 VAR BEREDD OEVERLAEMNA DETSAMMA FOERST SEDAN HAN FOER SINA HU-
 VUDMAENS RAEKNING FAATT EN GARANTI ELLER FOERKLARING HUR

Kopia till:

Kabs
Bitr Kabs
Polch
Pol
UHD

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

- 2 -

SVERIGE AVSAAG REAGERA EFTER ATT HA GAATT IGENOM MATERIALET.

FREIJ FOERKLARADE ATT ALLT MATERIAL OM WALLENBERG GIVETVIS VAR AV STORT INTRESSE OCH LOVADE RAPPORTERA OM SAMTALET TILL DEPARTEMENTET. DAEREST ETT OEVERLAEMNANDE BLEV AKTUELLT OENSKADE VEDERBOERANDE ATT DETTA SKULLE SKE I SALZBURG - HAN ANSAAG SIG LOEPA ALLTFOER STOR RISK ATT BLI IGENKAEND I WIEN. HAN GJORDE GAELLANDE ATT PAA NAAGOT SAETT VARA KNUTEN TILL INRIKESMINISTERIET I WIEN OCH DAER HANDLAEGGA NARKOTIKAFRAAGOR. MAN KOM OEVERENS OM ETT NYTT SAMMANTRAEFFANDE PAAFOELJANDE DAG, 15 OKTOBER, PAA EN RESTAURANG I CENTRALA WIEN. VEDERBOERANDE VAR BEVAEPNAD MED EN PISTOL, VILKET HAN EJ GJORDE NAAGON HEMLIGHET AV.

VID DETTA SAMMANTRAEFFANDE 15 OKTOBER SADE SIG VEDERBOERANDE HA FOER AVSIKT ATT PERSONLIGEN RESA TILL STOCKHOLM FOER ATT FORTSAETTA DISKUSSIONERNA DIREKT MED UD. FREIJ TILLSTYRKTE EN SAADAN AATGAERD OCH UPPGAV NAMNET PAA HANDLAEGGANDE TJAENSTEMAN, INGOLF KIESOW. FRAAGAN OM FOERSKOTTERING AV RESAN OCH UPPEHAALLSKOSTNADER BESVARADES NEKANDE AV FREIJ. VEDERBOERANDE UPPREPADE SITT FOERSLAG OM ATT OEVERLAEMNA DOKUMENTEN I SALZBURG.

ETT OEVERENSKOMMET SAMMANTRAEFFANDE LOERDAGEN DEN 16 OKTOBER PAA AMBASSADEN, VARVID FOERUTOM FREIJ AEVEN LINTON SKULLE HA VARIT NAERVARANDE, AVLYSTES AV VEDERBOERANDE, SOM NAAGON KVART FOERE OEVERENSKOMMEN TID TELEFONLEDES FOERKLARADE ATT HAN EJ VAAGADE BESOEKA AMBASSADEN.

MALM

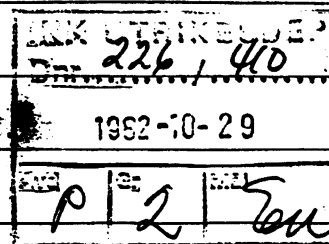
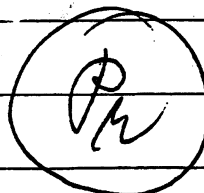
Vitboken om Wallenberg

1982-11-03 / PRESSBUREAU
LINDHOLM
RST VITBOKENS GÅTT MED
FLYPOST
— 821103/11.

October 21, 1982

Svensk Foreign Ministry

Dear Sirs:

Would you kindly mail me

following:

The 3 volumes on the White
books on RAOUL WALLENBERG —
(1957-65-80)

Thank you for your kind cooperation.

Sincerely,

CLAIRE SILVERSTEIN
8 BREARLY CRESCENT
FAIRLAWN, New Jersey 07410
U.S.A.

If whatever changes, please bill me.

Thank you!